

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

นายทวี คำพลับ

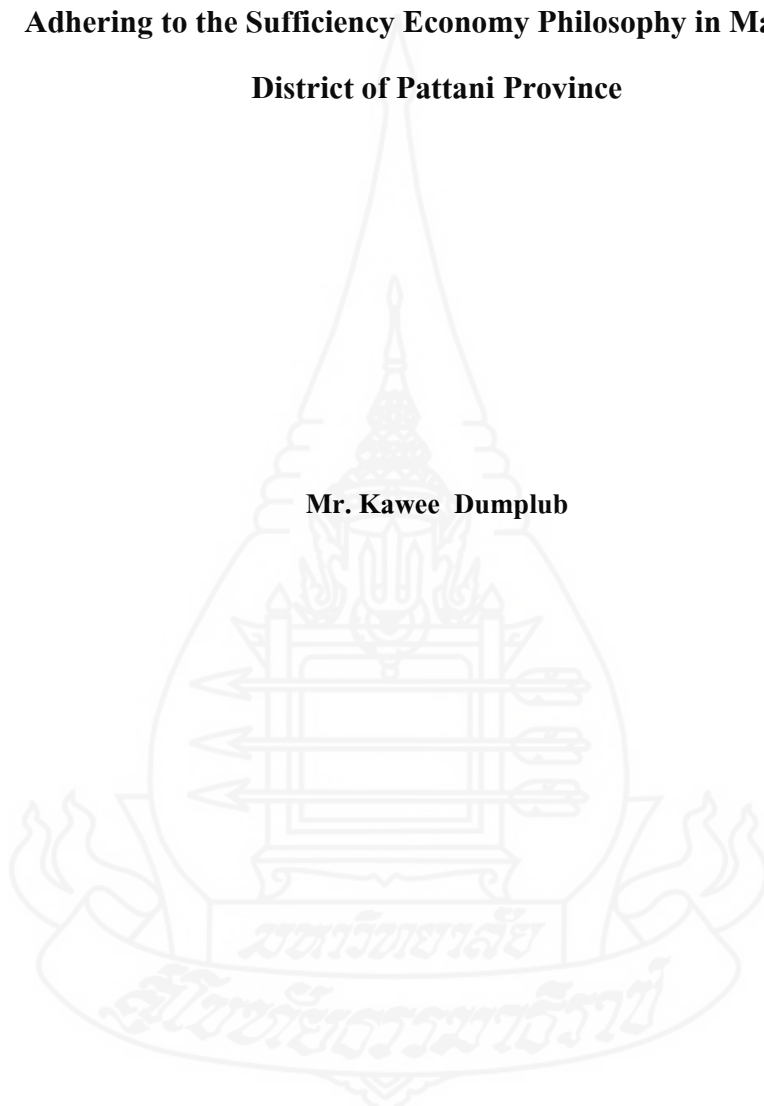

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2555

**Farmers Participation in the Operation of Peace Community Development
Adhering to the Sufficiency Economy Philosophy in Maikaen
District of Pattani Province**

Mr. Kawee Dumplub

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2012

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี
ชื่อและนามสกุล นายกวี คำปลับ
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ
2. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

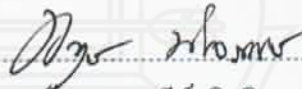
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. ชูพหเทพ พงศ์สร้อยเพชร)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

.....

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. พรชูลี นิลวิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์นี้อย่างใกล้ชิดเสมอมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ และรองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เจียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้ข้อเสนอแนะจนวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ในแขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ รวมทั้งภรรยาและลูก ๆ ที่มีความเข้าใจ คอยห่วงใยและให้กำลังใจอยู่เสมอตลอดระยะเวลาการศึกษาจนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ขอมอบให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่านและผู้ที่สนใจการศึกษาและการพัฒนาการเกษตรของไทยให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป

กวี คำพลับ

เมษายน 2556

ชื่อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

ผู้วิจัย นายทวี คำพลับ **รหัสนักศึกษา** 2549000657 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ
(2) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน **ปีการศึกษา** 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร (2) ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (3) การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงาน (4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร

ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี จำนวน 380 ราย สุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ จำนวน 195 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยใช้ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไคสแควร์และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.68 ปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและไม่ได้รับการศึกษาภาคบังคับ ประสบการณ์การทำงานเกษตรเฉลี่ย 18.44 ปี มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 3.36 ครั้งต่อปี ส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวน มีรายได้เฉลี่ยรวม 69,783.59 บาท รายจ่ายของครอบครัวส่วนใหญ่จะใช้เพื่อลงทุนในการประกอบอาชีพภาคการเกษตร จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.39 คน เป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.48 คน ขนาดพื้นที่การเกษตรเฉลี่ย 6.01 ไร่ แหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตรจากสื่อต่าง ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย แต่เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อบุคคลประเภทญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านอยู่ในระดับมาก (2) ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง (3) การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง (4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ได้แก่ ศาสนา ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น การเป็นสมาชิกกลุ่ม ตำแหน่งทางสังคม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับการได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากแหล่งต่าง ๆ สถานภาพการสมรส ขนาดครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน แหล่งออมเงิน แหล่งเงินทุน แรงงานในครัวเรือน จำนวนหนี้สิน และความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (5) ปัญหาของเกษตรกรในการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และการขาดความเข้าใจด้านการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง โดยเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่บ่อย ๆ และสม่ำเสมอ

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม การดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุข แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดปัตตานี

Thesis title: Farmers Participation in the Operation of Peace Community Development Adhering to the Sufficiency Economy Philosophy in Maikaen District of Pattani Province

Researcher: Mr. Kawee Dumplub; **ID:** 2549000657;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Pornchulee Nilvises, Associate Professor;

(2) Bumpen Keowan, Associate Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The purposes of this research were to study (1) socio-economic fundamental factors of farmers (2) knowledge of farmers regarding the sufficiency economy philosophy (3) participation of farmers in the operation (4) factors relating to participation (5) problems and suggestions for farmers participation in the operation of peace community development adhering to the sufficiency economy philosophy in the year 2011.

The population in this study was a number of 380 farmers in Maikaen District of Pattani Province who had previously joined the project of peace community development adhering to the sufficiency economy philosophy in the year 2011. To collect data, 195 farmers as systematic random samples by structured interview. The obtained data was analyzed by computer program which included percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation and measuring correlation between variables by chi-square and multiple regressions.

Research findings were as follows. (1) Most of the farmers were Muslim female with the average age at 57.68 years who did not complete compulsory education. Their average experience in agricultural occupation was 18.44 years. Their average contact with agricultural extension agent was 3.36 times/year. Most of them were plantation planters. Their average total income was 69,783.59 baht. They spent money mostly on investing in agricultural sector. The average number of their family member was 4.39 persons and the average number of their family labor was 2.48 persons. Their average agricultural area was 6.01 rai. Their source and receiving their updated agricultural knowledge from other media, by overall, was at low level. Farmers receiving knowledge from personal media i.e. relatives and neighbors was at high level while from other media. (2) Farmers knowledge relating to the sufficiency economy philosophy was at medium level. (3) Farmers' participation in planning, operation, taking advantages, monitor and evaluation was at medium level. (4) Factors relating to farmers participation were religion, education level, living duration in their localities, group membership, social position, contact with agricultural extension agent, level of receiving agricultural information from other sources, marital status, household size, occupation of household, expenditure of household, source of savings, source of capital, family labor, amount of debts and knowledge relating to the sufficiency economy philosophy. (5) Farmers problem on overall operation was at low level. Their lack of understanding in communication aspect was at medium level. They suggested official agents take regular and often visits to localities.

Keywords: Participation, Operation of Peace Community Development Adhering to the Sufficiency Economy Philosophy, Pattani Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
ข้อจำกัดในการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	9
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	16
โครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	33
สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี	43
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
การทดสอบเครื่องมือ	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี.....	62
ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	79
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร.....	83
ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตาม แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร.....	88
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร.....	101
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	108
สรุปการวิจัย	108
อภิปรายผล	113
ข้อเสนอแนะ	120
บรรณานุกรม	122
ภาคผนวก	130
ก แบบสัมภาษณ์.....	131
ข เฉลยแบบสัมภาษณ์.....	144
ประวัติผู้วิจัย	148

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	ระดับ รูปแบบ ประเภทของการฝึกอบรม และเป้าหมายของการมีส่วนร่วม 23
ตารางที่ 2.2	จำนวนจัดสรรหมู่บ้านแยกเป็นรายจังหวัด 36
ตารางที่ 2.3	ชนิดพืช พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย และจำนวนครัวเรือนที่ปลูกในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ปี 2554 46
ตารางที่ 2.4	ชนิดพืช พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย และจำนวนครัวเรือนที่ปลูกในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ปี 2554 47
ตารางที่ 2.5	ข้อมูลจำนวนสัตว์เลี้ยง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ปี 2554 49
ตารางที่ 4.1	ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกร 64
ตารางที่ 4.2	การเป็นสมาชิก และตำแหน่งทางสังคมของเกษตรกร 67
ตารางที่ 4.3	แหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกร 69
ตารางที่ 4.4	ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกร 72
ตารางที่ 4.5	เกษตรกรตอบถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 80
ตารางที่ 4.6	ระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 82
ตารางที่ 4.7	ระดับของการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตาม แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามประเด็นการดำเนินงานพัฒนา 84
ตารางที่ 4.8	การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการวางแผน และการปฏิบัติของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 89
ตารางที่ 4.9	การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการรับ ประโยชน์ และการติดตามและประเมินผลในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุข ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 92
ตารางที่ 4.10	การวิเคราะห์ไคสแควร์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผลในการดำเนินงาน พัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 95
ตารางที่ 4.11	สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตาม แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร 100

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.12 ระดับปัญหาของเกษตรกรในการดำเนินงาน โครงการพัฒนาชุมชนสันติสุข ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	102
ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการดำเนินงาน โครงการพัฒนาชุมชนสันติสุข ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	106

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัยหาความเกี่ยวข้องโดยใช้ค่าสถิติสหสัมพันธ์	4
ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัยหาความเกี่ยวข้องโดยใช้ค่าสถิติไคสแควร์	5
ภาพที่ 2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	25

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ด้วยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) มีภารกิจสำคัญในการ กำกับดูแล การแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามนโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล นโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในทุกมิติการพัฒนาตามภารกิจของ ศอ.บต. ได้น้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาเป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติ เฉพาะ ด้านเศรษฐกิจ ได้ยึดหลักคิดและแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติ โดยใน ปีงบประมาณ 2552 ศอ.บต. จัดทำโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีชื่อย่อว่า “พนพ.” ซึ่งมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับครัวเรือนให้สามารถพึ่งพาตนเองและพึ่งพา กันเอง โดยยึดถือ “วิถีชีวิตพอเพียง อยู่อย่างเพียงพอ” โครงการนี้มีเป้าหมายช่วยเหลือครัวเรือน ยากจน ผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ภายใต้กระแสวิกฤติทางเศรษฐกิจ โดย เน้นให้ประชาชนมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาในลักษณะคิดเอง ทำเอง ตัดสินใจทางเลือกอาชีพ และประกอบอาชีพ ตามแนวทางที่สอดคล้องกับวิถีธรรมชาติ คำสอนทางศาสนา ความเชื่อถือศรัทธา และวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้อย่าง ยั่งยืน และมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทั้งในหมู่บ้านชุมชนเดียวกัน และระหว่างหมู่บ้าน ชุมชนใกล้เคียง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะนำไปสู่ความสามัคคีปรองดองและเกิดชุมชนสันติสุขในที่สุด ผนวกกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลกระทบต่อการค้าการลงทุน การประกอบอาชีพ รายได้ และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะระดับครัวเรือนในหมู่บ้าน จำเป็นต้องเร่งช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มี ทั้งโอกาส ความหวัง ความอยู่ดีกินดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ศอ.บต. จึงจัดทำโครงการพัฒนาชุมชน สันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พนพ.) ขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาสู่เศรษฐกิจพอเพียง และเกิดความยั่งยืนและความผาสุกแก่ทุกชีวิต

จังหวัดปัตตานีเริ่มมีโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พนพ.) ในปี 2552 ดำเนินงานในพื้นที่ 12 อำเภอ 12 ตำบล 12 หมู่บ้าน ในส่วนของอำเภอไม้แก่น

ดำเนินการในพื้นที่หมู่ 3 ตำบลไม้แก่น มีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 280 ครัวเรือน และมีการขยายพื้นที่ดำเนินการในแต่ละปีในปี 2554 จังหวัดปัตตานีดำเนินงานในพื้นที่ 12 อำเภอ 111 ตำบล 642 หมู่บ้าน อำเภอไม้แก่นดำเนินการในพื้นที่ 4 ตำบล และ 17 หมู่บ้าน โดยมีครัวเรือนยากจนและด้อยโอกาส จำนวน 380 ครัวเรือน ได้รับการจัดสรรงบประมาณ 1,900,000 บาท เปิดโอกาสให้ครัวเรือนเป้าหมายมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาในลักษณะคิดเอง ทำเอง ตัดสินใจทางเลือกอาชีพและประกอบอาชีพเอง ภายในวงเงิน 5,000 บาทต่อครัวเรือน เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น ทางเลือกด้านการเกษตร ทางเลือกทางการประมง หรือทางเลือกทางการค้าขาย ในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจมีขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่ ขั้นแรกเป็นการค้นหาพื้นที่และบุคคลเป้าหมาย ขึ้นต่อมาเป็นการปรับทัศนคติ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต ขบวนการติดตามและประเมินผล และการประชาสัมพันธ์

ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี เนื่องจากสภาพพื้นที่ในอำเภอไม้แก่นมีความหลากหลายในด้านสภาพพื้นที่ ด้านอาชีพ กิจกรรมด้านการเกษตร นอกจากนี้เกษตรกรในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นอย่างดี ประโยชน์ของงานวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับใช้ในการส่งเสริมการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง และวางแผนการส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

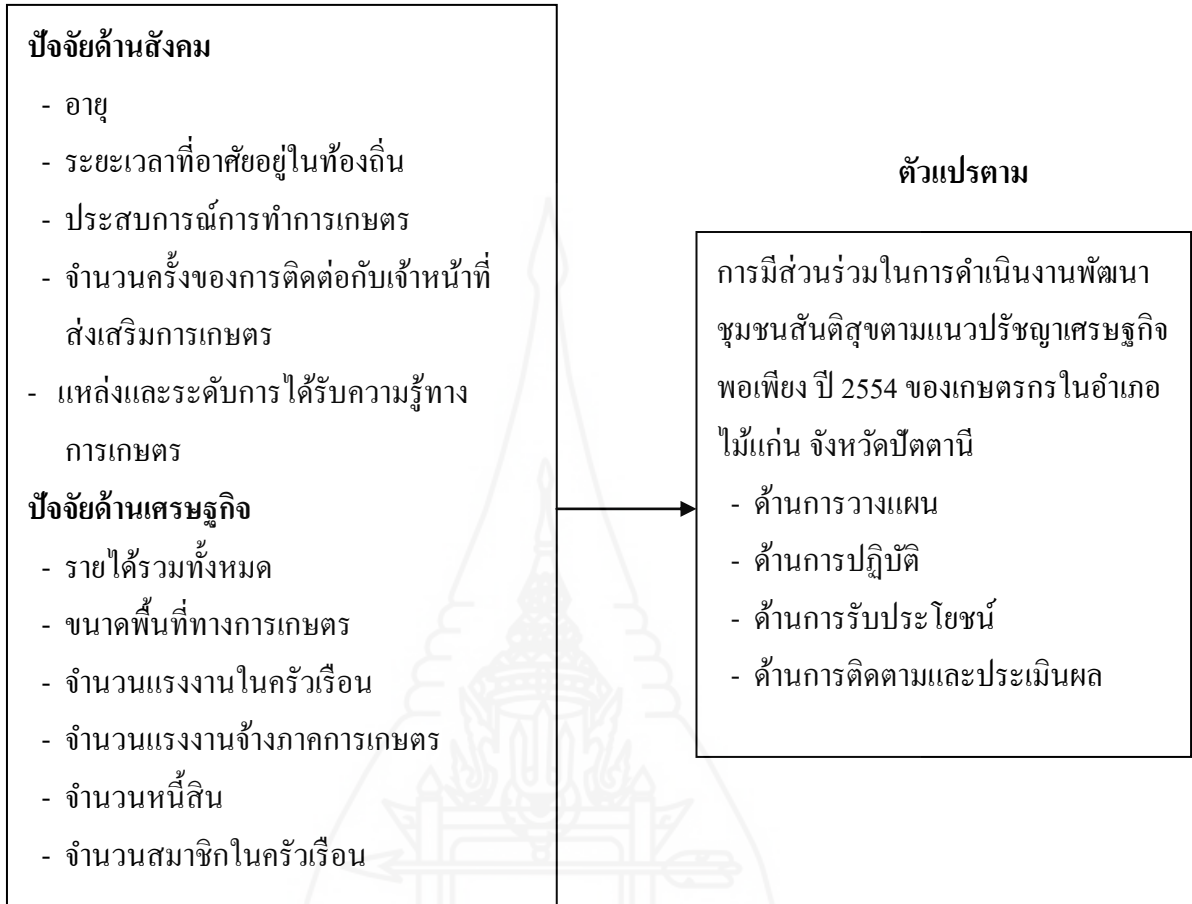
- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนางานชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. กรอบแนวคิดการวิจัย (ถ้ามี)

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยและสามารถกำหนดตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ประสบการณ์การทำเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม แหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางเกษตร 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การประกอบอาชีพ รายได้รวมทั้งหมด รายจ่ายในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ทางการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้างภาคการเกษตร แหล่งออมเงิน แหล่งเงินทุน จำนวนหนี้สิน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3) ปัจจัยด้านระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าว ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกรในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ตามแบบจำลองกรอบแนวคิดการวิจัย ในภาพที่ 1.1 และ ภาพที่ 1.2

ตัวแปรอิสระ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัยหาความเกี่ยวข้องโดยใช้ค่าสถิติสหสัมพันธ์

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยด้านสังคม

- เพศ
- ศาสนา
- ระดับการศึกษา
- สถานภาพการสมรส
- การเป็นสมาชิกกลุ่ม
- ตำแหน่งทางสังคม

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

- การประกอบอาชีพ
- รายจ่ายในครัวเรือน
- แหล่งออมเงิน
- แหล่งเงินทุน

ปัจจัยด้านระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง

- ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวแปรตาม

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกรในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

- ด้านการวางแผน
- ด้านการปฏิบัติ
- ด้านการรับประโยชน์
- ด้านการติดตามและประเมินผล

ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัยหาความเกี่ยวข้องโดยใช้ค่าสถิติไคสแควร์

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 สมมติฐานการหาค่าสหสัมพันธ์

ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ประสบการณ์การทำงาน เกษตร จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตร และ**ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ** ได้แก่ รายได้รวมทั้งหมด ขนาดพื้นที่ทางการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้างภาคการเกษตร จำนวนหนี้สิน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกรในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

4.2 สมมติฐานการหาค่าไคสแควร์

ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส การเป็นสมาชิกกลุ่ม และตำแหน่งทางสังคม **ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ** ได้แก่ การประกอบอาชีพ รายจ่ายในครัวเรือน แหล่งออมเงิน และแหล่งเงินทุน และ**ปัจจัยด้านระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** มีอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน สันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกรในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

5. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการรับประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล

5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ กำหนดพื้นที่ในการศึกษา คือ อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

5.3 ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ประชากร คือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี จำนวน 380 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี จำนวน 195 คน

6. ข้อจำกัดในการวิจัย

6.1 สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้การวิจัยมีอุปสรรคในการเข้าพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ ในพื้นที่เสี่ยงไม่ปลอดภัย จะเสี่ยงไม่ลงพื้นที่ แต่ให้กลุ่มตัวอย่างเดินทางออกมาพบผู้วิจัย ณ สถานที่นัดหมาย โดยจ่ายค่าตอบแทนให้

6.2 การสื่อสารกับผู้เข้าร่วมโครงการ ที่มีอายุมาก และไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ อีกทั้งผู้วิจัยไม่สามารถพูดและรับฟังภาษาท้องถิ่นได้ ดังนั้นการวิจัยจึงใช้ล่ามในการสัมภาษณ์

7. นวัตกรรมเฉพาะ

7.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ในพื้นที่ อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

7.2 เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การจัดการรายรับรายจ่ายด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี เพื่อพร้อมรับต่อความเสี่ยงบนพื้นฐานของความรอบรู้ ความรอบคอบ ระมัดระวัง และคุณธรรม การใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการ ควบคู่ไปกับการกระทำที่ไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปัน สามารถช่วยเหลือซึ่งกัน เป็นการดำเนินชีวิตอย่างพออยู่พอกิน พอกิน สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่เบียดเบียนคนอื่น แลกเปลี่ยนร่วมมือช่วยเหลือกัน เพื่อให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์

7.3 โครงการ หมายถึง โครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ในพื้นที่ อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

7.4 การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนได้เข้ามาร่วมกันปรึกษาหารือ การตัดสินใจรับผิดชอบต่อแนวทาง แผนการปฏิบัติ หรือ นโยบายที่ได้กำหนดขึ้นในการแก้ไขปัญหา และขจัดอุปสรรคต่าง ๆ อื่นมีผลกระทบต่อตนเองและครอบครัว ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมปฏิบัติ 3) การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

7.5 ระดับการมีส่วนร่วม หมายถึง ระดับของการมีส่วนร่วมด้านต่าง ๆ ตามปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง โดยมีเกณฑ์ประเมินการมีส่วนร่วมของเกษตรกร 5 ระดับ ได้แก่

5	=	มากที่สุด
4	=	มาก
3	=	ปานกลาง
2	=	น้อย
1	=	น้อยที่สุด

7.6 ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาสูงสุดของเกษตรกร

7.7 อาชีพ หมายถึง อาชีพหลักของเกษตรกร ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

7.8 รายได้ หมายถึง รายได้ต่อเดือนของเกษตรกร โดยไม่หักค่าใช้จ่าย

7.9 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ หมายถึง ระยะเวลาที่เกษตรกรอาศัยอยู่ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

7.10 การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ หมายถึง การเป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในพื้นที่อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

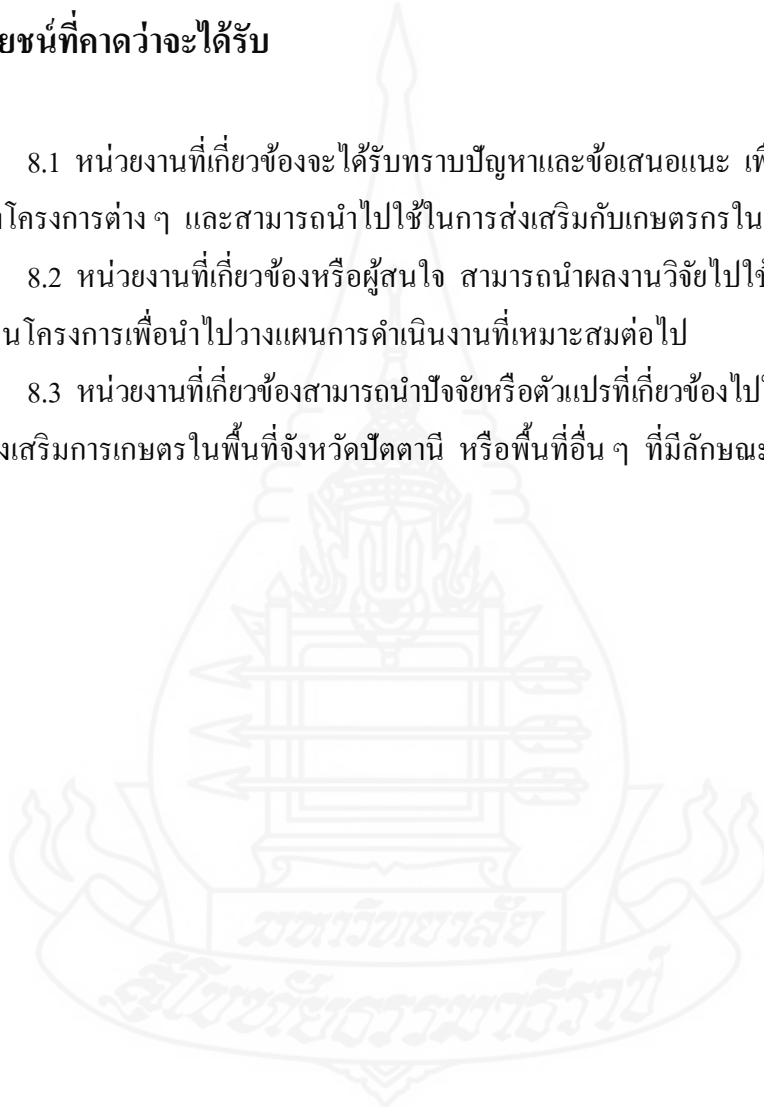
7.11 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในการนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้รับทราบปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาโครงการต่างๆ และสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมกับเกษตรกรในพื้นที่ได้

8.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้สนใจ สามารถนำผลงานวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินงานโครงการเพื่อนำไปวางแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมต่อไป

8.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำปัจจัยหรือตัวแปรที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการวางแผนการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่จังหวัดปัตตานี หรือพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กับประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
3. โครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พนพ.)
4. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (สรรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม 2544: 55)

1.1 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

สุเมธ ตันติเวชกุล (2542: 53) เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา สรุปความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง หรือระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ว่า หมายถึง “ความสามารถของชุมชน เมือง ไร่ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เรามีได้เป็นเจ้าของ” และ “เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้ โดยไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด”

ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน สุนทร กุลวัฒน์วรพงษ์ 2544: 111-112) กล่าวไว้ใน การบรรยายสรุปเศรษฐกิจพอเพียง ข้อเสนอสู่การปฏิบัติในหนังสือมิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอเพียงในอย่างน้อย 7 ประการ ดังนี้

- 1) พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจทอดทิ้งกัน
- 2) จิตใจพอเพียง ทำให้รักและเอื้ออาทรคนอื่นได้ คนที่ไม่พอจะรักคนอื่นไม่เป็นและทำลายมาก
- 3) สิ่งแวดล้อมพอเพียง การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมทำให้ยังชีพและทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรผสมผสานซึ่งได้ทั้งอาหาร ได้ทั้งสิ่งแวดล้อม และได้ทั้งเงิน
- 4) ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง การรวมตัวกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็งจะทำให้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม
- 5) ปัญหาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง

6) อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มชนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย เศรษฐกิจความสัมพันธ์และเติบโตขึ้นจากฐานวัฒนธรรม จึงจะมั่นคง

7) มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ใช่ขুবวบ เดียวจนเดียวรวยแบบกะทันหัน เดี่ยวตกงานไม่มีกินไม่มีใช้ ถ้าเป็นแบบนั้น ประชาชนนุษย์คงทนไม่ไหวต่อความผันผวนที่เกิดขึ้น จึงทำให้สุขภาพจิตเสีย เครียด เพี้ยน รุนแรง มา้วตัวตาย ดิฉยา เศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคงจึงทำให้สุขภาพจิตดี

วิทยา อธิปอนันต์ (2542: 47) สรุปความหมายไว้ว่า ตามกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เป้าหมายหรือปรัชญาการดำเนินชีวิต หรือวิถีชีวิตของคนไทยให้อยู่อย่างพอประมาณตน ทางสายกลาง มีความพอเพียงและพอดี โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน สิ่งที่สำคัญต้องรู้จักพึ่งพาตนเองและทรัพยากรที่เรามีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ก่อนจะไปพึ่งพาคนอื่นหรือปัจจัยภายนอก หรือ หมายถึงการที่อุ้มชูตนเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตนเอง ครอบครัวและชุมชน

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอดี พออยู่พอกิน พอใช้ ยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

อุดมพร อมรธรรม (2549: 19) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน

จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินงานทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

สมพร เทพสิทธา (2546: 221) สรุปหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่ามีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1) *กรอบแนวคิด* เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2) *คุณลักษณะ* เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับโดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้น

3) *คำนิยาม* ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

(1) *ความพอประมาณ* หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

(2) *ความมีเหตุผล* หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุผลปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

(3) *การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว* หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4) *เงื่อนไข* การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

(1) **เงื่อนไขความรู้** ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

(2) **เงื่อนไขคุณธรรม** ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5) **แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ** จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี แสดงให้เห็นว่าความพอเพียง เป็นทั้งแนวทางปฏิบัติหรือวิธีการ (means) และผลของการกระทำ (ends) ที่คาดว่าจะได้รับ โดยคำนึงถึงความสมดุล บนพื้นฐานของความพอประมาณ อย่างมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและการพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

สรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนากรอบทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ได้ นอกจากนี้แล้วยังชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงครอบคลุมความหมายที่กว้าง โดยเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของประชาชนในทุกระดับ สามารถนำไปประยุกต์ในหลาย ๆ ด้านไม่จำกัดเฉพาะภาคเกษตรหรือภาคชนบทเท่านั้น

1.2.2 ทฤษฎีใหม่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช (สำนักพระราชวัง, 2542: 31) ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อปวงชนชาวไทย ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชน ด้วยทรงมีพระราชหฤทัยมุ่งมั่นในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศ ฝนตกไม่สม่ำเสมอ ฝนทิ้งช่วง น้ำไหลบ่าเมื่อฝนตกหนัก อันเกิดจากสภาพป่าถูกทำลาย และเกิดภาวะแห้งแล้ง เกิดการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรและการบริโภคในครัวเรือนเกือบทุกภาคของประเทศ ระดับน้ำในแม่น้ำลำธารต่าง ๆ ลดต่ำจนบางแห่งแห้งขอด อันถือเป็นวิกฤตที่สำคัญของชาวชนบทของประเทศร่วมกัน ซึ่งผลกระทบต่อประชากรทั้งประเทศพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงทราบด้วยพระปรีชาญาณของพระองค์และทรงมีพระราชดำริที่จะแก้ไขปัญหาภัยแล้งและยกระดับพัฒนาความเป็นอยู่ของราษฎรในภาคเกษตรกรรมให้เกิดความ “พออยู่พอกิน” พระองค์ทรงมีพระวินิจฉัย คั่นคว้า สืบราว รวบรวมข้อมูล และทดสอบเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ ที่ดิน พันธุ์พืชเพื่อบริโภคและอุปโภค เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในพื้นที่ของตนเอง โดย

ตั้งเป็น “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งผ่านการสรุปผลจากการทดลองของมูลนิธิชัยพัฒนาในพระองค์ที่วัดมงคลชัยพัฒนา ตำบลห้วยบง และตำบลเขาดินพัฒนา โดยการผสมผสานทั้งพืช สัตว์และประมง ให้มีความหลากหลายนานาพันธุ์บนเส้นทางการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยทำการเกษตรในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิด “พออยู่พอกิน” ในระยะแรก ๆ

1) ความหมายของทฤษฎีใหม่ คือ ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงที่เด่นชัดที่สุด ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรินี้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่มักประสบปัญหาทั้งภัยธรรมชาติและปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการทำเกษตร ให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤต โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำได้โดยไม่มีเดือดร้อนและยากลำบากนัก ความเสี่ยงที่เกษตรกร มักพบเป็นประจำ ประกอบด้วย

- (1) ความเสี่ยงด้านราคาสินค้าเกษตร
- (2) ความเสี่ยงในราคาและการพึ่งพาปัจจัยการผลิตสมัยใหม่จาก

ต่างประเทศ

- (3) ความเสี่ยงด้านน้ำ ฝนทิ้งช่วง ฝนแล้ง
- (4) ภัยธรรมชาติอื่น ๆ และโรคระบาด
- (5) ความเสี่ยงด้านแบบแผนการผลิต
  - ก. ความเสี่ยงด้านโรคและศัตรูพืช
  - ข. ความเสี่ยงด้านการขาดแคลนแรงงาน
  - ค. ความเสี่ยงด้านหนี้สินและการสูญเสียที่ดิน

ทฤษฎีใหม่ จึงเป็นแนวทางหรือหลักการในการบริหารการจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2) ความสำคัญของทฤษฎีใหม่

(1) มีการบริหารและจัดแบ่งที่ดินแปลงเล็กออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน เพื่อประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร ซึ่งไม่เคยมีใครคิดมาก่อน

(2) มีการคำนวณโดยใช้หลักวิชาการเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่จะกักเก็บให้พอเพียงต่อการเพาะปลูกได้อย่างเหมาะสมตลอดปี

(3) มีการวางแผนที่สมบูรณ์แบบสำหรับเกษตรกรรายย่อย รวม 3 ขั้นตอน

3) หลักการของทฤษฎีใหม่ 3 ขั้นตอน

(1) ทฤษฎีใหม่: ขั้นที่หนึ่ง การผลิตเป็นการผลิตให้พึ่งตนเองได้ ด้วยวิธีง่าย ๆ ค่อยเป็นค่อยไปตามกำลัง ให้พอมีพอกิน ไม่อดอยาก

ก. เป็นรูปแบบการทำเกษตร สำหรับเกษตรกรรายย่อย มีพื้นที่ทำกิน ประมาณ 15 ไร่

ข. เกษตรกรสามารถทำการเกษตรเลี้ยงตัวเองได้ในระดับที่พออยู่ พอกิน

ค. เกษตรกรทำการผลิตข้าวไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก หากผลผลิตเหลือจึงจำหน่าย

ง. เกษตรกรทำการปลูกพืชหลายๆ ชนิดในลักษณะปลูกพืชผสมผสาน เช่น ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชไร่ และพืชผัก เป็นต้น

จ. มีแหล่งน้ำ (สระน้ำ) ในไร่นาสามารถเก็บน้ำไว้ใช้ได้ เมื่อมีการขาดแคลนน้ำ เช่น ฝนทิ้งช่วงในฤดูฝนและความแห้งแล้งในฤดูแล้งสัดส่วนการใช้พื้นที่ทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ ได้แก่ 30 : 30 : 30 : 10 ถ้าคิดตามสัดส่วนตัวเลขในพื้นที่ 15 ไร่ จะเป็นบ่อน้ำ 4.5 ไร่ นาข้าว 4.5 ไร่ ไม้ผล พืชไร่ พืชผัก 4.5 ไร่ และที่อยู่อาศัย 1.5 ไร่ แต่เพื่อให้ตัวเลขลงตัวและง่ายต่อการจดจำ ในพื้นที่ 15 ไร่ กรมส่งเสริมการเกษตร (2540: 6) ได้ประมาณการแบ่งการใช้พื้นที่ 15 ไร่ ไว้ดังนี้

ก) สระน้ำ 3 ไร่ ลึก 4 เมตร (ประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่)

ข) นาข้าว 5 ไร่ (ประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่)

ค) พื้นที่ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น พืชไร่ พืชผัก 5 ไร่ (ประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่)

ง) ที่อยู่อาศัยและอื่นๆ 2 ไร่ (ประมาณร้อยละ 10 ของพื้นที่)

โดยยึดหลักพื้นที่การเกษตรควรมีพื้นที่ปลูกข้าวอย่างน้อย 5 ไร่ เพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคตลอดปี และพื้นที่ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น พืชไร่ และพืชผัก อีก 5 ไร่ รวมพื้นที่ 10 ไร่ ที่มีความต้องการใช้น้ำไร่ละ 1,000 ลูกบาศก์เมตร พื้นที่ 10 ไร่ จึงต้องการใช้น้ำทั้งสิ้นอย่างน้อย 10,000 ลูกบาศก์เมตร ซึ่งสระน้ำ 3 ไร่ ลึก 4 เมตร สามารถจุน้ำได้ 19,200 ลูกบาศก์เมตร

(2) ทฤษฎีใหม่: ขั้นที่สอง เกษตรกรรวมพลังกันในรูปแบบกลุ่มหรือสหกรณ์ร่วมแรงใน

ก. การผลิต

ข. การตลาด

ค. การเป็นอยู่

ง. สวัสดิการ

จ. การศึกษา

จ. สังคมและศาสนา

เพื่อให้พอมิกันมีใช้ ช่วยให้ชุมชนและสังคมดีขึ้นไปด้วยกัน

ไม่รวมคนเดียว

(3) ทฤษฎีใหม่: ขั้นที่สาม ร่วมมือกับแหล่งเงินและแหล่งพลังงาน ตั้งและบริการโรงสี ตั้งและบริการร้านสหกรณ์ ช่วยกันลงทุนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท ซึ่งไม่ใช่ทำ อาชีพเกษตรอย่างเดียว

ดังนั้น การพัฒนาตามแนวทฤษฎีใหม่นี้ จึงมีความจำเป็นต้องประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อม จึงเกิดประโยชน์สูงสุด

4) ประโยชน์ของทฤษฎีใหม่

(1) ให้ประชาชนพอยู่พอกินสมควรแก่สภาพในระดับที่ประหยัด ไม่อดอยาก และเลี้ยงตนเองได้ตามหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง”

(2) ในหน้าแล้งมีน้ำน้อย ก็สามารถเอาน้ำที่เก็บไว้ในสระมาปลูกพืชผักต่าง ๆ ที่ใช้น้ำน้อยได้ โดยไม่ต้องเบียดเบียนชลประทาน

(3) ในปีที่ฝนตกตามฤดูกาลโดยมีน้ำดีตลอดปี ทฤษฎีใหม่นี้สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้โดยไม่ต้องเดือดร้อนในเรื่องค่าใช้จ่ายต่าง ๆ

(4) ในกรณีที่เกิดอุทกภัย เกษตรกรสามารถที่จะฟื้นตัวและช่วยตัวเองได้ในระดับหนึ่ง โดยทางราชการไม่ต้องช่วยเหลือมากนัก ซึ่งเป็นการประหยัดงบประมาณด้วย

1.2.3 ไร่นาสวนผสมและเกษตรผสมผสาน

การทำไร่นาสวนผสม และการเกษตรผสมผสาน เป็นการจัดการทำการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจัดการทรัพยากรดิน น้ำและปัจจัยอื่นๆ ให้เกิดกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลายทั้งข้าว พืชไร่ พืชผัก ไม้ผล ปศุสัตว์ และประมง ในพื้นที่จำกัด เพื่อความมั่นคงในความเพียงพอของปัจจัย 4 เพื่อการดำรงชีวิต

1) ไร่นาสวนผสม อัจฉรา จิตตลดากร และบำเพ็ญ เขียวหวาน (2540: 410-411) ให้ความหมายไร่นาสวนผสมไว้ว่า เป็นการจักระบบการปลูกพืชที่มีการทำ กิจกรรมหลายประเภทในฟาร์มทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และประมง แต่เน้นในการกระจายการผลิตเพื่อลดความเสี่ยงจากราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอน และการผลิตเพื่อตอบสนองการบริโภค ไม่เน้นการเกื้อกูลกันของกิจกรรมการเกษตร อย่างไรก็ตามการเกื้อกูลกันของกิจกรรมในไร่นาสวนผสม อาจเกิดขึ้นได้ แต่เป็นการเกื้อกูลที่เกิดขึ้นเองมากกว่าที่จะเกิดขึ้นโดยการจัดการ

2) เกษตรผสมผสาน หมายถึง การทำ กิจกรรมการเกษตรหลาย ๆ อย่าง ในฟาร์ม ทั้งกิจกรรมการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การประมง และกิจกรรมอื่น ๆ ที่สามารถเกื้อกูล

ผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในฟาร์ม คือ ที่ดินและแรงงานอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการผลิต ตลอดจนนำวัสดุเศษเหลือในฟาร์ม มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การเลี้ยงปลาในนาข้าว การเลี้ยงไก่บนบ่อปลา เป็นต้น (กรมส่งเสริมการเกษตร อ้างถึงใน อัจฉรา จิตตลดากรและ บำเพ็ญ เขียวหวาน 2540: 409)

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีใหม่ ไร่นาสวนผสม และเกษตรผสมผสาน เป็นการบริหารจัดการทรัพยากร โดยเฉพาะดินและน้ำที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้เกษตรกรสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างเพียงพอ โดยเน้นการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ความหมาย ลักษณะของการมีส่วนร่วม ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน ระดับการมีส่วนร่วม วิธีการวัดการมีส่วนร่วม เครื่องชี้วัดของการมีส่วนร่วม ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม รายละเอียดดังนี้

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “การมีส่วนร่วม” ไว้มากมาย ขึ้นกับลักษณะงานที่เกี่ยวข้องและเป้าประสงค์ (Goal) ของงานนั้น ดังนี้

โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff 1981: 6) ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
- 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
- 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการโดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคน

ของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค

องค์การสหประชาชาติ (United Nation 1981: 5) และรีเดอร์ (Reeder 1974: 39) ให้ความหมายเจาะจงถึงการมีส่วนร่วม ว่าการมีส่วนร่วมเป็นการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

เดวิด และนิวสตรอม (Davis and Newstrom, 1989: 232 อ้างถึงในเสาวนีย์ เลวลีย์ 2545: 58) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของความเกี่ยวข้องทางด้าน

จิตใจ และความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคนที่มีต่อกิจกรรมหนึ่งของกลุ่ม หรือเป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยทำให้มีความสำเร็จ ซึ่งเป็นเป้าหมายของกลุ่ม หรือเป็นความรับผิดชอบต่อกิจกรรมร่วมกันด้วยการเข้าไปเกี่ยวข้อง (involvement) ช่วยเหลือ (contribution) และร่วมรับผิดชอบ (responsibility)

สุริย์ ตันท์ศรีสุโรจน์ (2531: 45) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่าเป็นการร่วมมือร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบด้วยกัน ไม่ว่าจะ เป็นของปัจเจกบุคคล หรือของกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่องค์กรต้องการ และเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ในทัศนะของทวี นาคบุตร (2545: 88, 91) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามาปฏิบัติกิจกรรมในฐานะที่มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกัน ในสถานะที่เท่าเทียมกัน และด้วยความสมัครใจของแต่ละคน การมีส่วนร่วมสำคัญเพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทั้งปวงที่มีผลยั่งยืน ส่งเสริมความเป็นมนุษย์และความเสมอภาค การมีส่วนร่วมนั้นเป็นกระบวนการที่เป็นประชาธิปไตย ความเท่าเทียมกัน การถ่ายทอด และการรับรู้ปัญหาให้กลายเป็นเป้าหมายในการดำเนินการเลือกแก้ปัญหา ร่วมกัน ระดับของการมีส่วนร่วมที่ขึ้นอยู่กับความเต็มใจจะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น โดยไม่มีการบังคับ ชูเชิญหรือกดดันใด ๆ และหากผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่มีสิทธิที่จะควบคุม การดำเนินงานของเขาเอง (อยากหยุดหรือลงมือทำ เมื่อไรก็ได้) แล้วการกระทำของเขาก็ไม่อาจถือได้ว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น และการมีส่วนร่วมที่ควรที่บุคคลทุกคนจะได้ปฏิบัติหรือทำ กิจกรรมอย่างแข็งขันและกระตือรือร้น การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพมากคือการร่วมกระทำตั้งแต่การร่วมคิด วางแผน กำหนดวิธีการทำงาน ลงมือทำงาน และประเมินผลการทำงาน แต่การเข้าร่วมส่วนใดส่วนหนึ่งก็ถือว่ายังมีประโยชน์

เมื่อประมวลความหมายของการมีส่วนร่วม จากผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมนั้นไม่ว่าจะเป็นผู้แทนภาครัฐ เอกชน หรือชุมชน เข้ามาร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมประเมินผล อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมดในฐานะที่มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกัน ในสถานะที่เท่าเทียมกันและด้วยความสมัครใจของทุกฝ่าย เพื่อให้กิจกรรมนั้นบรรลุผลสำเร็จ

2.2 ลักษณะการมีส่วนร่วม

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527: 6-7) แบ่งลักษณะของการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายพัฒนา ดังนี้

1) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงตลอดจนความต้องการของชุมชน

- 2) ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหา ความต้องการของชุมชน
- 4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพ
- 6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองต่าง ๆ
- 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่ วางไว้
- 8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ ได้ทำไว้จากบุคคลภายนอกหรือองค์กรต่าง ๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

อรพินท์ สพโชคชัย (2538: 59) ให้ความเห็นว่า ประชาชนควรมีโอกาสเข้ามา มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่ต้น คือ การร่วมคิด เสนอแนวทาง และวางแผน การที่ประชาชน ร่วมวางแผนและเสนอโครงการพัฒนาชุมชนของตนเองจะช่วยส่งผลให้การพัฒนาชนบทเป็นการ พัฒนาที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยดำเนินโครงการตามศักยภาพ และประชาชนในชุมชนจะช่วยดูแลให้ โครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องตราบเท่าที่ประชาชนยังเห็น ประโยชน์ของโครงการนั้น ๆ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183) กล่าวว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การพัฒนาชุมชนสามารถนำมาพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในครอบครัว และชุมชนให้ดีขึ้น นั้น การมีส่วนร่วมดังกล่าวเกิดจากแนวความคิดพื้นฐานของการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

- 1) ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคลซึ่งบังเอิญพ้องต้องกันกลายเป็นความสนใจ และความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
- 2) ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน ที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน
- 3) การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันจะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่ม ทำการที่สนองความเห็นชอบ ของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

จากแนวคิดต่าง ๆ สามารถสรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ดังนี้

- (1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยมีการร่วมในการคิดวางแผน ประเด็นปัญหา วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน
- (2) การมีส่วนร่วมปฏิบัติ โดยการร่วมประสานงานในขั้นตอนการทำงานต่าง ๆ หรือสนับสนุนด้านกำลังกาย แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ หรือเงินทุน
- (3) การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ โดยการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนา ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ
- (4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อที่จะสามารถรู้ปัญหาและแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและทันที่ และเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไร

2.2 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980: 223 อ้างถึงใน เสาวนีย์ เลวลีย์ 2545: 61) ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็นเรื่องของการตัดสินใจ (decision making) การดำเนินการ (implementation) ผลประโยชน์ (benefits) และการประเมินผล (evaluation) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงการดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน และประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น (View) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) จะมีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2537: 73-74) ซึ่งให้เห็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ซึ่งเรียกว่า เป็นขอบเขตของการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 6 แบบ คือการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของชุมชน หรือของกลุ่ม การกำหนดแนวทางการดำเนินการให้บรรลุในการแก้ปัญหา หรือบรรลุเป้าหมาย การระดมทรัพยากรทั้งในและนอกชุมชน การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ การควบคุมติดตามและ ประเมินผล และการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างยุติธรรม

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2529: 25 อ้างถึงในวิริยา ตุลยสุข 2535: 85) สรุปการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
- 4) การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล

ปรารมภ์ ยานะวิมุติ (2541: 96) ศึกษาถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมแปร รูปผลผลิตเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งได้แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมคิด คือ ร่วมในการประชุมปรึกษาหารือเพื่อดำเนินการวางแผน กิจกรรมต่าง ๆ
- 2) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มเสนอจะต้องนำมาพิจารณา และตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมที่เหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์ของโครงการ
- 3) การมีส่วนร่วมปฏิบัติ คือ การเข้าร่วมจัดโครงการตามแผนที่วางไว้ให้ลุล่วงไป
- 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ร่วมในการรับผลประโยชน์ที่ได้จาก การจัดทำกิจกรรมหรือโครงการที่ได้วางแผนปฏิบัติไว้
- 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ การเข้าร่วมประเมินผลการทำงานของ สมาชิกและของกลุ่มเพื่อทราบปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้ประสบความสำเร็จให้ดีขึ้น

ทศพล (2538 : 13 อ้างถึงใน บัณฑิต อ่อนคำ 2533 : 28) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมใน ขั้นตอนการพัฒนา 5 ขั้นตอน อันเกิดจากการผสมผสานแนวคิดเชิงทฤษฎีกับแนวคิดภาคปฏิบัติไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการ

ตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงานประสาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ อันแสดงออกมาในเชิงรูปธรรมและนามธรรมต่อสังคมหรือบุคคลก็ตาม

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปขอยอดการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

ฟอร์นารอฟ (Formaroff, 1980 : 104) เสนอว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1) การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตาม

2) ประเมินผล

3) การดำเนินงาน

4) การใช้บริการจากโครงการ

5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

อภิญา กังสนารักษ์ (2544 : 14 - 15) เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ

2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ

3) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันก็ได้

อคิน รพีพัฒน์ (2547 : 49) แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
- 2) การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา
- 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
- 4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ขั้นตอนการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ดังที่ องค์การอนามัยโลก (WHO and UNICEF 1978: 41) เสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์ปัญหา จัดอันดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมายกำหนดการให้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผล และประการที่สำคัญคือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง

2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน

3) การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

4) การได้รับประโยชน์ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชน ในพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือในรูปวัตถุก็ได้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา มีกระบวนการขั้นตอนดังนี้ (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง 2527: 272-273 สอดคล้องกับ อคิน รพีพัฒน์ 2527: 104-111 วิรัช นิภาวรรณ 2530: 61-63)

- (1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาค้นปัญหา และสาเหตุของปัญหา
- (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
- (3) การมีส่วนร่วมในการลงทุน ร่วมกันตัดสินใจ และปฏิบัติงาน
- (4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

2.4 ระดับการมีส่วนร่วม

องค์การวิจัยอย่างมีส่วนร่วมในเอเชีย (Participatory Research in Asia หรือ PRIA) เป็นผู้ริเริ่มการทำงานแบบมีส่วนร่วม และได้นำเสนอรูปแบบของการจัดระดับการมีส่วนร่วมของสหกรณ์หมู่บ้านในอเมริกากลางและอเมริกาใต้ ในการประชุมเรื่องการจัดหมู่บ้าน สหกรณ์ในอเมริกาใต้ (Verhagen, 1985: 55-70) เสนอระดับและรูปแบบ ประเภทการฝึกอบรม และเป้าหมายของการมีส่วนร่วมดังนี้

ตารางที่ 2.1 ระดับ รูปแบบ ประเภทของการฝึกอบรม และเป้าหมายของการมีส่วนร่วม

ระดับ	รูปแบบ	ประเภทของการฝึกอบรม	เป้าหมาย
การรับรู้ร่วมกันจะรับหรือไม่รับ (consensus)	การพบปะกันอย่างไม่เป็นทางการ	การให้ข้อมูลทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับลักษณะของโครงการ	ข้อตกลงร่วมกัน
การใช้แรงงาน(การร่วมมือกันในงานก่อสร้างต่าง ๆ)	การจัดกลุ่มคณะทำงาน มีผู้นำกลุ่ม	การฝึกอบรมในทักษะเฉพาะอย่าง	ลดราคาค่าใช้จ่าย
การตัดสินใจ(รับรองทิศทางของโครงการ/การดำเนินงาน) และออกแบบการวางแผน	การพบปะกันอย่างเป็นทางการ มีผู้นำกลุ่มและการพบปะเป็นคราว ๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย	การฝึกอบรมเกี่ยวกับข้อมูลบางอย่างเป็นพิเศษ	การใช้ระบบทางประชาธิปไตย และการทดลอง กำหนดเป้าหมายของตนเอง
การควบคุมกระบวนการ (การแบ่งปันทรัพยากร การเสี่ยงและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยผู้ร่วมกิจกรรมทั้งหมด)	รูปแบบทางมวลชนขององค์กร การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมด การพบปะกันบ่อย ๆ และการมอบหมายงาน	การฝึกอบรมอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับข่าวสาร ข้อมูลและการศึกษาด้วยตนเองในเรื่องต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์เฉพาะ	การทำให้ชุมชนมีอำนาจ (ในการตัดสินใจและดำเนินการต่าง ๆ ด้วยตนเอง)

(ที่มา: Verhagen, 1985: 55-70)

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ศนอ.) ซึ่งมีประวัติอันยาวนานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ระดับตามบริบทที่เหมาะสมกับประเทศไทย ดังนี้

1) ระดับเป็นผู้ใช้ประโยชน์ เป็นการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ด้วยการรับประโยชน์เพียงอย่างเดียว ถือว่าเป็นระดับต่ำสุดของการมีส่วนร่วม หน่วยงานราชการไทย มักมีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับนี้ และที่ก่อกำหนดทั้งหมดนี้ คือ การมีส่วนร่วม

2) ระดับเป็นผู้ให้ความร่วมมือ ระดับนี้ประชาชน หรือหน่วยงานอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยการให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ เท่าที่จะให้ได้ หน่วยงานต่าง ๆ มักมีส่วนร่วมทั้งกับประชาชนหรือระหว่างกันและกันในระดับนี้ และเข้าใจว่านี่คือเนื้อหาทั้งหมดของการมีส่วนร่วม

3) ระดับเป็นผู้ตัดสินใจ ระดับนี้ซึ่งถือว่าเป็นระดับสูงสุด ประชาชนจะเป็นผู้ศึกษาสถานการณ์และตัดสินใจที่จะดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงานการประเมินและการแบ่งปันผลประโยชน์ นักพัฒนาอาจเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ หรือหุ้นส่วนในฐานะที่เท่าเทียมกัน (ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2537: 4)

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544: 26) แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 7 ระดับ ดังนี้

1) ระดับ 1 ไม่มีส่วนร่วมเลย เป็นลักษณะที่ทางหน่วยงานของรัฐเข้าไปดำเนินการให้ประชาชนทั้งหมด หรือบางครั้งบังคับประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยไม่มีทางเลือกเลยได้ เพราะประชาชนเกรงความผิดที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเกรงว่าจะต้องสูญเสียผลประโยชน์บางประการ เช่น การถูกปรับ การถูกเพ่งเล็งจากทางราชการ แต่ถ้าหลีกเลี่ยงได้ประชาชนจะไม่เข้ามามีส่วนร่วม

2) ระดับ 2 มีส่วนร่วมน้อยมาก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพราะมีสิ่งล่อใจ หรือผลประโยชน์บางประการที่จะได้รับ เช่น ได้รับเงินค่าตอบแทนจากการใช้แรงงาน ได้มีโอกาสไปทัศนศึกษาออกสถานที่ การได้ชื่อเสียง ฯลฯ แต่ตัวประชาชนมิได้มีความเลื่อมใสต่อกิจกรรม ดังนั้นเมื่อไรก็ตามที่ประชาชนเห็นว่าตนเองไม่ได้รับประโยชน์เพียงพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วมก็จะไม่เข้ามามีส่วนร่วม

3) ระดับ 3 มีส่วนร่วมน้อย ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพราะถูกชักจูงโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นเห็นถึงผลดี และผลประโยชน์ที่จะได้รับ ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และประชาชนมิได้มีส่วนเสนอความเห็นใด ๆ ทั้งสิ้น ถ้าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะได้รับผลประโยชน์อาจให้ความร่วมมือต่อไปอีก

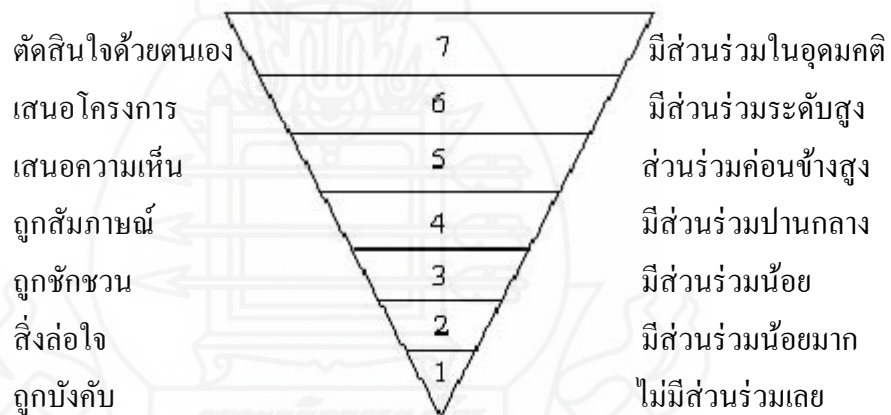
4) ระดับ 4 มีส่วนร่วมปานกลาง ทางราชการจะทำการสอบถามประชาชนถึงความต้องการของท้องถิ่น และสภาพข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ แล้วทางราชการจะนำข้อมูลที่ได้เหล่านี้ไปทำ

การกำหนดแผนงานเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตาม ซึ่งแผนงานที่กำหนดขึ้นนี้บางครั้งอาจไม่ตรงตามความประสงค์ของประชาชนได้

5) ระดับ 5 มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง ทางราชการจะมีการยอมรับให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างสูง โดยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ รวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหาคความประสงค์ของประชาชน แต่การตัดสินใจในการกำหนดแผนงานจริง ๆ ยังขึ้นอยู่กับอำนาจและหน้าที่ของทางราชการ

6) ระดับ 6 มีส่วนร่วมสูง ทางราชการจะเปิดโอกาสอย่างมากให้ประชาชนแสดงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมที่มีส่วนร่วมจากประชาชนโดยใกล้ชิด การดำเนินการขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของประชาชนเองว่าจะแก้ไขปัญหามุมชนอย่างไร

7) มีส่วนร่วมในอุดมคติ ประชาชนในท้องถิ่นจะร่วมมือดำเนินการด้วยตนเองโดยตลอดนับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดการดำเนินงาน เป็นการอาศัยพื้นฐานความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเอง จึงได้รับการร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี ทางราชการอาจเข้ามามีส่วนบ้างในแง่ของการช่วยเหลือ หรือสนับสนุนในสิ่งที่เกินความสามารถของประชาชนเท่านั้น

ภาพที่ 2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

(ที่มา : เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ 2544: 26)

2.5 วิธีการวัดการมีส่วนร่วม

อนงค์ พัฒนาจักร (2535: 12) แบ่งวิธีการวัดการมีส่วนร่วมได้เป็น 4 แบบ ดังนี้

- 1) วัดตามประเภทของขั้นตอนการมีส่วนร่วม ในขั้นตอนเริ่มการพัฒนา การค้นหาปัญหาและสาเหตุ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการดำเนินการ ขั้นตอนรับผลประโยชน์ และขั้นตอนประเมินผล
- 2) วัดตามลำดับความเข้มของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งเป็นระดับการตัดสินใจ ระดับความร่วมมือ และระดับการใช้ประโยชน์
- 3) จำแนกตามประเภทของผู้มีส่วนร่วม ซึ่งแบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ บุคคลในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่รัฐ และเจ้าหน้าที่ต่างประเทศ
- 4) จำแนกตามรูปแบบการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็นการมีส่วนร่วมทางตรง และการมีส่วนร่วมทางอ้อม

2.6 เครื่องชี้วัดการมีส่วนร่วม

แชปปีน (Chapin 1977: 215-217) เสนอเครื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนทางสังคม โดยได้กำหนดระดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมกิจกรรมของสมาชิกในองค์กร ดังนี้

- 1) การมีความสนใจในกิจกรรมและการเข้าร่วมประชุม
- 2) การให้การสนับสนุนช่วยเหลือ
- 3) การเป็นสมาชิกและกรรมการ
- 4) การเป็นเจ้าหน้าที่

ทั้งนี้จะดูลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงออก ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การบริจาคเงินทองวัสดุสิ่งของ การเสียสละเวลา แรงงานการเป็นสมาชิกของคณะกรรมการ และเป็นผู้ดำเนินการในกิจกรรมนั้นโดยตรง

2.7 เครื่องชี้วัดการมีส่วนร่วม

2.7.1 ทฤษฎีบทบาท (Role Theory)

บิดเดลและโทมัส (Biddle & Thomas 1996: 96 อ้างถึงใน พรารมภ์ ยานะ วิมุติ 2541: 12) กล่าวว่า ระบบสังคมหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยข่ายของตำแหน่งต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันโดยบุคคลอยู่ในตำแหน่งนั้น จะมีบทบาทแตกต่างกัน ข่ายสังคมส่วนบุคคลประกอบด้วยบทบาทต่าง ๆ ที่กระทำ ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมของแต่ละบุคคล รวมทั้งกฎระเบียบ สังคม และวัฒนธรรมที่แต่ละสังคมได้กำหนดไว้โดยที่ในแต่ละบทบาทบุคคลเผชิญกับความคาดหวังต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่จะต้องแสดงออก ความคาดหวังเหล่านี้อาจจะกำหนดจากปทัสถานทางสังคม กลุ่มบุคคล หรือชนชั้นทางสังคม ดังนั้นพฤติกรรมของบุคคลจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมเพียงอย่างเดียว หากขึ้นอยู่กับความคาดหวังของบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ในข่ายสังคมของ

เขาอีกด้วยแต่อย่างไรก็ตามบุคคลไม่เพียงแต่จะพยายามแก้ปัญหา และปรับตัวให้เข้ากับ ความคาดหวังทางสังคมต่าง ๆ เท่านั้น หากยังริเริ่มสร้างสรรค์ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงลักษณะ ความสัมพันธ์ให้เขามีกับบุคคลอื่นได้อีกด้วย กล่าวคือ บุคคลจะกระทำการใด ๆ ไม่เพียงแต่เพื่อ ตอบสนองต่อความคาดหวังทางสังคมในแต่ละสถานการณ์เท่านั้น แต่ยังทำเพื่อผลประโยชน์ ส่วนตัวอีกด้วยจากทฤษฎีบทบาท พอสรุปได้ว่ามนุษย์ทุกคนมีบทบาทที่แตกต่างกันทั้งนี้ เนื่องจาก หน้าที่ตำแหน่ง สภาพทางเศรษฐกิจและความคาดหวังของบุคคลอื่น ๆ ทฤษฎีบทบาทนี้สนับสนุน บทบาททางสังคมและรายได้ ซึ่งเป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา

2.7.2 ทฤษฎีเจตคติ (Attitude Theory) คำว่า “เจตคติ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Attitude” มาจากคำว่า Aptus ในภาษาละตินบางท่านอาจใช้คำว่า “ทัศนคติ” หรือ “ท่าที” แต่ใน ที่นี้ขอใช้คำว่า “เจตคติ”

1) องค์ประกอบของเจตคติ แม้จะมีผู้ให้ความหมายของเจตคติแตกต่างกัน มากมาย แต่ก็มีแนวความคิดสอดคล้องกันว่าเจตคติประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2526: 3)

(1) องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) เป็น องค์ประกอบในด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ทั้งทางด้านดีหรือไม่ดี หรือ เป็นความเชื่อต่อความรู้ต่าง ๆ ซึ่งช่วยในการประเมินค่าและสรุปผลที่มีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ

(2) องค์ประกอบด้านท่าทีความรู้สึก (Affective Component) เป็น องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ ที่สืบเนื่องมาจากการที่บุคคลได้ประเมินผลต่อสิ่งเร้า นั้น ๆ แล้วว่าพอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลว เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

(3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็น องค์ประกอบที่มีแนวโน้มของบุคคลที่จะประพฤติหรือปฏิบัติตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะ สนับสนุนหรือต่อต้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดหรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้รับจากการประเมินผล

2) ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติด้านพฤติกรรม นักจิตวิทยาสังคม ได้หันมา ศึกษาว่าเมื่อคนเรากระทำพฤติกรรมใดเขาจะมีเจตคติสอดคล้องไปกับการกระทำของเขาหรือไม่ คำถามนี้เท่ากับว่าถ้าเรารู้พฤติกรรมของบุคคลเราก็ย่อมจะรู้เจตคติของเขาด้วย เกี่ยวกับการจัดการ โรงงาน ผลปรากฏว่าบุคคลที่ได้แสดงพฤติกรรมไปตามบทบาทที่ตนได้รับจะเปลี่ยนเจตคติของตน ไปตามพฤติกรรมที่ทำไปนอกจากนี้เจตคติยังเป็นสาเหตุและเป็นผลของพฤติกรรมด้วยจะเห็น ได้ จากเวลาที่บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความคิดความต้องการของเขาจะได้รับประสบการณ์ที่ทำให้ เขาเกิดความคิดความรู้สึกบางอย่างต่อการกระทำนั้น (สงวนศรี วิรัชชัย 2527: 63)

จากทฤษฎีเจตคติ พอสรุปได้ว่าเจตคติเป็นนามธรรมที่ใช้แทนกลุ่มของการกระทำ หรือพฤติกรรมหลาย ๆ อย่าง เจตคติเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการแสดงออกด้านการปฏิบัติ เป็นเรื่องของจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่ส่งผลให้แสดงพฤติกรรมออกมาทั้งในทางบวก และทางลบซึ่งผู้วิจัยได้นำทฤษฎีเจตคตินี้มาสนับสนุนปัจจัยเจตคติที่มีต่อการทำการเกษตร การปลูก ผักปลอดสารพิษ และเจตคติต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

2.7.3 ทฤษฎีการสื่อสาร (Communication Theory) กระบวนการเรียนการสอน มีลักษณะเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งซึ่งอาศัยการรับรู้ว่าไปสู่การสื่อความหมาย ไม่ว่าจะการสื่อสารจะ มีความยากง่าย หรือซับซ้อนเพียงใด ลำดับการสื่อสารจะคล้าย ๆ กัน

โรเจอร์ และฟรอยด์ (Roger & Floyd, 1971: 45) กล่าวว่า การยอมรับสิ่ง ใหม่ ๆ ว่าขึ้นอยู่กับกระบวนการติดต่อสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วยแหล่งกำเนิดสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร สำหรับช่องทางการสื่อสาร คั้น ช่องสื่อสารระหว่างบุคคล (Inter Person Channel) เป็นการติดต่อเพื่อถ่ายทอดข่าวสาร ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารและช่องสื่อสารมวลชน เป็นการ ถ่ายทอดข่าวสารโดยการผ่านสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น โรเจอร์ยังได้ กล่าวอีกว่า สื่อมวลชนมีความสำคัญในแง่ของการเพิ่มความรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลได้ ความมุ่งหมายของการสื่อสารย่อมต้องการความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้สื่อสารและผู้รับเป็นพื้นฐาน นอกเหนือไปจากนั้นยังต้องการผลการปฏิบัติของผู้รับตามที่ต้องการ และการปรับปฏิกริยาของผู้รับ เพื่อปรับปรุงระบบการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพต่อไปดังนั้นการเสนอข้อความรู้ต่าง ๆ ให้ผู้เรียน ย่อมต้องการผลคูณเดียวกันกับการสื่อสารในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาจำเป็น จะต้องทำความเข้าใจระบบการสื่อสาร แหล่งสื่อหรือวัสดุ วิธีการที่เหมาะสมภายในขอบเขตของ สื่อ สภาวะของผู้สอนและผู้เรียนรวมทั้งปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ และสิ่งแทรกซ้อนเป็นการปฏิบัติที่มุ่ง ให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

2.8 ปัจจัยที่สนับสนุนการมีส่วนร่วม มีผู้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ที่สนับสนุนการ ส่วนร่วมไว้พอสรุปได้ ดังนี้

ชูเกียรติ ภัยลี (2536: 64) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม มี 3 ปัจจัย ได้แก่

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล
- 2) ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ
- 3) ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร

เกียรติศักดิ์ เรือนทองดี (2536: 72) เสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วม 3 ประการ ได้แก่

- 1) ปัจจัยของสิ่งจูงใจ
- 2) ปัจจัยโครงสร้างของโอกาส หรือช่องทางในการเข้าร่วม
- 3) ปัจจัยด้านอำนาจ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2537: 56 อ้างถึงในทวี นาคบุตร 2545: 111) สรุปว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคนไทย ได้แก่

- 1) ความศรัทธาและความเชื่อที่มีต่อบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

- 2) ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่ตนเองเคารพหรือมียศ ตำแหน่งที่น่าเกรงใจ

- 3) อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่าทำให้ต้องเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่ไม่มีความเต็มใจ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ เสนอประเด็นในด้านจิตใจ ซึ่งหมายถึงว่าหากบุคคลพร้อมในทุก ๆ ด้านแล้ว สิ่งที่ตัดสินใจคือ องค์กรประกอบ 3 ประการที่เขาเสนอ อย่างไรก็ตามเมื่อเราไม่ยอมรับ การถูกบังคับ หรือข่มขู่ในการมีส่วนร่วม ดังนั้นองค์ประกอบเดียวที่เหลืออยู่คือศรัทธาและความเชื่อเท่านั้นเอง

ปธาน สุวรรณมงคล (2527: 83-84) กล่าวว่า ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการมีส่วนร่วมคือ ผู้ที่เข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนา สามารถแยกออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประชาชนในชุมชน ผู้นำในท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ไพบุลย์ เจริญทรัพย์ (2534: 39) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน ได้แก่

- 1) นักพัฒนา โดยนักพัฒนาต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาและกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2) ประชาชน โดยประชาชนต้องเป็นผู้ตัดสินใจเริ่มกิจกรรมของตนเอง และ
- 3) การได้รับการสนับสนุนจากภายนอกในด้านต่าง ๆ เช่น เทคนิควิทยากร ข้อมูลข่าวสาร การประสานงาน และอุปกรณ์ที่จำเป็น

อรพินท์ สพโชคชัย (2538 : 36-43) กล่าวว่า ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดผลสำเร็จในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ และการพัฒนาหมู่บ้าน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของชุมชนและการศึกษาของชุมชน โดยการประสานงานกับพัฒนากรในพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจในเป้าหมาย วัตถุประสงค์ รูปแบบการดำเนินงานร่วมกับผู้นำในชุมชนคณะกรรมการหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ระดับตำบลและอำเภอ นอกจากนี้ยังรวมทั้ง การติดตามผลและการให้การสนับสนุนอีกด้วย

ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543: 7) กล่าวว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ได้แก่

1) ปัจจัยเกี่ยวกับกลไกของรัฐ ทั้งในระดับนโยบาย มาตรการ และระดับการปฏิบัติที่เอื้ออำนวย หรือสร้างช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนจำเป็นที่จะต้องทำให้การพัฒนาเป็นระบบเปิดที่มีความเป็นประชาธิปไตย

2) ปัจจัยด้านประชาชนมีสำนึกต่อปัญหาและประโยชน์ร่วม มีสำนึกต่อความสามารถและภูมิปัญญาในการจัดการปัญหาซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์และการเรียนรู้ รวมทั้งมีการสร้างพลังเชื่อมโยงในรูปกลุ่ม องค์กร เครือข่าย และประชาสังคม

3) ปัจจัยด้านนักพัฒนาและองค์กรพัฒนา มีบทบาทในการกระตุ้น ส่งเสริมเอื้ออำนวยกระบวนการพัฒนา สนับสนุนข้อมูลข่าวสารและทรัพยากร ตลอดจนร่วมเรียนรู้กับสมาชิกชุมชน

คูฟแมน (Koufman, 1949: 7) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในชนบทพบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

นอกจากนี้ ประยูร ศรีประสาธน์ (2542: 5) นำเสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วมว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม มีด้วยกัน 3 ปัจจัย ดังนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ
2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม

3) ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลจากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมได้ดังนี้

1) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ต่างๆ
2) ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้
3) การได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร และแหล่งที่มาของข่าวสาร

2.9 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม มีผู้กล่าวถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม ไว้พอสรุปได้ดังนี้

ยิวตันน์ วุฒิเมธี (2526: 26-27) กล่าวว่า การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทจะมีความสำคัญและเป็นความจำเป็น เพื่อขจัดความขัดแย้งในการพัฒนาตามโครงการ

ต่าง ๆ และการจัดตั้งองค์กรของประชาชนขึ้นมาอีกเพื่อให้เป็นแกนกลางของการระดมความคิด การปฏิบัติและสำคัญที่สุดคือให้เป็นองค์กรเพื่อที่จะสามารถรับผิชอบ และสร้างกิจกรรมต่อเนื่อง จากโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้น คือนำของประชาชนเป็นแกนสำคัญในการ จัดตั้งและพัฒนาองค์กรของประชาชน จากประสบการณ์ที่ผ่านมาประเทศไทยมีปัญหาเรื่องผู้นำ ทั้ง ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำฝ่ายราชการ ซึ่งเป็นข้อจำกัด ทำให้การจัดตั้งและพัฒนาองค์กรของประชาชน ไม่ก้าวหน้าไปเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุต่อไปนี้

- 1) ผู้นำท้องถิ่นของประชาชนนั้นถูกกำหนดบทบาท และสร้างขึ้นโดยขบวนการทาง ราชการทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นคนของทางราชการมากกว่าเป็นคนของประชาชน
- 2) ผู้นำท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการบริหาร การจัดการค่อนข้างจำกัดและมัก ถูกครอบงำโดยข้าราชการ ซึ่งมักจะสั่งการหรือชี้นำมากกว่าการชี้แนะและผู้นำท้องถิ่นมักจะแสวงหา อิทธิพลใส่ตน
- 3) ประชาชนในฐานะผู้ที่แสดงเจตจำนงต่อการพัฒนา และกำหนดหลักวิธีการ ขึ้นตอนการพัฒนาไม่สนใจต่อผู้นำ
- 4) ค่านิยมที่เป็นแบบอัตนิยม คือ ไม่ชอบยุ่งเรื่องคนอื่น มีผลกระทบต่อความ อ่อนแอของการจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชน
- 5) บรรยากาศทางการเมืองไม่เอื้ออำนวยที่จะกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาชนบทอย่างมีระบบ เพราะกลไกและองค์กรทางการเมืองยังสับสนในการปฏิบัติหน้าที่ ของตนต่างก้ำก๋ายกัน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 194) กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ ได้แก่

- 1) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เช่น เห็นหรือไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของ ประชาชน เข้าใจหรือไม่เข้าใจแนวความคิดและวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจที่จะปฏิบัติตามแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน มีหรือไม่มีเวลามากเพียงพอที่จะอุทิศตนเพื่อกระทำการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2) ระบบการทำงาน เช่น เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือไม่ สนับสนุนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างเพียงพอและทันที่หรือไม่ สร้างแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่อุทิศตนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างจริงจังหรือไม่
- 3) เงื่อนไขอื่นๆ เช่น บรรยากาศ สถานการณ์หรืออุดมการณ์ในขณะนั้นเอื้ออำนวย หรือเป็นอุปสรรค โอกาสที่จะเหมาะสมจะมีหรือไม่มี คุณลักษณะของประชาชนทำให้มีระดับความ พร้อมแค่ไหน

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2527: 144) กล่าวว่า อุปสรรคในการมีส่วนร่วมกลุ่ม
ชวานามี 3 ด้าน ได้แก่

1) อุปสรรคด้านการเมือง เกิดจากการไม่ได้กระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ
ให้แก่ประชาชน โครงสร้างอำนาจทางการเมือง การปกครอง การบริหาร และเศรษฐกิจตกอยู่ใน
กำมือของทหาร นายทุนและข้าราชการ

2) อุปสรรคด้านเศรษฐกิจ เกิดจากการขาดความสามารถในการพึ่งตนเอง อำนาจ
ต่อรองมีน้อย กระบวนการผลิต และปัจจัยการผลิตอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยม

3) อุปสรรคด้านวัฒนธรรม ชวานายกจนตกอยู่ได้ความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์
กล่าวโดยสรุป ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ปัญหาด้านนโยบาย
และองค์กรของรัฐ คือ อำนาจในการตัดสินใจรวมอยู่ที่ส่วนกลาง ไม่ได้กระจายอำนาจให้แก่
ประชาชน ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ไม่มีทักษะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่มีความ
เสียดสีที่จะทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ปัญหาเกี่ยวกับผู้นำของประชาชนที่มีขีดความสามารถ
ในการบริหารงานจำกัด มีการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน และปัญหาเกี่ยวกับตัวของประชาชนเอง

ทวี นาคบุตร (2545: 110) กล่าวถึงอุปสรรคที่ทำให้คนจนไม่มีส่วนร่วม ไว้ว่า
ประมาณ 20 ปีที่แล้ว หากมีการพูดถึงปัญหาของชาวบ้านก็จะมีกล่าวถึงอยู่ 2-3 ปัญหา คือ โง่
(ไม่มีการศึกษาหรือระดับการศึกษาตกต่ำ) จน (สภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี) เจ็บ (สุขภาพไม่ดี
เจ็บป่วยอยู่เสมอ) และจ้อง (ขาดอำนาจต่อรองมีชีวิตอยู่ภายใต้ความหวาดกลัว หรือไม่มีส่วนร่วม
ในกิจการใด ๆ)

โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1977: 59 - 78) กล่าวถึงอุปสรรคของ
ประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในแง่ของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) อายุและเพศ เพศชายในสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่จะมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ
มากกว่าฝ่ายหญิง และช่วงอายุที่กระตุ้นให้ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือช่วงวัยทำงาน

2) สถานภาพในครอบครัว ผู้ที่เป็นผู้นำในครอบครัวมักสนใจที่จะเข้าร่วมใน
กิจกรรมต่าง ๆ ส่วนผู้ที่ไม่เป็นอะไรเลยมักไม่ค่อยสนใจที่จะร่วมกิจกรรมใด ๆ กับใคร

3) ระดับการศึกษา ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำจะต้องการมีส่วนร่วมหากได้รับรู้
เรื่องราวต่าง ๆ จนเข้าใจดี ส่วนผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะสามารถเข้ามีส่วนร่วมด้วยตนเอง

4) สถานภาพทางสังคม เช่น ชั้นทางสังคม (ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ) ทางศาสนา
(อิสลาม ฯลฯ) มีผลทำให้บุคคลมีความสนใจหรือถูกผลักดันทางอ้อมให้ต้องการมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมของชุมชน

- 5) อาชีพ ผู้ที่มีอาชีพมั่นคงและยังเป็นอาชีพที่พบปะกับผู้คนมาก ๆ ยังช่วยให้บุคคลต้องการหรือมีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
  - 6) รายได้และทรัพย์สิน หากบุคคลมีรายได้และทรัพย์สินมากพอควรก็พอจะแบ่งเวลาให้กับกิจกรรมสาธารณประโยชน์ได้ ส่วนผู้ที่ร่ำรวยมาก ๆ ก็จะร่วมกิจกรรมเพื่อต้องการชื่อเสียงและการยอมรับ
  - 7) ระยะเวลาในท้องถิ่นและระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ การที่มีถิ่นพำนักอยู่ในที่ใดและได้ร่วมงานนาน ๆ ย่อมทำให้เกิดความผูกพันและเกิดพันธกรณีที่ต้องการร่วมในกิจกรรมของชุมชน
  - 8) พื้นที่ดินที่ถือครองและสถานภาพการทำงาน ผู้เป็นเจ้าของที่ดินและเป็นเจ้าของกิจการย่อมต้องการเข้าร่วมในกิจการของชุมชน
- กล่าวโดยสรุป ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ปัญหาด้านนโยบายและองค์กรของรัฐ ได้แก่ อำนาจในการตัดสินใจรวมอยู่ที่ส่วนกลางไม่ได้ กระจายอำนาจให้แก่ประชาชน ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ไม่มีทักษะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่มีความเสียสละที่จะทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ปัญหาเกี่ยวกับผู้นำของประชาชนที่มีขีดความสามารถในการบริหารงานจำกัด มีการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน และปัญหาเกี่ยวกับตัวของประชาชนเอง

3. โครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พนพ.)

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) (2554: 30 - 38) กล่าวถึงโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พนพ.) ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล หลักคิด วัตถุประสงค์ ขั้นตอนและวิธีดำเนินการ เป้าหมายของกิจกรรม พื้นที่ดำเนินการ ระยะเวลาดำเนินโครงการ ตัวชี้วัดของกิจกรรม งบประมาณ ผลลัพธ์ และการติดตามและประเมินผล รายละเอียดดังนี้

3.1 หลักการและเหตุผล

ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัส เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ความว่า “สิ่งสำคัญ คือ เราพออยู่พอกิน อิ่มชูตัวเราได้ให้มีความพอเพียงแก่ตัวเอง พึ่งตนเองได้ หมายความว่า ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตนมีกินมีใช้อย่างอдекват แล้วที่เหลือจะขยายเป็นรายได้ต่อไป” ประกอบกับตามที่มีสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัด

ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา) มีผลทำให้ประชาชนมีความลำบากในการดำรงชีพและมีปัญหาด้านเศรษฐกิจศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ได้พิจารณาเห็นว่า การดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือประชาชนในระดับครัวเรือน โดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ให้เห็นผลเป็นรูปธรรมและสะท้อนให้เห็นสภาพการรวมกลุ่มในปัจจุบันว่า มีหลายกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นโดยขาดความเข้มแข็งและขาดความตั้งใจทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของทางราชการ จึงทำให้เกิดอุปสรรคในการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งมีความประสงค์เพื่อกระตุ้นให้บุคคลในกลุ่มมีความกระตือรือร้น ขยันหมั่นเพียร และสามารถพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเองได้ จะสามารถตอบสนองแนวทางการแก้ไขปัญหาปากท้องประชาชนและสามารถดำเนินการตามกิจกรรมที่ดำเนินงานตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเป็นรูปธรรมเป้าหมายบรรลุวัตถุประสงค์และสามารถเป็นที่ยอมรับของประชาชนให้พออยู่ พอกิน สามารถเลี้ยงตนเองได้ ประกอบกับในพื้นที่ที่มีความละเอียดอ่อนมากกว่าภาคอื่นๆ จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พนพ.) เพื่อให้เกิดการพัฒนาสู่เศรษฐกิจพอเพียงและเกิดความยั่งยืน และเกิดความผาสุกแก่ทุกชีวิต

3.2 หลักคิด

น้อมนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของครัวเรือนในหมู่บ้าน โดยให้ประชาชนมีบทบาทแก้ไขปัญหาในลักษณะ “คิดเอง ทำเอง ตัดสินใจทางเลือก อาชีพด้วยตนเอง” ภายใต้พื้นฐานแห่งการพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเอง เป็นการดำเนิน “วิถีชีวิตพอเพียง อยู่อย่างเพียงพอ”

3.3 วัตถุประสงค์

3.3.1 เพื่อสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพการดำเนินชีวิตของประชาชนในระดับครัวเรือน ให้พึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเองในชุมชนอย่างยั่งยืน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม

3.3.2 เพื่อแก้ไขปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำตามนโยบายของรัฐบาล อีกทั้งเป็นการสร้างฐานเศรษฐกิจให้มีความแข็งแรงบนพื้นฐานอัตลักษณ์ วัฒนธรรมและศักยภาพของพื้นที่และโอกาสการพัฒนาในอนาคตต่อไป โดยมีบุคคลเป้าหมายในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา

3.4 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการ

3.4.1 การดำเนินงานในปีงบประมาณ 2554

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้จัดสรรงบประมาณ 299,285,000 บาท เพื่อดำเนินการโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดซื้อปัจจัยการผลิตตามทางเลือกอาชีพของครัวเรือนเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ เป็นเงิน 250 ล้านบาท เป้าหมาย 50,000 ครัวเรือน จำแนกได้ ดังนี้ จังหวัดปัตตานี 14,343 ครัวเรือน (เป็นครัวเรือนที่อยู่ในหมู่บ้านเป้าหมาย 696 หมู่บ้าน ตามแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 227 หมู่บ้าน จำนวน 6,810 ครัวเรือน) จังหวัดยะลา 8,476 ครัวเรือน (เป็นครัวเรือนที่อยู่ในหมู่บ้านเป้าหมาย 696 หมู่บ้าน ตามแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 95 หมู่บ้าน จำนวน 2,850 ครัวเรือน) จังหวัดนราธิวาส 13,248 ครัวเรือน (เป็นครัวเรือนที่อยู่ในหมู่บ้านเป้าหมาย 696 หมู่บ้าน ตามแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 226 หมู่บ้าน จำนวน 1,530 ครัวเรือน) จังหวัดสงขลา 7,708 ครัวเรือน (เป็นครัวเรือนที่อยู่ในหมู่บ้านเป้าหมาย 696 หมู่บ้าน ตามแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 97 หมู่บ้าน จำนวน 2,910 ครัวเรือน) จังหวัดสตูล 6,234 ครัวเรือน (เป็นครัวเรือนที่อยู่ในหมู่บ้านเป้าหมาย 696 หมู่บ้าน ตามแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 51 หมู่บ้าน จำนวน 1,530 ครัวเรือน)

3.4.2 วิธีการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2554

- 1) ใช้ข้อมูลที่ผ่านมาการทำประชามติในพื้นที่ 696 หมู่บ้าน ในปี 2553 และ 1,377 หมู่บ้าน ในปี 2554 ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีรายได้ต่ำกว่า 64,000 บาท/ปี ใน 696 หมู่บ้าน จำนวน 25,125 ครัวเรือน (จังหวัดสงขลา 4 อำเภอ คือ อำเภोजะนะ อำเภอนาทวี อำเภอเทพาและอำเภอสะบ้าย้อย)
- 2) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้จัดสรรครัวเรือนในพื้นที่ 4 จังหวัดและ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา แจงให้ทราบโดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ จัดสรรตามจำนวนหมู่บ้านเป็นหลักโดยแยกเป็นรายจังหวัด ดังตารางที่ 2.2 โดยให้ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอคัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายตามจำนวนที่แต่ละจังหวัดได้รับการจัดสรรตามเงื่อนไขพิเศษ เน้นกลุ่มเปราะบาง 7 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ 1) ครัวเรือนซึ่งมีผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป 2) ครัวเรือนซึ่งมีผู้พิการ 3) ครัวเรือนซึ่งมีสมาชิกเกิน 10 คนขึ้นไป 4) ครัวเรือนกำพร้าหรือมีเด็กทุพโภชนาการ 5) ครัวเรือนหย่าร้าง (แตกแยก) 6) ครัวเรือนซึ่งขึ้นบัญชียากจนของมัสยิด 7) ครัวเรือนซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ

ตารางที่ 2.2 จำนวนจัดสรรหมู่บ้านแยกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	ครัวเรือน
1. บึงดານี	12	111	642	14,343
2. ยะลา	8	56	379	8,467
3. นราธิวาส	13	75	593	13,248
4. สงขลา	4	40	345	7,708
5. สตูล	7	36	279	6,234
รวม	44	318	2,238	50,000

ที่มา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2554: 32)

3) ให้อำเภอ โดยเกษตรอำเภอ/พัฒนาการอำเภอร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน ครอบครัวยุติธรรม อสม. อบรบปรับทัศนคติครัวเรือนเป้าหมาย เพื่อให้ทราบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การจัดทำบัญชีครัวเรือน การทำสัจจะออมทรัพย์และเกษตรอำเภอ/พัฒนาการอำเภอเป็นผู้ สอบถามอาชีพทางเลือกแก่ครัวเรือนเป้าหมายเป็นรายครัวเรือนตามความต้องการที่ตนถนัด

4) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้สนับสนุนปัจจัยการผลิต ให้กับครัวเรือนเป้าหมายในวงเงินครัวเรือนละไม่เกิน 5,000 บาท (พร้อมค่าบริหารจัดการจัดการของ ผู้ประกอบการในการส่งมอบถึงครัวเรือนเป้าหมาย) โดยจัดหาปัจจัยการผลิตส่งมอบให้กับ ครัวเรือนเป้าหมายในพื้นที่

3.4.3 ขั้นตอนที่ 1 การดำเนินงาน

1) ให้จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการ โครงการสันติสุขตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง (พนพ.) ระดับจังหวัด และแจ้งอำเภอให้แต่งตั้งคณะกรรมการระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้านและขอความร่วมมือดำเนินการ โครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง (พนพ.) ตามแนวทางขั้นตอนต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และ เป้าหมายต่อไป

2) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้จัดสรรครัวเรือนในพื้นที่ 4 จังหวัดและ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา แจ้งให้จังหวัด โดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัด ชายแดนภาคใต้ จัดสรรตามจำนวนหมู่บ้านเป็นหลักโดยแยกเป็นรายจังหวัดดังตารางที่ 2.2

3) ให้ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอคัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายตามจำนวนที่แต่ละจังหวัดได้รับการจัดสรร โดยคัดเลือกจากครัวเรือนยากจนมีรายได้ต่ำกว่า 64,000 บาท/ปี (จำนวนครัวเรือนมีสมาชิกเฉลี่ย 5 คนและทำงานเฉลี่ย 2 คน) และกำหนดเงื่อนไขพิเศษ เน้นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ 7 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

- (1) ครัวเรือนซึ่งมีผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป
- (2) ครัวเรือนซึ่งมีผู้พิการ
- (3) ครัวเรือนซึ่งมีสมาชิกเกิน 10 คนขึ้นไป
- (4) ครัวเรือนกำพร้าหรือมีเด็กทุพโภชนาการ
- (5) ครัวเรือนหย่าร้าง (แตกแยก)
- (6) ครัวเรือนซึ่งขึ้นบัญชีชากาตของมัสยิด
- (7) ครัวเรือนซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ

หมายเหตุ ครัวเรือนซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นอกเหนือหลักเกณฑ์ดังกล่าวอาจเป็นครัวเรือนซึ่งตกสำรวจจากบัญชีข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และเป็นครัวเรือนซึ่งตกจากการจัดเวทีประชาคมตามแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้และต้องไม่เคยเป็นครัวเรือนเป้าหมายในโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4) ให้อำเภอมอบหมายให้เกษตรอำเภอ/พัฒนาการอำเภอคัดเลือกเกษตรอาสาตำบลบัญชีระดับตำบลตามหลักเกณฑ์ไม่เกินตำบลละ 2 คน และต้องผ่านการอบรมจากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์หรือศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้มาแล้ว

5) ให้อำเภอ โดยเกษตรอำเภอ/พัฒนาการอำเภอเชิญกลุ่มครัวเรือนเป้าหมายซึ่งผ่านการคัดเลือกจากศูนย์ปฏิบัติการอำเภอในข้อ 3 พร้อมเชิญปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรอาสาตำบลบัญชี บัณฑิตอาสาและ อสม. ในพื้นที่ครัวเรือนเป้าหมายเป็นที่เล็งในการปรับทัศนคติ เพื่อเสริมความรู้ทางปัญญาในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและความรู้ด้านสาขาอาชีพซึ่งครัวเรือนเป้าหมายมีความถนัดตามสถานที่ปรับทัศนคติซึ่งเกษตรอำเภอและพัฒนาการอำเภอเป็นผู้กำหนด โดยให้ผู้อยู่ในวัยแรงงานในครัวเรือนเป้าหมายดังกล่าวเข้าร่วมปรับทัศนคติแทนผู้สูงอายุและผู้พิการ

6) อำเภอ โดยเกษตรอำเภอ/พัฒนาการอำเภอ เป็นผู้ควบคุมและดูแลการเลือกปัจจัยการผลิตของครัวเรือนเป้าหมายซึ่งเข้าร่วมโครงการ โดยให้ครัวเรือนเป้าหมายดังกล่าวเลือกปัจจัยการผลิตวันปรับทัศนคติในวันที่ 2 โดยมีปราชญ์ชาวบ้าน บัณฑิตอาสา เกษตรอาสาตำบลบัญชีและ อสม. เป็นผู้ชี้แจงให้ครัวเรือนเป้าหมายดังกล่าวทราบตามความถนัด กรณีครัวเรือนเป้าหมายทราบและเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงวิธีการเลี้ยง การสุขภาพบาล การป้องกันโรคต่างๆ และ

คำนึงถึงแหล่งอาหารสัตว์เลี้ยงเพื่อเน้นการลดต้นทุนด้านการผลิตและศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้จัดพิมพ์เมนูทางเลือกให้ทุกครัวเรือนได้ตรวจสอบด้านปัจจัยการผลิตซึ่งตนเองเลือก

7) อำเภอ โดยเกษตรอำเภอ/พัฒนาการอำเภอ เป็นผู้รวบรวมปัจจัยการผลิตในแต่ละครัวเรือนที่มีความต้องการในแต่ละรายการโดยรวบรวมเป็นรายหมู่บ้าน รายตำบล พร้อมแจ้งภาครวมรายจังหวัดให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ทราบ และให้นำข้อมูลครัวเรือนเป้าหมายและความต้องการปัจจัยการผลิตติดประกาศในที่ทำการคณะกรรมการหมู่บ้าน และศูนย์ปฏิบัติการอำเภอในพื้นที่ดำเนินการโดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการสรุปความต้องการด้านปัจจัยการผลิตให้แก่สำนักงานเกษตรอำเภอ/สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ครัวเรือนละ 10 บาท

8) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้มอบหมายให้อำเภอ โดยเกษตรอำเภอ/พัฒนาการอำเภอเชิญ อสม. ในพื้นที่ดำเนินการทุกระดับ (แยกเป็นรายอำเภอ) มารับทราบรายละเอียดความเป็นมาของโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ให้ อสม. รับทราบ เพื่อจักได้เข้าใจและปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน และมอบหมายให้ อสม. มีหน้าที่ติดตามครัวเรือนเป้าหมายซึ่งเข้าร่วมโครงการในการรับปัจจัยการผลิตของแต่ละครัวเรือนให้เป็นไปตามความต้องการและครบถ้วนสมบูรณ์ พร้อมติดตามผลการนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับแต่ละครัวเรือนไปดำเนินการและรายงานให้เกษตรตำบล/พัฒนาการตำบลรับทราบในฐานะเลขานุการระดับตำบล

9) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้มอบหมายให้อำเภอ โดยเกษตรอำเภอ/พัฒนาการอำเภอเชิญเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทราบโดยทั่วกันเพื่อการปฏิบัติงานจะดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน

10) การจัดทำบัญชีรับ-จ่าย ในครัวเรือนให้เน้นบุคคลที่อยู่ในครัวเรือน อาจจะเป็นลูกหลานหรือญาติที่รับรู้รายรับ-รายจ่าย ในครัวเรือน โดยให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นจริง

11) มอบหมายให้สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด/อำเภอเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการเบิกจ่ายค่าจ้าง/ค่าตอบแทนในแต่ละกิจกรรมตามใบจัดสรรเงินของแต่ละจังหวัดตามแบบฟอร์มการเบิกจ่ายที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำหรับค่าจ้างครูบัญชีอาสา ค่าจ้างปราชญ์ชาวบ้าน ค่าจ้าง อสม. และค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยให้ปฏิบัติตามระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

12) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผู้กำหนดราคาปัจจัยการผลิตตามราคาท้องตลาดทั่วไป ในพื้นที่ดำเนินการและราคาสินค้าให้ใกล้เคียงกับโครงการซึ่งมีการดำเนินการในลักษณะเดียวกันภายในจังหวัดเพื่อไม่ให้เกิดข้อเปรียบเทียบและศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผู้แจ้งรายละเอียดคุณลักษณะของปัจจัยการผลิต ซึ่งครัวเรือนมีความต้องการพร้อมราคาตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดให้จังหวัดและอำเภอทราบ เพื่อชี้แจงแก่ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการได้รับทราบต่อไป

13) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง พร้อมส่งมอบปัจจัยการผลิตให้แก่ครัวเรือนเป้าหมาย ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ/สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ และเกษตรอำเภอ/พัฒนาการอำเภอเป็นผู้กำหนดตามวัน เวลา สถานที่ส่งมอบ โดยเน้นย้ำผู้ประกอบการให้ตรงต่อเวลาและการให้บริการที่ประทับใจต่อครัวเรือนเป้าหมาย

14) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้จัดทำแนวทางเมนูทางเลือก พร้อมราคาปัจจัยการผลิตในแต่ละรายการให้ครัวเรือนเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการทราบ โดยในแต่ละรายการรวมกันไม่เกิน 5,000 บาท โดยให้ผู้ประกอบการดำเนินการจัดส่งปัจจัยการผลิตในแต่ละอำเภอตามที่เกษตรอำเภอ/พัฒนาการอำเภอ (เฉพาะจังหวัดสตูล) กำหนดตามแผนการรับมอบปัจจัยการผลิตโดยส่งมอบ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ/พัฒนาการอำเภอ (เฉพาะจังหวัดสตูล) ตามที่ครัวเรือนเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ แยกเป็นรายอำเภอ

ทั้งนี้ให้เกษตรอำเภอหรือพัฒนาการอำเภอ (เฉพาะจังหวัดสตูล) จัดทำแผนการรับมอบปัจจัยการผลิตเป็นรายหมู่บ้าน ตำบล เพื่อกำหนดให้ครัวเรือนเป้าหมายมารับปัจจัยการผลิตตามที่ตนเองต้องการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งนี้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เตรียมปัจจัยการผลิตในแต่ละรายการให้ครัวเรือนเป้าหมายทั้ง 50,000 ครัวเรือนรับทราบด้วยแล้ว จำนวน 50,000 แผ่น เพื่อได้ทำความเข้าใจในวันปรับทัศนคติในวันแรกและมาแจ้งความประสงค์ความต้องการปัจจัยการผลิตให้เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ/พัฒนาการอำเภอ (เฉพาะจังหวัดสตูล) ทราบในวันปรับทัศนคติวันสุดท้ายของการอบรม เพื่อกันความผิดพลาดว่าตัวเองได้รับปัจจัยการผลิตไม่ตรงตามความต้องการ

15) ให้ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการส่งมอบปัจจัยการผลิตสู่ครัวเรือนเป้าหมายในพื้นที่รับผิดชอบ

16) ให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พนพ.) ระดับต่างๆ จัดประชุมคณะกรรมการเพื่อชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดขั้นตอนวิธีการดำเนินงานโครงการประจำปี 2554 พร้อมรายงานผลความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการให้คณะกรรมการฯ ทราบเป็นระยะ

17) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเร่งอนุมัติโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ภายในเดือนมกราคม 2554 และดำเนินการขับเคลื่อนโครงการภายในเดือนเมษายน 2554 เป็นต้นไป และปรับทัศนคติครัวเรือนเป้าหมาย พร้อมครัวเรือนเป้าหมายเลือกปัจจัยการผลิตภายในเดือนเมษายน 2554 เกษตรอำเภอ/พัฒนาการอำเภอ สรุปความต้องการปัจจัยการผลิตในแต่ละครัวเรือนให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ทราบการผลิตภายในเดือนมิถุนายน 2554 เป็นต้นไป ทั้งนี้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้กำหนดปฏิบัติการปฏิบัติงานพร้อมแผนการปฏิบัติการ โครงการปี 2554 ให้จังหวัด/อำเภอทราบ

3.4.4 ขั้นตอนที่ 2 การปรับทัศนคติ

1) จัดประชุมสัมมนาให้ปราชญ์ชาวบ้านจากครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้รับการคัดเลือกแล้ว ตำบลละ 1 คน เพื่อทบทวนและเพิ่มเติมองค์ความรู้ในการเป็นวิทยากรกระบวนการเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับครัวเรือนเป้าหมายหมู่บ้านอื่นในตำบล โดยสำนักงานเกษตรอำเภอ/สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ เป็นหน่วยจัดอบรม

2) ปรับแนวคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยอำเภอเป็นหน่วยดำเนินการฝึกอบรมครัวเรือนเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการฯ ในพื้นที่ 2,238 ที่เกี่ยวข้อง

(1) การจัดทำรายรับ-รายจ่าย โดยสำนักงานเกษตรอำเภอ/สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ (ดำเนินการครูบัญชีอาสา)

(2) จัดทำสัจจะออมทรัพย์ครัวเรือนละไม่น้อยกว่า 1 บาทต่อวันโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ/สำนักงานเกษตรอำเภอ

(3) อบรมทางเลือกอาชีพที่เหมาะสม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ ประมงอำเภอ พัฒนาการอำเภอ ฯลฯ

(4) ปรับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยปราชญ์ชาวบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิจากทางอำเภอ

3) ให้ครัวเรือนเป้าหมายระบุทางเลือกอาชีพ พร้อมความต้องการปัจจัยการผลิตในวงเงิน 5,000 บาทต่อครัวเรือน โดยมีเกษตรอำเภอ/พัฒนาการอำเภอเป็นผู้ควบคุมและสอบถามเป็นรายครัวเรือนเพื่อให้เป็นไปตามต้องการที่แท้จริง

3.4.5 ขั้นตอนที่ 3 การสนับสนุนปัจจัยการผลิต

1) สนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อประกอบอาชีพทางเลือกโดยพิจารณาตามความต้องการของครัวเรือนเป้าหมายภายใต้วงเงินงบประมาณ ครัวเรือนละไม่เกิน 5,000 บาท ซึ่ง

ทางเลือกอาชีพอาจเป็นทางการเกษตรหรืออาชีพอื่นๆ นอกภาคการเกษตรที่เหมาะสมตามความ
ถนัดของครัวเป้าหมาย

2) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้จัดซื้อปัจจัยการผลิตและ
ส่งมอบให้ครัวเรือนเป้าหมาย โดยแยกเป็นรายอำเภอตามความต้องการของข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งอำเภอ
แจ้งให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ทราบ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวผ่านการพิจารณาจาก
ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ และให้เป็นไปตามความต้องการของครัวเรือนเป้าหมายที่แท้จริง เพื่อดำเนินการ
จัดซื้อจัดจ้างเป็นรายอำเภอตามความพร้อมของข้อมูลต่อไป

3.4.6 ขั้นตอนที่ 4 ขบวนการติดตามผลและประเมินผล

1) การติดตามและประเมินผลจากคณะทำงานและทีมงาน

(1) ระดับศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเลขาธิการ
ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้แต่งตั้งคณะทำงานติดตามและประเมินผลโครงการฯ
ออกติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานให้เลขาธิการศูนย์
อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ทราบ

(2) ระดับจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็น Project Director
ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตามและรายงานผล ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานให้ศูนย์
อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ทราบ

(3) ระดับอำเภอ โดยนายอำเภอเป็น Project Management ร่วมกับ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตามและรายงานผล ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานให้จังหวัดทราบ

(4) ระดับตำบล ทีมวิทยากรและบัณฑิตอาสา ซึ่งเป็นลูกจ้างตาม
โครงการของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมู่บ้านละ 1 คน และปราชญ์ชาวบ้าน
ร่วมกับผู้เกี่ยวข้องเป็นคณะทำงานติดตามและรายงานผล ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานให้
อำเภอทราบ

2) การติดตามและประเมินผลจากหน่วยงานภายนอกมอบหมายให้หน่วยงาน
ภายนอก เช่น มหาวิทยาลัยในพื้นที่ ศูนย์พัฒนาเขตของหน่วยต่าง ๆ องค์กรภาคประชาชน
ดำเนินการติดตาม ประเมินผลโครงการ

3.4.7 ขั้นตอนที่ 4 ขบวนการติดตามผลและประเมินผล

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำการประชาสัมพันธ์ให้
ประชาชนทั่วไปได้รับทราบอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการโดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์
วิทยุและทางสื่อเอกสารต่าง ๆ

3.5 เป้าหมายของกิจกรรม

3.5.1 มีเป้าหมายเพื่อให้อำเภอร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการคัดเลือกครัวเรือนเป้าหมาย จำนวน 2,238 หมู่บ้าน ได้แก่

- 1) พื้นที่เป้าหมายใน 5 จังหวัด 44 อำเภอ 318 ตำบล 2,238 หมู่บ้าน 50,000 ครัวเรือน
- 2) บุคคลเป้าหมาย คัดเลือกจากครัวเรือนเป้าหมายใน 44 อำเภอ 318 ตำบล 2,238 หมู่บ้าน 559,384 ครัวเรือน โดยคัดเลือกจากครัวเรือนยากจนมีรายได้น้อยกว่า 64,000 บาท/ปี (คำนวณครัวเรือนมีสมาชิกเฉลี่ย 5 คน และผู้ทำงานเฉลี่ย 2 คน) โดยนำข้อมูลครัวเรือนซึ่งผ่านการเวทีประชาคมจากโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งพิจารณาเข้าร่วมโครงการตามจำนวนที่ได้รับการจัดสรรในแต่ละจังหวัด โดยให้เป็นไปตามขั้นตอนและแนวทางการดำเนินงานโครงการ ปี 2554

3.5.2 เป้าหมายของการปรับทัศนคติมีเป้าหมายที่ครัวเรือนเข้าร่วมกิจกรรมทุกครัวเรือนและได้รับคำแนะนำจากปราชญ์ชาวบ้าน และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องและมีการปรับทัศนคติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมเป้าหมายที่จะได้รับการปรับทัศนคติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 50,000 ครัวเรือนๆ ละ 1 คน โดยเน้นบุคคลภายในครัวเรือนเป้าหมายซึ่งอยู่ในวัยแรงงานเข้าร่วมปรับทัศนคติ

3.5.3 เป้าหมายการส่งเสริมทางเลือกอาชีพ

- 1) ครัวเรือนเป้าหมายทางเลือกอาชีพทั้งอาชีพการเกษตรและนอกภาคเกษตรและได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามต้องการสามารถประกอบอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้น
- 2) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 318 คน สามารถเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำให้ความรู้กับครัวเรือนเป้าหมายอย่างเหมาะสมและนำไปปฏิบัติได้

3.5.4 เป้าหมายด้านการติดตามและประเมินผล สามารถทราบถึงความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามโครงการและปัญหาอุปสรรคเพื่อผู้บริหารได้ตัดสินใจ

3.5.5 เป้าหมายด้านการประชาสัมพันธ์ มีการผลิตสื่อและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการดำเนินการและผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการ

3.6 พื้นที่ดำเนินการ

5 จังหวัด 44 อำเภอ 318 ตำบล 2,238 หมู่บ้าน 50,000 ครัวเรือน

3.7 พื้นที่ดำเนินการ

1 ตุลาคม 2553 - 30 กันยายน 2554

3.8 ตัวชี้วัดกิจกรรม หมายถึง ผลผลิต/ผลลัพธ์ จากการดำเนินการกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม

3.8.1 ตัวชี้วัดระดับบุคคล

- 1) คริวเรือมืออาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น
- 2) คริวเรือมีการออมทรัพย์เพิ่มขึ้น
- 3) คริวเรือมีการดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3.8.2 ตัวชี้วัดระดับครัวเรือน

- 1) คริวเรือร่วมกันทำกิจกรรม (การประกอบอาชีพร่วมกัน)
- 2) คริวเรือมีการจัดทำบัญชีรับ - จ่าย
- 3) คริวเรือได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพและสังคมมีความสมานฉันท์บนพื้นฐานความหลากหลายของศาสนา วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ

3.8.3 ตัวชี้วัดระดับชุมชน

- 1) ชุมชนมีความปลอดภัย และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
- 2) ชุมชนมีสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้น
- 3) ชุมชนมีการพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเอง

3.9 งบประมาณ 299,285,000 บาท

3.10 ผลลัพธ์

สมาชิกในครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น ลดจำนวนครัวเรือนยากจน มีการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต มีหมู่บ้านตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้น สามารถเป็นแบบอย่างได้ คริวเรือในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเองได้อย่างยั่งยืน

3.11 การติดตามและประเมินผล

ติดตามความก้าวหน้า ปัญหา - อุปสรรคของการดำเนินการตามโครงการ โดยทีมงานโครงการฯ บัณฑิตอาสา เกษตรอำเภอ พัฒนาการอำเภอทีมงานศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการประเมินผลโดยหน่วยงานภายนอก และสถาบันอุดมศึกษา

4. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ (2555: 1 - 10) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ที่ตั้งและอาณาเขต ลักษณะ

ภูมิประเทศและภูมิอากาศ พื้นที่การใช้ประโยชน์ การปกครอง ประชากร การบริการขั้นพื้นฐาน ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ ข้อมูลด้านปศุสัตว์ ข้อมูลด้านสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และข้อมูลด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย รายละเอียดดังนี้

4.1 ประวัติความเป็นมา

อำเภอไม้แก่น เดิมเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี คือ ตำบลไม้แก่น ซึ่งมีเรื่องเล่าสืบต่อกันมากกลายเป็นตำนานว่า ตำบลไม้แก่น มีต้นไม้ใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง คือ ต้นหว้า คนไทยมุสลิม เรียกว่า “ต้นกรือแย” มีลักษณะประหลาด คือ มีแก่นทั้งต้น ชาวบ้านได้นำชิ้นส่วนแก่นหว้า ไปถวายพระยาในสมัยนั้น ปรากฏว่า แก่นไม้ที่นำไปถวายกลายเป็นแก่นไม้ทอง ชาวบ้านจึงพากันเชื่อว่า ต้นหว้า นั้นเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ ต่อมาได้สร้างวัดขึ้นบริเวณที่ต้นหว้าขึ้น มีชื่อว่า “วัดไม้แก่น” และมีการจัดตั้งตำบลชื่อว่า “ตำบลไม้แก่น” แต่คนไทยมุสลิมเรียกว่า “ตำบลกรือแย หรือ มูแกกรือแย” ซึ่งแปลว่า “ต้น หรือ แก่นหว้า” ตำบลไม้แก่น ยกฐานะขึ้นเป็นกิ่งอำเภอไม้แก่น เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2516 ซึ่งถือเป็นกิ่งแรกของจังหวัดปัตตานี และต่อมาเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2537 ยกฐานะเป็นอำเภอไม้แก่นจนถึงปัจจุบัน

4.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

4.2.1 ขนาดพื้นที่และที่ตั้ง

อำเภอไม้แก่น ตั้งอยู่ทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดปัตตานี มีเนื้อที่ 55.201 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 34,500,626 ไร่ ห่างจากจังหวัดปัตตานี 65 กิโลเมตร

4.2.2 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับเขตเทศบาลตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส และตำบลบาเราะห์ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลปะลุกาสามะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส และตำบลละหาร อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

4.3 ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

4.3.1 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไป เป็นที่ราบลุ่มชายฝั่ง ลักษณะเนื้อดินเป็นดินทราย และดินร่วนปนทราย มีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 12 กิโลเมตร

4.3.2 ลักษณะภูมิอากาศ เป็นแบบมรสุม มี 2 ฤดู ได้แก่

- 1) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนกรกฎาคม
- 2) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ ประมาณเดือนสิงหาคม ถึง เดือนมกราคม

4.4 พื้นที่และการใช้ประโยชน์

พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอไม้แก่น ใช้ประโยชน์ทางการประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ซึ่งอำเภอไม้แก่นมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้นประมาณ 24,494 ไร่ หรือประมาณ ร้อยละ 71 ของพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอ ส่วนที่เหลือเป็นพื้นที่ป่าสงวนและที่อยู่อาศัย

4.5 การปกครอง

แบ่งเขตการปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 เป็น 4 ตำบล 17 หมู่บ้าน ดังนี้

4.5.1 ตำบลไม้แก่น ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน เนื้อที่ 11.640 ตารางกิโลเมตร

4.5.2 ตำบลไทรทอง ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน เนื้อที่ 19.690 ตารางกิโลเมตร

4.5.3 ตำบลคอนทราย ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน เนื้อที่ 16.241 ตารางกิโลเมตร

4.5.4 ตำบลตะโละไกรทอง ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน เนื้อที่ 7.360 ตารางกิโลเมตร

รวม 17 หมู่บ้าน เนื้อที่รวม 55.201 ตารางกิโลเมตร

องค์การบริหารส่วนตำบลมี 3 แห่ง ดังนี้

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลไทรทอง
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลคอนทราย
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลตะโละไกรทอง

4.6 ประชากร

ประชากรทั้งสิ้น 11,591 คน แยกเป็นชาย 5,706 คน หญิง 5,885 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 2,885 ครัวเรือน มีความหนาแน่นเฉลี่ยต่อพื้นที่ประมาณ 188 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2554

ตารางที่ 2.3 ประชากรแยกเป็นรายตำบลของอำเภอไม้แก่น ในปี 2554

ลำดับที่	ตำบล	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	ครัวเรือน
1	ไม้แก่น	900	929	1,829	496
2	ไทรทอง	2,202	2,279	4,481	1,208
3	คอนทราย	1,419	1,483	2,902	561
4	ตะโละไกรทอง	1,185	1,194	2,379	546
รวม	4 ตำบล	5,706	5,885	11,591	2,811

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี (2554)

4.7 ประชากร

4.7.1 โรงพยาบาลไม้แก่น ขนาด 30 เตียง จำนวน 1 แห่ง

4.7.2 สถานีอนามัย จำนวน 5 แห่ง

4.7.3 สถานีตำรวจภูธร จำนวน 1 แห่ง

4.7.4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 จำนวน 11 แห่ง

4.7.5 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวน 1 แห่ง

4.7.6 ห้องสมุดประชาชน จำนวน 1 แห่ง

4.7.7 สำนักงานไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 1 แห่ง

4.7.8 สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จำนวน 1 แห่ง

4.7.9) สหกรณ์การเกษตร จำนวน 1 แห่ง

4.8 ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ

การเกษตรกรรม อำเภอไม้แก่นมีพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น 17,207 ไร่ ครอบคลุมเกษตรกรจำนวน 2,390 ครัวเรือน สภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ๆ แยกได้ดังนี้

ตารางที่ 2.4 ชนิดพืช พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย และจำนวนครัวเรือนที่ปลูก ในอำเภอไม้แก่น
จังหวัดปัตตานี ปี 2544

ลำดับที่	พืชเศรษฐกิจ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่/ปี)	จำนวนครัวเรือน ที่ปลูก
1	ข้าวนาปี	3,483	328	698
2	มะพร้าวแก่	3,668	571	994
3	มะพร้าวอ่อน	20	1,000	16
4	ยางพารา	2,289	255	849
5	ลองกอง	468	662	411
6	มังคุด	143	899	239
7	เงาะโรงเรียน	142	1,296	142
8	ทุเรียน	272	2,611	247
9	มะม่วงหิมพานต์	409	158	135
10	ถั่วเขียว	10	50	10
11	ถั่วลิสง	27	418	31
12	ถั่วหรั่ง	15	320	15
13	มันจีหนู	75	527	52
14	สะตอ	101	338	158
15	ส้มโอ	28	1,480	69
16	มะละกอ	22	5,900	108
17	กล้วยน้ำว้า	63	422	84
18	มะนาว	43	502	154
19	กระเทียมหอม	23	1,000	77
20	ปาล์มน้ำมัน	472	753	136
21	ข้าวโพดฝักสด	20	1,808	21
22	มันเทศ	24	1,981	23
23	แตงโม	125	3,500	168
24	แตงกวา	39	809	89

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ลำดับที่	พืชเศรษฐกิจ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/ปี)	จำนวนครัวเรือน ที่ปลูก
25	พริกหยวก	4	4,500	11
26	คะน้า	8	1,131	27
27	มะเขือยาว	7	3,771	27
28	อ้อยเคี้ยว	8	3,800	6
29	ผักบุ้งจีน	16	1,283	52
30	บวบ	3	3,000	10
31	ผักกวางตุ้ง	4	3,500	29
32	มะระจีน	1	4,500	10
33	พริกขี้หนูสวน	4	3,075	125
34	ขิง	1	3,000	15

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี (2554 :2)

หมายเหตุ เกษตรกร 1 ครัวเรือน ปลูกพืชมากกว่า 1 ชนิด

4.9 ข้อมูลด้านปศุสัตว์

ตารางที่ 2.5 ข้อมูลจำนวนสัตว์เลี้ยง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ปี 2554

สัตว์เลี้ยง	จำนวน (ตัว)
โคพื้นเมือง, โคลูกผสม	2,236
กระบือ	34
สุกร	48
แพะ	1,243
แกะ	22
ไก่ (พื้นเมือง)	21,099
ไก่เนื้อ	1,556
เป็ดเทศ	4,201
เป็ดไข่	8,595
สุนัข	231
แมว	283

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี (2554: 3)

4.10 ข้อมูลด้านสังคม

4.10.1 ด้านการศึกษา

ระบบการศึกษานอกโรงเรียน

- 1) ห้องสมุดประชาชน 1 แห่ง
- 2) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) 4 แห่ง
- 3) การศึกษาอื่นๆ ได้แก่
  - (1) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในมัสยิด 1 แห่ง
  - (2) หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล 4 แห่ง

4.10.2 การศาสนาและศิลปวัฒนธรรม

1) การศาสนา ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ประมาณร้อยละ 75 นับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 25 สถาบันหรือองค์กรทางศาสนา ได้แก่ วัด ที่พักสงฆ์ 4 แห่ง และมัสยิด 18 แห่ง

2) ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี กลุ่มบุคคลผู้นับถือศาสนาอิสลาม ได้แก่ การทำมาติค การกวนอาซุรอ กลุ่มบุคคลผู้นับถือศาสนาพุทธ ได้แก่ ประเพณีลาซัง ประเพณีลงทะเล ประเพณีชักพระ ประเพณีทำบุญสารทเดือนสิบ (ชิงเปรต)

4.11 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.11.1 ทรัพยากรดิน สภาพของดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทรายเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชผล และไม้ผลต่าง ๆ บางพื้นที่เป็นดินทราย ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก เนื่องจากดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ต้องมีการบำรุงดินและป้องกันการชะล้างพังทลาย

4.11.2 ทรัพยากรน้ำ คลอง จำนวน 5 สาย และสระน้ำ จำนวน 3 แห่ง

4.11.3 ทรัพยากรป่าไม้ อำเภอไม้แก่นมีพื้นที่ป่าไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติ มีพื้นที่ประมาณ 4,020 ไร่ แต่ได้มอบให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดปัตตานี ใช้ประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินและกันส่วนไว้ให้ กองทัพเรือใช้เป็นพื้นที่ฝึก จำนวน 3,176.25 ไร่

4.12 ข้อมูลด้านจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

4.12.1 ปี 2552 มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 280 ครัวเรือน ดำเนินการในพื้นที่ 3 ตำบลไม้แก่น

4.12.2 ปี 2553 มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 510 ครัวเรือน ดำเนินการในพื้นที่ 4 ตำบลในอำเภอไม้แก่นแยกได้ดังนี้

(1) ตำบลไทรทอง ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน เกษตรกรจำนวน 150 ครัวเรือน

(2) ตำบลตะโละไกรทอง ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน เกษตรกรจำนวน 120

ครัวเรือน

(3) ตำบลคอนทราย ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน เกษตรกรจำนวน 120 ครัวเรือน

(4) ตำบลไม้แก่น ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน เกษตรกรจำนวน 120 ครัวเรือน

4.12.3 ปี 2554 มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 380 ครัวเรือน ดำเนินการในพื้นที่ 4 ตำบลในอำเภอไม้แก่นแยกได้ดังนี้

- (1) ตำบลไทรทอง ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน เกษตรกรจำนวน 185 ครัวเรือน
 (2) ตำบลตะโละไกรทอง ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน เกษตรกรจำนวน 103 ครัวเรือน
 (3) ตำบลคอนทราย ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน เกษตรกรจำนวน 62 ครัวเรือน
 (4) ตำบลไม้แก่น ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน เกษตรกรจำนวน 30 ครัวเรือน

4.13 ความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย

สถานการณ์หรือปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่อำเภอ ยังคงเป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันคลี่คลาย ปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยให้ลดระดับความรุนแรงลง และประชาชนในพื้นที่ต้องการให้ความสงบเรียบร้อยความสันติสุขกลับคืนมาดังเช่นอดีตโดยเร็ว

ความตระหนักในความสำคัญของปัญหาดังกล่าว อำเภอไม้แก่นศึกษาสภาพปัญหาเฉพาะพื้นที่ เพื่อประกอบเป็นแนวคิดในการแก้ไขปัญหาทุกระดับ จัดทำแผนดำเนินงานด้านความมั่นคงให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน พ.ศ. 2555-2557

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุจินต์ ดาววิระกุล (2527: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด ของจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี พ.ศ. 2527 ผลการศึกษาพบว่า เพศและ อายุ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน การดำเนินการพัฒนาชุมชนคณะกรรมการชุมชนไม่ว่าเพศชายหรือเพศหญิงล้วนแล้วแต่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคณะกรรมการชุมชนที่มีอายุน้อยหรือมากสามารถเข้าร่วมดำเนินการกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน

สุรัสวดี หุ่นพยนต์ (2528: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชนที่มีความยากจน ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านเขาหิน ตำบลวังน้ำลึก อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมพัฒนาชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับการไม่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนเฉพาะในขั้นการค้นหาปัญหา

อนุภรณ์ สุวรรณสถิตกร (2529: 60-62) ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลต่อโครงการ กศช. ปี2528 อำเภอชนบท พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในโครงการ กศช. ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับตำบล การเป็นกรรมการกลุ่มทางสังคม และประสบการณ์

ในการทำงาน ส่วนปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การติดต่อกับชุมชนภายนอกการรับข่าวสาร และระดับการศึกษา

จินดาฉวี แสงกาญจนวนิช (2538: 129-139) ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน การจัดฝึกอบรมด้านการเลกหกิจเกษตร การแนะนำด้านการเกษตร การสาธิตด้านการเกษตร และการจัดฝึกอบรมด้านการเกษตร

สมนึก โพธิ์ชนะพันธ์ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องกำลังขวัญในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีดังนี้ อายุ อายุราชการ สภาพทางเศรษฐกิจ

จิตรา เหลืองอ่อน (2543: 73-74) ศึกษาเรื่องการสนับสนุนด้านการเงินแก่ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยเฉพาะประเภทธุรกิจการค้า ที่เริ่มต้นการทำธุรกิจในลักษณะการเป็นแบบเก่าแก่มาก่อนทำให้การดำเนินงานและการจัดการด้านต่างๆขาดมาตรฐาน การดำเนินงานทำอย่างไรไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน ไม่มีการควบคุมอย่างมีระบบส่งผลให้ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารการเงิน และระบบการบัญชีจึงขาดข้อมูลงบการเงินที่น่าเชื่อถือจึงทำให้เกิดปัญหาในการขอรับการสนับสนุนด้านการเงินจากทางภาครัฐ นอกจากนี้ยังพบอีกว่าการขาดสภาพคล่องทางการเงินถือเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการพัฒนาการเจริญเติบโตของธุรกิจ เนื่องจากทุนนับเป็นปัจจัยในการดำเนินงานและพัฒนาทั้งทางด้านการบริหารจัดการการตลาด หรือเทคโนโลยีการผลิต เป็นต้น

สันติภาพ วรรณเพิ่มพูล (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรบ้านโสกโฆมงในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน จังหวัดสระบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน จังหวัดสระบุรี ได้แก่ ขนาดของครัวเรือน และการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมของสมาชิกในครัวเรือน

ปราโมทย์ ยอดแก้ว (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่า (1) มีเกษตรกรเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน อายุประมาณ 47 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีตำแหน่งทางสังคมโดยเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ อาศัยอยู่ในท้องถิ่นมาประมาณ 35 ปี มีแรงงานที่ทำการเกษตรประมาณ 3 คน มีรายได้ประมาณ 27,600 บาท/ปี ส่วนใหญ่มีหนี้สิน มีขนาดการถือครองที่ดินประมาณ 22 ไร่ (2) ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร

เกือบทั้งหมด มีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสาน โดยมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เกษตรกรส่วนน้อยมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม โดยมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุดเช่นกัน และมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อย มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการฯ ในเชิงบวก ได้แก่ อายุ ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งต่างๆ การได้รับการสนับสนุนภายใต้โครงการฯ รายจ่าย และขนาดการถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการฯ ในเชิงลบ ได้แก่ ระดับความรู้ที่ได้รับจากเนื้อหาหลักสูตรและตำแหน่งทางสังคม

มงคล จันทร์ส่อง (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ อายุ และ ความคาดหวัง ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วม กล่าวโดยสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2544: 83) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน ผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม รายได้ในภาคการเกษตรกรรมและรายได้นอกภาคการเกษตรกรรม สถานภาพภายในกลุ่ม ระยะห่างจากบ้านถึงที่ทำการกลุ่ม และการเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น

ชวนพิศ มหาพรหม (2544: 105) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง กรณีศึกษาอำเภอกวนโดน จังหวัดสตูล พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ได้แก่ เพศ อายุ การได้รับข่าวสารและประโยชน์ของโครงการ

ผดุงศักดิ์ ขุนเจริญ (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในจังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้ (1) การนับถือศาสนา มีผลต่อการร่วมตัดสินใจ การร่วมรับประโยชน์ (2) อาชีพหลัก มีผลต่อการร่วมตัดสินใจ อาชีพรองหรืออาชีพเสริม มีผลต่อการร่วมรับผิดชอบ และการร่วมตรวจสอบประเมินผล ตลาดและราคาผลผลิต หรือผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการร่วมตรวจสอบประเมินผล (3) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ความเห็นที่มีต่อ

ประโยชน์ของกองทุนฯ มีผลต่อการร่วมรับประโยชน์ การร่วมรับผิดชอบ การร่วมตรวจสอบ ประเมินผล และการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน การชักนำในการเข้ามีส่วนร่วมกองทุนหมู่บ้าน มีผลต่อการร่วมทำ การดำรงตำแหน่งทางสังคม มีผลต่อการร่วมคิด การร่วมตัดสินใจ การร่วมตรวจสอบ ประเมินผล และการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือกองทุนอื่น ๆ มีผลการร่วมวางแผน การได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ มีผลต่อการร่วมคิด การร่วมตัดสินใจ การร่วมวางแผน การร่วมทำ การร่วมรับประโยชน์ การร่วมตรวจสอบ ประเมินผล และการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ มีผลต่อการร่วมตัดสินใจ การร่วมวางแผน การร่วมทำ การร่วมตรวจสอบ ประเมินผล และการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน (4) ปัจจัยอื่น ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล มีผลการร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน กฎหมาย/ระเบียบ/ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง มีผลต่อการร่วมรับผิดชอบ เจ้าหน้าที่และกลไกของรัฐและเอกชน มีผลต่อการร่วมคิด การร่วมรับประโยชน์ การร่วมรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน และสถาบันการศึกษา มีผลต่อการร่วมทำ สำหรับข้อเสนอแนะ ได้แก่ การกำหนดเวลาดำเนินกิจกรรม และประโยชน์ที่ได้รับให้เอื้ออำนวยต่ออาชีพส่วนใหญ่ของสมาชิก

ปรเมษฐ์ กิ่งไก่อและคณะ (2545: 819-826) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ได้แก่ อายุ สถานะภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ร่วมดำเนินงานในศูนย์ฯ และความเกี่ยวข้องกับเด็กในศูนย์ฯ สำหรับการพัฒนามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในศูนย์ฯ ได้แก่ การพัฒนาโดยรวม การวางแผนและการแก้ไขปัญหา การสร้างทีมงาน การพัฒนาระหว่างกลุ่มและการติดตาม และประเมินผล

ปิยะ ปิจน้า (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ผู้เงินต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของสมาชิกผู้ผู้เงินต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ ปัจจัยด้านรายได้และจำนวนเงินกู้

มัลลิกา เขียวหวาน (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตจังหวัดอ่างทองและพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า (1) กิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่เกษตรกรมีส่วนร่วม มี 6 กิจกรรม ได้แก่ การฝึกอบรม การดูงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การประชุมสัมมนา การทำแปลงสาธิต และการเผยแพร่ความรู้ โดยระดับการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับการมีส่วนร่วมรับรู้ รองลงไป ได้แก่ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมทำ ส่วนการมีส่วนร่วมคิดและร่วมประเมินผล

นั้นมีน้อยถึงไม่มีเลย (2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วม พบว่า ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เวลาว่าง ตำแหน่งทางสังคม ศักยภาพส่วนบุคคล ความต้องการบริการจากรัฐ เจตคติ กิจกรรม การเกษตร และทรัพยากรที่มีอยู่ การเปิดรับข่าวสารส่วนรายได้และการศึกษาไม่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ซึ่งไม่สอดคล้องกับทฤษฎี แต่สอดคล้องกับผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนปัจจัยภายนอกที่สนับสนุน การมีส่วนร่วม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือ หน่วยงานผู้นำชุมชนและเครือข่ายกลุ่มอาชีพ (3) แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วม ต้องส่งเสริมปัจจัยที่เกี่ยวข้องและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมปฏิบัติจริง สอดคล้องกับความต้องการและเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อมของเกษตรกร เน้นเนื้อหาการพึ่งตนเองและการจัดการทรัพยากรการเกษตร

อภิชาติ ศศิสนธิ์ (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดชุมพร

1) ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดชุมพร พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีส่วนร่วมในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.79) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา (ค่าเฉลี่ย 3.76) และ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.71) 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดชุมพร พบว่า ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม (เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ การสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้รวมของครอบครัว และการได้รับการฝึกอบรม) แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) เกิดการบูรณาการกับหน่วยงานที่ร่วมดำเนินงานในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้เกิดการดำเนินกิจกรรมในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และตอบสนองความต้องการของเกษตรกร

ธานี ธรรมสุวรรณ (2551: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดเพชรบุรีในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ผลการศึกษาพบว่า ตามขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่งทางสังคม ประสบการณ์ในการทำงาน ระยะเวลาการประกอบอาชีพในพื้นที่อยู่อาศัย การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการได้รับสนับสนุนด้านการจัดทำแผนจากเจ้าหน้าที่

ส่งเสริมการเกษตร สรุปได้ดังนี้ 2.1 คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลแตกต่างกันตามปัจจัยต่าง ๆ 4 ปัจจัย ได้แก่ (1) ระดับการศึกษา คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ที่จบระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลมากกว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ที่จบการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษา (2) ประสบการณ์ในการทำงาน คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน (เคยเป็นผู้นำกลุ่มอาชีพ อบต. ผู้นำชุมชน) มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลมากกว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ที่ไม่เคยเป็นผู้นำกลุ่มอาชีพ อบต. ผู้นำชุมชน (3) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาก มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลมากกว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรน้อยกว่า (4) การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผน คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ที่ได้รับการสนับสนุนด้านการจัดทำแผนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลในระดับมาก ในขณะที่คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ที่ได้รับการสนับสนุนด้านการจัดทำแผนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรน้อย มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลรวมทุกด้านระดับปานกลาง 2.2 คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลไม่แตกต่างกันตามปัจจัยต่าง ๆ 6 ปัจจัย ได้แก่ (1) เพศ (2) อายุ (3) อาชีพ (4) รายได้ (5) จำนวนตำแหน่งทางสังคม (6) ระยะเวลาการประกอบอาชีพในพื้นที่ตำบลที่อยู่อาศัย

กรณีศ เชื้อศิริถาวร (2554: 83) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภออุตุจักษ์ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

นรุท พึ่งสุข (2554: 40) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ต่อสมาชิกที่เป็นประโยชน์ต่อการร่วมกิจกรรมที่รวดเร็วและสม่ำเสมอ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การทดสอบเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ศึกษาเป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พนพ.) ปี 2554 ในพื้นที่อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี จำนวน 380 ราย (สำนักงานเกษตรอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี 2554: 1 - 80)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนประชากรที่ได้จากการสุ่มโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973: 725-727) ให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จะได้ตัวอย่างจำนวน 195 คน ซึ่งสูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการ

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าสัดส่วนที่ยินยอมให้มีความคลาดจากประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จะได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่าง} = \frac{380}{1 + 380 (0.05)^2}$$

$$= 194.87 \text{ หรือประมาณ } 195 \text{ คน}$$

ดังนั้น จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 195 คน จากประชากรที่เป็นสมาชิกกลุ่มพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

1.3 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนทั้งสิ้น 195 คน สมาชิก 380 คน ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าเพื่อให้ประชากรมีโอกาสถูกเลือกมาเป็นตัวอย่างในทุกกลุ่ม จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (systematic random sampling) คือ การสุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยการเรียงตามรายชื่อสมาชิกตามลำดับ แล้วจึงกำหนดช่วงในการเลือกตัวอย่าง (อ้างถึงใน เบลูมาส อยู่ประเสริฐ 2548: 3) หน่วยตัวอย่างที่สุ่มได้เป็นตัวอย่างที่สุ่มที่มีระยะห่างเท่ากัน และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบจะมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดหมายเลขประชากรตั้งแต่หมายเลขที่ 1 จนถึงหมายเลข 380

ขั้นที่ 2 หาช่วงการสุ่ม $(k) = \frac{N}{n} = \frac{\text{ขนาดของประชากร}}{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง}}$

ในที่นี้ $N = 380$ และ $n = 195$

$$k = \frac{380}{195} = 1.94 \text{ หรือ } k = 2$$

สุ่มหาหน่วยตัวอย่างแรก โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเชิงเดียวจากหมายเลข 1 ถึง 2 โดยจับฉลาก ได้หน่วยตัวอย่างแรก คือ 2

ขั้นที่ 3 หาหน่วยตัวอย่างที่ 2 ซึ่งเกิดจากหมายเลขของหน่วยตัวอย่างแรก บวกด้วย $k = 2$ หน่วยตัวอย่างที่ 3 เกิดจากหมายเลขของหน่วยตัวอย่างที่ 2 บวกด้วย k เป็นเช่นนี้เรื่อยไป จนถึงหน่วยตัวอย่างที่ 195 เช่น หน่วยตัวอย่างที่ 1 คือ หมายเลข 2 หน่วยตัวอย่างที่ 2 คือ หมายเลข $2 + 2 = 4$ และหน่วยตัวอย่างที่ 3 คือ หมายเลข $4 + 2 = 6$

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะคำถามในแบบสัมภาษณ์มี 2 แบบ ได้แก่ คำถามแบบปลายปิด (close-ended question) และคำถามแบบปลายเปิด (open-ended question) ในการจัดทำเครื่องมือได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี รายงานการวิจัยต่าง ๆ และคู่มือการดำเนินงาน โครงการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

2.2 เกณฑ์ให้คะแนนและหลักเกณฑ์การวัด

2.2.1 แบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม ระดับปัญหา และการได้รับข่าวสารจากแหล่งต่างๆ มี 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด = 5

มาก = 4

ปานกลาง = 3

น้อย = 2

น้อยที่สุด = 1

1) เกณฑ์การวัดระดับการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ค่าช่วงคะแนนเฉลี่ย คือ

$$\text{ช่วงการวัด} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับที่แบ่ง}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

2) ผู้ศึกษาใช้เกณฑ์ค่าช่วงคะแนนดังกล่าวแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

(1) ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายความว่า ระดับมากที่สุด

(2) ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายความว่า ระดับมาก

(3) ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายความว่า ระดับปานกลาง

(4) ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายความว่า ระดับน้อย

(5) ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายความว่า ระดับน้อยที่สุด

2.2.1 เกณฑ์การวัดระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ในพื้นที่อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ผู้ศึกษาใช้เกณฑ์แปลความหมายของคะแนน ดังนี้

(1) ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป หรือตอบถูก 16 - 20 ข้อ หมายถึง มีจำนวนคนที่มีความรู้ความเข้าใจมาก

(2) ตอบถูกร้อยละ 60 - 79 หรือตอบถูก 13 - 15 ข้อ หมายถึง มีจำนวนคนที่มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง

(3) ตอบถูกน้อยกว่าร้อยละ 60 หรือ ตอบถูกน้อยกว่าหรือเท่ากับ 12 ข้อ หมายถึง มีจำนวนคนที่มีความรู้ความเข้าใจน้อย

3. การทดสอบเครื่องมือ

3.1 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างไปปรึกษาผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์ด้านโครงการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 นำร่างแบบสัมภาษณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและขอคำแนะนำ

3.3 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ และนำไปทดสอบกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 20 ราย

3.4 นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความน่าเชื่อถือ (reliability analysis) นำข้อมูลผลการทดสอบมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ Cronbach's alpha 3 ค่า ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของระดับการได้รับข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ เท่ากับ 0.940 ระดับการมีส่วนร่วมเท่ากับ 0.984 และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของระดับปัญหาเท่ากับ 0.828

3.5 นำร่างแบบสัมภาษณ์จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกลุ่มประชากรในการวิจัย แบบพบกันโดยตรงระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์ พร้อมทั้งการสังเกตสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ในพื้นที่อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ในระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2555 - ถึงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2556 รวม 2 เดือน 10 วัน จนครบ 195 ราย คิดเป็นร้อยละ 100 ตามที่ต้องการ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป กำหนดรหัสข้อมูลให้ค่าข้อมูลเป็นตัวเลข วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) และสถิติที่ใช้การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรคือ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (multiple regression) และไคสแควร์ (chi-square test) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรไว้ที่ระดับ 0.05 มีรายละเอียดการใช้สถิติในตอนที่ต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ใช้สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่ออธิบายข้อมูล ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร ใช้สถิติการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรคือ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (multiple regression) และไคสแควร์ (chi-square test) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรไว้ที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ปัญหาใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อเสนอแนะใช้การพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

1.1 ปัจจัยทางสังคม

ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกรในอำเภอไม้แก่นจังหวัดปัตตานี ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ ประสบการณ์การทำเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่ม ตำแหน่งทางสังคมที่เป็นหรือเคยเป็น การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร แหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตารางที่ 4.1 - 4.3

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกร

n=195

ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	90	46.2
หญิง	105	53.8
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30	12	6.1
31- 50	57	29.2
51 - 70	75	38.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 71	51	26.2
Min = 20	Max = 99	
Mean = 57.68	S.D. = 17.041	
3. ศาสนา		
พุทธ	42	21.5
อิสลาม	153	78.5
4. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	57	29.2
ประถมศึกษาปีที่ 4	55	28.2
ประถมศึกษาปีที่ 6	44	22.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	15	7.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	18	9.2
อนุปริญญา/ ปวส.	5	2.6
ปริญญาตรี	1	0.5
5. สถานภาพการสมรส		
โสด	6	3.1
สมรส	134	68.7
หม้าย/แยกกันอยู่	55	28.2

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n=195

ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1 - 2	35	17.9
3 - 4	77	39.5
5 - 6	60	30.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 7	23	11.8
Min = 1 Max = 15		
Mean = 4.39 S.D. = 2.067		
7. ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20	25	12.8
21 - 40	48	24.6
41 - 60	61	31.3
61 - 80	46	23.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 81	15	7.7
Min = 3 Max = 91		
Mean = 49.07 S.D. = 21.960		
8. ประสบการณ์การทำงานเกษตร (ปี)		
ไม่มีประสบการณ์	18	9.2
มีประสบการณ์	177	90.8
1 - 10	81	41.5
11 - 20	46	23.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 21	50	25.7
Min = 1 Max = 70		
Mean = 18.44 S.D. = 15.013		
9. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม		
ไม่ได้ติดต่อ	39	20.0
ติดต่อ	156	80.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n=195

ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
10. จำนวนครั้งที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่		
ส่งเสริมต่อปี (ครั้ง)		
ไม่มี	39	20.0
มี	156	80.0
1 - 2	85	43.6
3 - 4	33	16.9
5 - 6	26	13.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 7	12	16.2
Min = 1 Max = 30		
Mean = 3.36 S.D. = 2.990		

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล มีลักษณะดังนี้
 เพศ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 53.8 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 46.2 เป็นเพศชาย
 อายุ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 38.5 มีอายุระหว่าง 51 - 70 ปี รองลงมาร้อยละ 29.2
 มีอายุระหว่าง 31 - 50 ปี ร้อยละ 26.2 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 71 ปี และร้อยละ 6.1 มีอายุ
 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 57.68 ปี สูงสุด 99 ปี และต่ำสุด 20 ปี

ศาสนา พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 78.5 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 21.5 นับถือ
 ศาสนาพุทธ

ระดับการศึกษา พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 29.2 ไม่ได้รับการศึกษา รองลงมาร้อยละ
 28.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 22.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6
 ร้อยละ 9.2 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อยละ 7.7
 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 2.6 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือ
 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และร้อยละ 0.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

สถานภาพการสมรส พบว่าเกษตรกรร้อยละ 68.7 มีสถานภาพการสมรส รองลงมา
 ร้อยละ 28.2 มีสถานภาพเป็นหม้ายหรือแยกกันอยู่ และร้อยละ 3.1 มีสถานภาพโสด

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 39.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน
 ระหว่าง 3 - 4 คน รองลงมาร้อยละ 30.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 5 - 6 คน ร้อยละ

17.9 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 1-2 คน และร้อยละ 11.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 7 คน โดยมีสมาชิกเฉลี่ยในครัวเรือน 4.39 คน สูงสุด 15 คน และต่ำสุด 1 คน

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 31.3 อาศัยอยู่ในพื้นที่ระหว่าง 41 - 60 ปี รองลงมาร้อยละ 24.6 อาศัยอยู่ในพื้นที่ระหว่าง 21 - 40 ปี ร้อยละ 23.6 อาศัยอยู่ในพื้นที่ระหว่าง 61 - 80 ปี ร้อยละ 12.8 อาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี และร้อยละ 7.7 อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่าหรือเท่ากับ 81 ปี โดยอาศัยอยู่ในพื้นที่เฉลี่ย 49.07 ปี สูงสุด 91 ปี และต่ำสุด 3 ปี

ประสบการณ์การทำงานเกษตร พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 41.5 มีประสบการณ์การทำงานเกษตรระหว่าง 1 - 10 ปี รองลงมาร้อยละ 25.7 มีประสบการณ์การทำงานเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 21 ปี ร้อยละ 23.6 มีประสบการณ์การทำงานเกษตรระหว่าง 11 - 20 ปี ร้อยละ 9.2 ไม่มีประสบการณ์การทำงานเกษตร โดยมีประสบการณ์การทำงานเกษตรเฉลี่ย 18.44 ปี สูงสุด 70 ปี และต่ำสุดคือ 1 ปี

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่าเกษตรกรร้อยละ 80.0 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และร้อยละ 20.0 ไม่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

จำนวนครั้งที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมต่อปี พบว่าเกษตรกรร้อยละ 43.6 ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระหว่าง 1-2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 20.0 ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 16.9 ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระหว่าง 3-4 ครั้ง ร้อยละ 16.2 ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 7 ครั้ง และร้อยละ 13.3 ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระหว่าง 5-6 ครั้ง โดยมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 3.36 ครั้ง สูงสุด 30 ครั้ง และต่ำสุด 1 ครั้ง

ตารางที่ 4.2 การเป็นสมาชิกกลุ่ม และตำแหน่งทางสังคมของเกษตรกร

n=195

ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
ไม่เป็น	128	65.6
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	67	34.4
สหกรณ์การเกษตร	29	14.9
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	33	16.9
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	51	26.2
กลุ่ม อกม.	9	4.6
กลุ่มลูกค้า ธกส.	30	15.4
อื่น ๆ (กลุ่มออมทรัพย์)	7	3.6
2. ตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มีตำแหน่งทางสังคม	171	87.7
มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	24	12.3
ผู้ใหญ่บ้าน / ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	3	1.5
กรรมการหมู่บ้าน	16	8.2
คณะกรรมการกลุ่ม / สหกรณ์	2	1.0
สมาชิก อบต./ อบจ.	1	0.5
อื่น ๆ (เกษตรอาสา หมอคืน)	4	2.1

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาการเป็นสมาชิกกลุ่ม และตำแหน่งทางสังคมของเกษตรกร มีลักษณะดังนี้

การเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่าเกษตรกรร้อยละ 65.6 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม และร้อยละ 34.4 เป็นสมาชิกกลุ่ม โดยเกษตรกรร้อยละ 26.2 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 16.9 เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร ร้อยละ 15.4 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ร้อยละ 14.9 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 4.6 เป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) และร้อยละ 3.6 เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ คือ กลุ่มออมทรัพย์

ตำแหน่งทางสังคม พบว่าเกษตรกรร้อยละ 87.7 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และร้อยละ 12.3 มีตำแหน่งทางสังคม โดยเกษตรกรร้อยละ 8.2 เป็นกรรมการหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 2.1 มีตำแหน่งอื่นๆ ได้แก่ เกษตรอาสาและหมอดิน ร้อยละ 1.5 เป็นผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 1.0 เป็นคณะกรรมการกลุ่มหรือสหกรณ์ และร้อยละ 0.5 เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

ตารางที่ 4.3 แหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกร

n=195

โดย 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ประเภทแหล่งความรู้	ระดับการได้รับรู้ข่าวสาร					$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	1 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	5 จำนวน (ร้อยละ)		
1. สื่อมวลชน						1.99 (1.035)	น้อย
วิทยุ	50 (25.6)	64 (32.8)	47 (24.1)	13 (6.7)	21 (10.8)	2.44 (1.244)	น้อย
วิทยุโทรทัศน์	21 (10.7)	36 (18.5)	79 (40.5)	29 (14.9)	30 (15.4)	3.06 (1.176)	ปานกลาง
ป้ายโฆษณา	66 (33.9)	69 (35.4)	48 (24.6)	10 (5.1)	2 (1.0)	2.04 (0.941)	น้อย
หนังสือพิมพ์	83 (42.6)	64 (32.8)	26 (13.3)	6 (3.1)	16 (8.2)	2.02 (1.195)	น้อย
เอกสารเผยแพร่/วารสาร	93 (47.6)	51 (26.2)	28 (14.4)	18 (9.2)	5 (2.6)	1.93 (1.105)	น้อย
แผ่นพับ/ใบปลิว	93 (47.7)	52 (26.7)	29 (14.9)	19 (9.7)	2 (1.0)	1.90 (1.050)	น้อย
หออกระจายข่าว	105 (53.9)	27 (13.8)	28 (14.4)	18 (9.2)	17 (8.7)	2.05 (1.357)	น้อย
อินเทอร์เน็ต	163 (83.6)	19 (9.8)	11 (5.6)	1 (0.5)	1 (0.5)	1.25 (0.627)	น้อยที่สุด
อื่น ๆ (วีซีดี)	160 (82.0)	20 (10.3)	13 (6.7)	2 (1.0)	0 (0.0)	1.27 (0.626)	น้อยที่สุด
2. สื่อบุคคล						2.79 (0.931)	ปานกลาง
ผู้นำท้องถิ่น	15 (7.7)	28 (14.4)	127 (65.1)	19 (9.7)	6 (3.1)	2.86 (0.810)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n=195

ประเภทแหล่งความรู้	ระดับการได้รับรู้ข่าวสาร					$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	1 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	5 จำนวน (ร้อยละ)		
เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรในพื้นที่	8 (4.1)	37 (19.0)	89 (45.6)	43 (22.1)	18 (9.2)	3.13 (0.965)	ปานกลาง
เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน	62 (31.8)	54 (27.7)	48 (24.6)	19 (9.7)	12 (6.2)	2.31 (1.192)	น้อย
เพื่อนบ้าน	7 (3.6)	10 (5.1)	88 (45.1)	76 (39.0)	19 (7.2)	3.41 (0.841)	มาก
ญาติพี่น้อง	10 (5.2)	9 (4.6)	89 (45.6)	55 (28.2)	32 (16.4)	3.46 (0.991)	มาก
อื่น ๆ (เกษตรกรหมู่บ้าน)	117 (60.0)	46 (23.6)	30 (15.4)	2 (1.0)	0 (0.0)	1.57 (0.785)	น้อยที่สุด
3. สื่อกิจกรรม						2.07 (0.876)	น้อย
นิทรรศการ	48 (24.7)	119 (61.0)	26 (13.3)	2 (1.0)	0 (0.0)	1.91 (0.644)	น้อย
ศึกษาดูงาน/ทัศนศึกษา	47 (24.1)	100 (51.2)	43 (22.1)	4 (2.1)	1 (0.5)	2.04 (0.769)	น้อย
การอบรมให้ความรู้	33 (16.9)	68 (34.9)	47 (24.1)	28 (14.4)	19 (9.7)	2.65 (1.202)	ปานกลาง
ประชุมสัมมนา	46 (23.6)	85 (43.6)	40 (20.5)	6 (3.1)	18 (9.2)	2.31 (1.143)	น้อย
งานวันเกษตร	53 (27.2)	102 (52.3)	30 (15.4)	8 (4.1)	2 (1.0)	1.99 (0.828)	น้อย
อื่น ๆ (จุดสาธิต)	108 (55.4)	70 (35.9)	16 (8.2)	1 (0.5)	0 (0.0)	1.54 (0.668)	น้อยที่สุด
เฉลี่ยรวม						2.28 (0.947)	น้อย

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกร มีลักษณะดังนี้

สื่อมวลชน พบว่าเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อมวลชน ประเภทวิทยุโทรทัศน์อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.06) รองลงมาสื่อมวลชนประเภทวิทยุ หอกระจายข่าว ป้ายโฆษณา หนังสือพิมพ์ เอกสารเผยแพร่ และแผ่นพับใบปลิวในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.44 2.05 2.04 2.02 1.93 และ 1.90 ตามลำดับ) ส่วนสื่อมวลชนประเภทวีซีดีและอินเทอร์เน็ตได้รับในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.27 และ 1.25 ตามลำดับ)

สื่อบุคคล พบว่าเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อบุคคล ประเภทญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.46 และ 3.41 ตามลำดับ) รองลงมาสื่อบุคคลประเภทเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่และผู้นำท้องถิ่นได้รับในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.13 และ 2.86 ตามลำดับ) เจ้าหน้าที่ภาคเอกชนอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.31) และสื่อบุคคลอื่น ๆ คือ เกษตรหมู่บ้าน ได้รับในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.54) ในภาพรวมเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อบุคคลในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.79)

สื่อกิจกรรม พบว่าเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อกิจกรรม ประเภทการอบรมให้ความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.65) รองลงมาสื่อกิจกรรมประเภทประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน หรือทัศนศึกษา งานวันเกษตร และนิทรรศการอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.31 2.04 1.99 และ 1.91 ตามลำดับ) และสื่อกิจกรรมอื่น ๆ คือ จุดสาธิต ได้รับอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.54) ในภาพรวมเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อกิจกรรมในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.07)

ในภาพรวมแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรม ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.28)

1.1 ปัจจัยทางสังคม

ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอไม้แก่นจังหวัดปัตตานี ได้แก่ การประกอบอาชีพของครัวเรือน รายได้ในและนอกภาคการเกษตร รายได้รวมทั้งหมด รายจ่ายในครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้างภาคการเกษตร แหล่งออมเงิน ภาวะหนี้สิน และแหล่งเงินทุน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

n=195

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การประกอบอาชีพของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำนา	106	54.4
ทำไร่	17	8.7
ทำสวน	136	69.7
เลี้ยงสัตว์	89	45.6
ประมง	21	10.8
รับจ้าง	91	46.7
ค้าขาย	53	27.2
ทอผ้า	10	5.1
รับราชการ	6	3.1
อื่นๆ (พนักงานบริษัท)	6	3.1
2. รายได้ในภาคการเกษตร (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000	54	27.7
5,001 - 35,000	84	43.0
35,001 - 65,000	36	18.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 65,001	21	10.8
Min = 1,500 Max = 300,000		
Mean = 28,126.15 S.D. = 33,440.435		
3. รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	59	30.3
10,001 - 40,000	55	28.2
40,001 - 70,000	57	29.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 70,001	24	12.3
Min = 3,000 Max = 600,000		
Mean = 47,311.28 S.D. = 77,554.244		

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n=195

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. รายได้รวมทั้งหมด (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	13	6.7
10,001 - 40,000	45	23.0
40,001 - 70,000	67	34.4
70,001 - 100,000	40	20.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 100,001	30	15.4
Min = 6,000 Max = 700,000		
Mean = 69,783.59 S.D. = 67,433.05		
5. รายจ่ายในครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ใช้ลงทุนในการประกอบอาชีพภาคการเกษตร	148	75.9
ใช้ลงทุนในการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร		
การเกษตร	91	46.7
ชำระหนี้สิน	50	25.6
ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา	91	46.7
อื่นๆ (ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน)	24	12.3
6. จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
1	30	15.4
2	84	43.0
3	51	26.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 4	30	15.4
Min = 1 Max = 6		
Mean = 2.48 S.D. = 1.114		
7. จำนวนแรงงานภาคการเกษตร (คน)		
1	117	60.0
2	49	25.1

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n=195

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3	24	12.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 4	5	2.6
Min = 1 Max = 4		
Mean = 1.44 S.D. = 0.963		
8. จำนวนแรงงานนอกภาคการเกษตร (คน)		
ไม่มี	50	25.6
มี	145	74.4
1	94	48.2
2	36	18.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 3	15	7.7
Min = 1 Max = 5		
Mean = 1.50 S.D. = 0.957		
9. จำนวนแรงงานจ้างภาคการเกษตร (คน)		
ไม่มี	148	75.9
มี	47	34.1
1	25	12.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 2	22	11.2
Min = 1 Max = 15		
Mean = 2.09 S.D. = 1.416		
10. ขนาดพื้นที่การเกษตร (ไร่) (n = 186)		
1 - 3	51	26.1
4 - 6	67	34.4
7 - 9	29	14.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 10	39	20.0
Min = 1 Max = 20		
Mean = 6.01 S.D. = 3.5882		

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n=195

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
11. ขนาดพื้นที่การเกษตรของตนเอง (ไร่)		
(n = 174)		
1 - 3	51	26.2
4 - 6	61	31.3
7 - 9	27	13.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 10	35	17.9
Min = 1	Max = 20	
Mean = 5.79	S.D. = 3.797	
12. ขนาดพื้นที่การเกษตรที่เช่า (ไร่) (n = 10)		
1 - 2	3	30.0
3 - 4	2	20.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 5	5	50.0
Min = 1	Max = 10	
Mean = 4.90	S.D. = 3.213	
13. ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ทำโดยไม่เสียค่าเช่า (ไร่) (n = 5)		
1 - 2	2	40.0
3 - 4	2	40.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 5	1	20.0
Min = 1	Max = 5	
Mean = 2.80	S.D. = 1.483	
14. ขนาดพื้นที่การเกษตรอื่น ๆ (ไร่) (n = 2)		
1	2	
Min = 1	Max = 1	100.0
Mean = 1.00	S.D. = 0.000	

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n=195

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
15. แหล่งออมเงิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
หยอดกระปุกออมสิน	43	22.1
ถังจะวันละบาท	27	13.8
สหกรณ์ออมทรัพย์	33	16.9
ธนาคารพาณิชย์	37	19.0
อื่น ๆ (เก็บไว้ที่บ้าน)	107	54.9
14. ภาวะหนี้สิน		
ไม่มี	140	71.8
มีหนี้สิน	55	28.2
15. จำนวนหนี้สิน (บาท) (n = 55)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 25,000 บาท	41	21.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 25,001	14	7.2
Min = 7,000 Max = 170,000		
Mean = 29,054.55 S.D. = 22,263.015		
16. แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ของตนเอง	163	83.6
กองทุนหมู่บ้าน	44	22.6
กลุ่มออมทรัพย์	29	14.9
ร.ก.ส.	27	13.8
ธนาคารพาณิชย์	2	1.0
สหกรณ์การเกษตร	23	11.8
เพื่อนบ้าน	43	22.1
ญาติพี่น้อง	54	27.7
นายทุนนอกระบบ	17	8.7
อื่น ๆ (ลูก)	6	3.1

จากตารางที่ 4.4 ผลการศึกษาสภาพปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกร มีลักษณะดังนี้
การประกอบอาชีพของครัวเรือน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 69.7 ประกอบอาชีพทำสวน
 รองลงมาร้อยละ 54.4 ประกอบอาชีพทำนา ร้อยละ 46.7 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 45.6
 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 27.2 ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 10.8 ประกอบอาชีพประมง
 ร้อยละ 8.7 ประกอบอาชีพทำไร่ ร้อยละ 5.1 ประกอบอาชีพทอผ้า และร้อยละ 3.1 เท่ากัน
 ประกอบอาชีพรับราชการและอาชีพอื่น ๆ คือ พนักงานบริษัท

รายได้ในภาคการภาคการเกษตร พบว่าเกษตรกรร้อยละ 43.0 มีรายได้ระหว่าง 5,001
 - 35,000 บาท รองลงมาร้อยละ 27.7 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท ร้อยละ 18.5 มี
 รายได้ระหว่าง 35,001 - 65,000 บาท และร้อยละ 10.8 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 65,001 บาท
 โดยมีรายได้เฉลี่ย 28,126.15 บาท สูงสุด 300,000 บาท และต่ำสุด 1,500 บาท

รายได้นอกภาคการภาคการเกษตร พบว่าเกษตรกรร้อยละ 30.3 มีรายได้น้อยกว่าหรือ
 เท่ากับ 10,000 บาท รองลงมาร้อยละ 29.2 มีรายได้ระหว่าง 40,001 - 70,000 บาท ร้อยละ 28.2
 มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 40,000 บาท ร้อยละ 12.3 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 70,001 บาท
 โดยมีรายได้เฉลี่ย 47,311.25 บาท สูงสุด 600,000 บาท และต่ำสุด 3,000 บาท

รายได้รวมทั้งหมด พบว่าเกษตรกรร้อยละ 34.4 มีรายได้รวมทั้งหมดระหว่าง 40,001
 - 70,000 บาท รองลงมาร้อยละ 23.0 มีรายได้รวมทั้งหมดระหว่าง 10,001 - 40,000 บาท ร้อยละ
 20.5 มีรายได้รวมทั้งหมดระหว่าง 70,001 - 100,000 บาท ร้อยละ 15.4 มีรายได้รวมทั้งหมด
 มากกว่าหรือเท่ากับ 100,001 บาท และร้อยละ 6.7 มีรายได้รวมทั้งหมคน้อยกว่าหรือเท่ากับ
 10,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ย 69,783.59 บาท สูงสุด 700,000 บาท และต่ำสุด 6,000 บาท

รายจ่ายในครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าเกษตรกรร้อยละ 75.9 ใช้เพื่อลงทุนใน
 การประกอบอาชีพภาคการเกษตร รองลงมาร้อยละ 46.7 เท่ากันใช้เพื่อลงทุนในการประกอบ
 อาชีพนอกภาคการเกษตรและเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ร้อยละ 25.6 ใช้เพื่อชำระหนี้สิน และ
 ร้อยละ 12.3 ใช้เพื่ออื่นๆ คือ เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

จำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 43.0 มีจำนวนแรงงานใน
 ครัวเรือน 2 คน รองลงมาร้อยละ 26.2 มีจำนวนแรงงาน 3 คน และร้อยละ 15.4 เท่ากันมี
 จำนวนแรงงานในครัวเรือน 1 คน และมากกว่าหรือเท่ากับ 4 คน โดยมีจำนวนแรงงานเฉลี่ย
 2.48 คน สูงสุด 6 คน และต่ำสุด 1 คน

จำนวนแรงงานภาคการเกษตร พบว่าเกษตรกรร้อยละ 60.0 มีจำนวนแรงงานภาค
 การเกษตร 1 คน รองลงมาร้อยละ 25.1 มีจำนวนแรงงาน 2 คน ร้อยละ 12.3 มีจำนวนแรงงาน

3 คน และร้อยละ 2.6 มีจำนวนแรงงานมากกว่าหรือเท่ากับ 4 คน โดยมีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 1.44 คน สูงสุด 4 คน และต่ำสุด 1 คน

จำนวนแรงงานนอกภาคการเกษตร พบว่าเกษตรกรร้อยละ 25.6 ไม่มีจำนวนแรงงานนอกภาคการเกษตร รองลงมาร้อยละ 48.2 มีจำนวนแรงงานนอกภาคการเกษตร 1 คน ร้อยละ 18.5 มีจำนวนแรงงาน 2 คน และร้อยละ 7.7 มีจำนวนแรงงานมากกว่าหรือเท่ากับ 3 คน โดยมีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 1.50 คน สูงสุด 5 คน และต่ำสุดคือ 1 คน

จำนวนแรงงานจ้างภาคการเกษตร พบว่าเกษตรกรร้อยละ 75.9 ไม่มีจำนวนแรงงานจ้างภาคการเกษตร รองลงมาร้อยละ 12.9 มีจำนวนแรงงาน 1 คน และร้อยละ 11.2 มีจำนวนแรงงานมากกว่าหรือเท่ากับ 2 คน โดยมีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.09 คน สูงสุด 15 คน และต่ำสุด 1 คน

ขนาดพื้นที่การเกษตร พบว่าเกษตรกรร้อยละ 4.6 ไม่มีพื้นที่การเกษตร ร้อยละ 34.4 มีพื้นที่การเกษตรระหว่าง 4-6 ไร่ รองลงมาร้อยละ 26.1 มีพื้นที่ระหว่าง 1-3 ไร่ ร้อยละ 20.0 มีพื้นที่มากกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ และร้อยละ 14.9 มีพื้นที่ระหว่าง 7-9 ไร่ โดยมีพื้นที่การเกษตรเฉลี่ย 6.01 ไร่ สูงสุด 20 ไร่ และต่ำสุด 1 ไร่

ขนาดพื้นที่การเกษตรของตนเอง พบว่าเกษตรกรร้อยละ 31.3 มีพื้นที่การเกษตรของตนเองระหว่าง 4-6 ไร่ รองลงมาร้อยละ 26.2 มีพื้นที่ระหว่าง 1-3 ไร่ ร้อยละ 17.9 มีพื้นที่มากกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ร้อยละ 13.8 มีพื้นที่ระหว่าง 7-9 ไร่ และร้อยละ 10.8 ไม่มีพื้นที่การเกษตรของตนเอง โดยมีพื้นที่การเกษตรเฉลี่ย 5.79 ไร่ สูงสุด 20 ไร่ และต่ำสุด 1 ไร่

ขนาดพื้นที่การเกษตรที่เช่า พบว่าเกษตรกรร้อยละ 50.0 มีพื้นที่การเกษตรที่เช่ามากกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ รองลงมาร้อยละ 30.0 มีพื้นที่ระหว่าง 1-2 ไร่ และร้อยละ 20.0 มีพื้นที่ระหว่าง 3-4 ไร่ โดยมีพื้นที่การเกษตรเฉลี่ย 4.90 ไร่ สูงสุด 10 ไร่ และต่ำสุด 1 ไร่

ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ทำโดยไม่เสียค่าเช่า พบว่าเกษตรกรร้อยละ 40.0 เท่ากันมีพื้นที่การเกษตรที่ทำโดยไม่เสียค่าเช่าระหว่าง 1-2 ไร่ และ 3-4 ไร่ และร้อยละ 20 มีพื้นที่มากกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ โดยมีพื้นที่การเกษตรเฉลี่ย 2.80 ไร่ สูงสุด 5 ไร่ และต่ำสุด 1 ไร่

ขนาดพื้นที่การเกษตรอื่นๆ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 100.0 มีพื้นที่การเกษตรอื่นๆ จำนวน 1 ไร่ โดยมีพื้นที่การเกษตรเฉลี่ย 1 ไร่ สูงสุด 1 ไร่ และต่ำสุด 1 ไร่

แหล่งออมเงิน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 54.9 ออมเงินจากแหล่งอื่น ๆ คือ เงินเก็บไว้ที่บ้าน รองลงมาร้อยละ 22.1 หยอดกระปุกออมสิน ร้อยละ 19.0 ออมเงินกับธนาคารพาณิชย์ ร้อยละ 16.9 ออมเงินกับสหกรณ์ออมทรัพย์ และร้อยละ 13.8 ใช้สัจจะวันละบาท

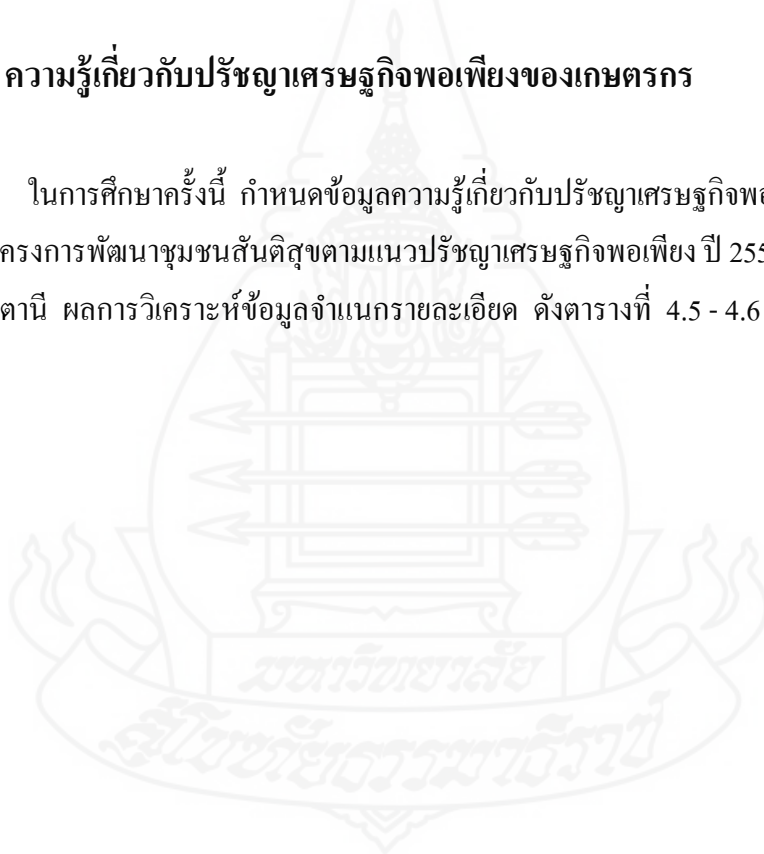
ภาวะหนี้สิน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 71.8 ไม่มีหนี้สิน และร้อยละ 28.2 มีหนี้สิน

จำนวนหนี้สิน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 21.0 มีหนี้สินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 25,000 บาท รองลงมาร้อยละ 7.2 มีหนี้สินมากกว่าหรือเท่ากับ 25,001 บาท และร้อยละ 0.5 มีหนี้สินระหว่าง 1 - 5,000 บาท โดยมีหนี้สินเฉลี่ย 29,054.55 บาท สูงสุด 170,000 บาท และต่ำสุด 7,000 บาท

แหล่งเงินทุน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 83.6 ใช้เงินทุนของตนเอง รองลงมาร้อยละ 27.7 ใช้เงินทุนของญาติพี่น้อง ร้อยละ 22.6 ใช้เงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 22.1 ใช้เงินทุนจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 14.9 ใช้เงินทุนจากกลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 13.8 ใช้เงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ร้อยละ 11.8 ใช้เงินทุนจากธนาคารพาณิชย์ ร้อยละ 8.7 ใช้เงินทุนจากนายทุนนอกระบบ ร้อยละ 3.1 ใช้เงินทุนจากแหล่งอื่นๆ และร้อยละ 1.0 ใช้เงินทุนจากสหกรณ์การเกษตร

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ในการศึกษาครั้งนี้ กำหนดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตารางที่ 4.5 - 4.6

ตารางที่ 4.5 เกษตรกรตอบถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

n=195

ประเด็นความรู้	คำตอบ ที่ถูกต้อง	ตอบถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย	ถูก	193	99.0	2
2. การพึ่งตนเองหมายถึงประชาชนและชุมชนสนับสนุนระบบเศรษฐกิจชุมชนที่อยู่ได้ด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งพาพึ่งพิงคนอื่นหรือชุมชนอื่นจนเกินความจำเป็น	ถูก	146	74.9	13
3. ความพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	ถูก	178	91.3	8
4. แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้ดำเนินชีวิตทางสายกลางยึดความพอดี	ถูก	193	99.0	2
5. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการ ส่วนวิธีการปฏิบัติคือ เกษตรทฤษฎีใหม่	ถูก	171	87.7	9
6. ทฤษฎีใหม่ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วนพื้นที่น้ำ:ปลูกข้าว:ที่อยู่อาศัย:พื้นที่เลี้ยงสัตว์ คือ 30:30:20:20	ผิด	149	76.4	12
7. การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว คือ การไม่เตรียมตัวพร้อมรับกับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น	ผิด	82	42.1	17
8. ความมีเหตุผล เป็นการตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นอย่างรอบรู้รอบคอบ	ถูก	193	99.0	2
9. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท	ถูก	192	98.5	5
10. การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ไม่ถือว่าเป็นหลักปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ผิด	137	70.3	15
11. ทฤษฎีใหม่ตามแนวความคิดของพระองค์ ให้ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง	ผิด	24	12.3	20
12. หลักเศรษฐกิจพอเพียงต้องการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีฐานะระดับปานกลาง	ถูก	166	85.1	10

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n=195

ประเด็นความรู้	คำตอบ ที่ถูกต้อง	ตอบถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
13. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นสำคัญ	ถูก	155	79.5	11
14. เนื้อหาในการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่จะต้องมีเนื้อที่ประมาณ 40 ไร่	ผิด	78	40.0	18
15. การสร้างความสมดุลของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นให้เกิดความสมดุลของความเจริญทางเทคโนโลยีกับภูมิปัญญาไทย	ถูก	184	94.4	7
16. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ได้กับคนทุกวัยและทุกศาสนา	ถูก	194	99.5	1
17. เศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้การผลิตเพื่อบริโภคเองเท่านั้น แต่ไม่ส่งเสริมการผลิตเพื่อการค้า	ผิด	59	30.3	19
18. การผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกขัดกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ผิด	97	49.7	16
19. เศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน	ถูก	192	98.5	5
20. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดอุดมคติ	ผิด	141	72.3	14

จากตารางที่ 4.5 ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรปรากฏว่าเกษตรกรมากกว่าร้อยละ 50 ตอบถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ได้กับคนทุกวัยและทุกศาสนา (ร้อยละ 99.5) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย (ร้อยละ 99.0) แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้ดำเนินชีวิตทางสายกลางยึดความพอดี (ร้อยละ 99.0) ความมีเหตุผลเป็นการตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นอย่างรอบรู้รอบคอบ (ร้อยละ 99.0) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท (ร้อยละ 98.5) เศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ร้อยละ 98.5) การสร้างความสมดุลของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นให้เกิดความ

สมคูลของความเจริญทางเทคโนโลยีกับภูมิปัญญาไทย (ร้อยละ 94.4) ความพอเพียงประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (ร้อยละ 91.3) เศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการ ส่วนวิธีการปฏิบัติ คือ เกษตรทฤษฎีใหม่ (ร้อยละ 87.7) หลักเศรษฐกิจพอเพียง ต้องการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีฐานะระดับปานกลาง (ร้อยละ 85.1) การดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นสำคัญ (ร้อยละ 79.5) ทฤษฎีใหม่ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน พื้นที่น้ำ : ปลูกข้าว : ที่อยู่อาศัย : พื้นที่เลี้ยงสัตว์ คือ 30 : 30 : 20 : 20 (ร้อยละ 76.4) การพึ่งตนเอง หมายถึง ประชาชนและชุมชนสนับสนุนระบบ เศรษฐกิจของชุมชนที่อยู่ได้ด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งพา พึ่งพิงคนอื่นหรือชุมชนอื่นจนเกินความจำเป็น (ร้อยละ 74.9) แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดอุดมคติ (ร้อยละ 72.3) และการลด รายจ่าย เพิ่มรายได้ ไม่ถือว่าเป็นหลักปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ร้อยละ 70.3)

เกษตรกรน้อยกว่าร้อยละ 50 ตอบถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามลำดับ จากมากไปน้อย ดังนี้ การผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกขัดกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ร้อยละ 49.7) การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว คือ การไม่เตรียมตัวพร้อมรับกับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น (ร้อยละ 42.1) เนื้อที่ในการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่จะต้องมีเนื้อที่ประมาณ 40 ไร่ (ร้อยละ 40.0) เศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้การผลิตเพื่อบริโภคเองเท่านั้นแต่ไม่ส่งเสริมการผลิต เพื่อการค้า (ร้อยละ 30.3) และทฤษฎีใหม่ตามแนวความคิดของพระองค์ให้ดำเนินชีวิตอย่าง พุ่มเฟิอย (ร้อยละ 12.3)

ตารางที่ 4.6 ระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

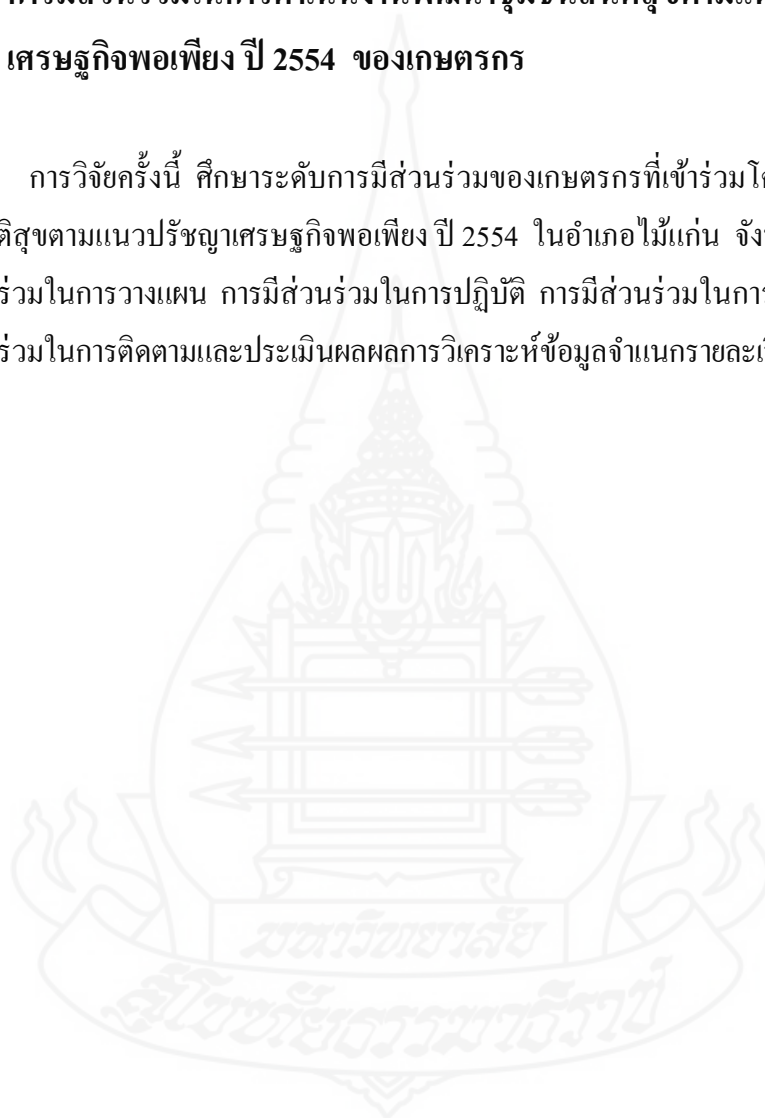
n=195				
จำนวนข้อ ตอบถูก	ตอบถูกต้อง ร้อยละ	ระดับ ความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
16 - 20	มากกว่าหรือเท่ากับ 80	มาก	73	37.5
13 - 15	60 - 79	ปานกลาง	105	53.8
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 12	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 59	น้อย	17	8.7
Min = 11	Max = 20			
Mean = 15.18	S.D. = 1.685			

จากตารางที่ 4.6 ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี จำแนกได้ดังนี้ ร้อยละ 53.8 มีความรู้ปานกลาง (ตอบถูกต้อง ร้อยละ 60 - 79

หรือตอบถูก 13 - 15 ข้อ) รองลงมาร้อยละ 37.5 มีความรู้มาก (ตอบถูกต้องร้อยละ 80 ขึ้นไป หรือตอบถูก 16 - 20 ข้อ) และร้อยละ 8.7 มีความรู้น้อย (ตอบถูกต้องน้อยกว่าร้อยละ 60 ถูกน้อยกว่าหรือเท่ากับ 12 ข้อ)

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุข
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามประเด็นการดำเนินงานพัฒนา

n=195

ประเด็นการดำเนินงาน พัฒนา	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
1. การมีส่วนร่วมในการ วางแผน						2.63 (0.859)	ปานกลาง
1.1 การวางแผนในการ ประชุมเพื่อพิจารณา การดำเนินงานและ กิจกรรม	7 (3.6)	93 (47.7)	84 (43.1)	11 (5.6)	0 (0.0)	2.51 (0.661)	น้อย
1.2 การวางแผนในการ คัดเลือกบุคคล เป้าหมาย	25 (12.9)	69 (35.4)	89 (45.6)	11 (5.6)	1 (0.5)	2.46 (0.807)	น้อย
1.3 การวางแผนในการ กำหนดประเด็นการ เรียนรู้	14 (7.2)	74 (37.9)	90 (46.2)	16 (8.2)	1 (0.5)	2.57 (0.766)	น้อย
1.4 การวางแผนในการ กำหนดทางเลือกปัจจัย การผลิต	17 (8.8)	49 (25.1)	94 (48.2)	16 (8.2)	19 (9.7)	2.85 (1.027)	ปานกลาง
1.5 การวางแผนเพื่อนำไปสู่ การปฏิบัติ	15 (7.8)	66 (33.8)	78 (40.0)	18 (9.2)	18 (9.2)	2.78 (1.033)	ปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติ						2.76 (1.065)	ปานกลาง
2.1 การปฏิบัติในการ ถ่ายทอดความรู้ทางการ เกษตรสู่เกษตรกร ข้างเคียง	19 (9.8)	65 (33.3)	77 (39.5)	24 (12.3)	10 (0.1)	2.70 (0.982)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n=195

ประเด็นการดำเนินงาน พัฒนา	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
2.2 การปฏิบัติในการ ประชาสัมพันธ์ให้ เพื่อนบ้านเข้าใจ วัตถุประสงค์ของ โครงการ	18 (9.2)	61 (31.3)	77 (39.5)	19 (9.7)	20 (10.3)	2.81 (1.076)	ปานกลาง
2.3 การปฏิบัติในการ ดำเนินงานของ โครงการทุกขั้นตอน	26 (13.3)	61 (31.3)	70 (35.9)	20 (10.3)	18 (9.2)	2.71 (1.113)	ปานกลาง
2.4 การปฏิบัติในการจัดหา ปัจจัยการผลิต	15 (7.6)	61 (31.3)	82 (42.1)	17 (8.7)	20 (10.3)	2.83 (1.046)	ปานกลาง
2.5 การปฏิบัติตามนโยบาย และกฎระเบียบของ โครงการ	20 (10.3)	71 (36.4)	63 (32.2)	21 (10.8)	20 (10.3)	2.74 (1.110)	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมในการรับ ประโยชน์						2.91 (1.074)	ปานกลาง
3.1 การรับประโยชน์ใน การรับปัจจัยการผลิต	8 (4.1)	66 (37.8)	83 (42.6)	20 (10.3)	18 (9.2)	2.87 (0.981)	ปานกลาง
3.2 การรับประโยชน์ใน การเข้ารับการอบรม ถ่ายทอดความรู้จาก หน่วยงานต่างๆ	19 (9.7)	47 (24.1)	75 (38.5)	33 (16.9)	21 (10.8)	2.95 (1.111)	ปานกลาง
3.3 การรับประโยชน์ใน การจัดการปัจจัยการ ผลิต	12 (6.2)	64 (32.8)	75 (38.4)	22 (11.3)	22 (11.3)	2.89 (1.064)	ปานกลาง
3.4 การรับประโยชน์ใน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กันทั้งในและนอกกลุ่ม	15 (7.7)	56 (28.7)	81 (41.5)	23 (11.8)	20 (10.3)	2.88 (1.056)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็นการดำเนินงาน พัฒนา	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
3.5 การรับประโยชน์ใน การบริการด้านต่างๆ จากโครงการและ เจ้าหน้าที่	18 (9.2)	55 (28.2)	58 (29.7)	41 (21.0)	23 (11.8)	2.98 (1.076)	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมในการ ติดตามและประเมินผล						2.94 (1.095)	ปานกลาง
4.1 การติดตามของเกษตร ตำบล	16 (8.2)	57 (29.2)	56 (28.7)	44 (22.6)	22 (11.3)	2.99 (1.142)	ปานกลาง
4.2 การติดตามและ ประเมินผลใน กระบวนการตรวจสอบ ติดตามการบริหาร โครงการ	15 (7.7)	44 (22.6)	80 (41.0)	35 (17.9)	21 (10.8)	3.02 (1.072)	ปานกลาง
4.3 การติดตามในการดูแล กิจกรรมจากการเลือก เมนูทางการเกษตร อย่างสม่ำเสมอ	15 (7.7)	62 (31.8)	65 (33.3)	32 (16.4)	21 (10.8)	2.91 (1.104)	ปานกลาง
4.4 การติดตามและ ประเมินผลสำเร็จของ แผนปฏิบัติงานตามที่ กำหนดไว้	11 (5.6)	59 (30.3)	80 (41.0)	23 (11.8)	22 (11.3)	2.93 (1.048)	ปานกลาง
4.5 การติดตามการแก้ปัญหา โครงการกิจกรรม	17 (8.7)	62 (31.8)	77 (39.5)	14 (7.2)	25 (12.8)	2.84 (1.109)	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม						2.81 (1.023)	ปานกลาง

เกณฑ์การประเมินค่า ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายความว่า มีส่วนร่วมระดับมากที่สุด
 3.41 - 4.20 หมายความว่า มีส่วนร่วมระดับมาก
 2.61 - 3.40 หมายความว่า มีส่วนร่วมระดับปานกลาง
 1.81 - 2.60 หมายความว่า มีส่วนร่วมระดับน้อย
 1.00 - 1.80 หมายความว่า มีส่วนร่วมระดับน้อยที่สุด

จากตารางที่ 4.7 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในประเด็นการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร มีรายละเอียดดังนี้

การมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การวางแผนในการกำหนดทางเลือกปัจจัยการผลิต และการวางแผนในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 2.85 และ 2.78 ตามลำดับ) และเกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนระดับน้อย 3 ประเด็น ได้แก่ การวางแผนในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้ การวางแผนในการประชุมเพื่อพิจารณาการดำเนินงานและกิจกรรม และการวางแผนในการคัดเลือกบุคคลเป้าหมาย (ค่าเฉลี่ย 2.57 2.51 และ 2.46 ตามลำดับ) ในภาพรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.63)

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ พบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติระดับปานกลาง ทั้ง 5 ระดับ ได้แก่ การปฏิบัติในการจัดหาปัจจัยการผลิต การปฏิบัติในการประชาสัมพันธ์ให้เพื่อนบ้านเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ การปฏิบัติตามนโยบายและกฎระเบียบของโครงการ การปฏิบัติในการดำเนินงานของโครงการทุกขั้นตอน และการปฏิบัติในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตรสู่เกษตรกรข้างเคียง (ค่าเฉลี่ย 2.83 2.81 2.74 2.71 และ 2.70 ตามลำดับ) ในภาพรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.76)

การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ พบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ระดับปานกลางทั้ง 5 ระดับ ได้แก่ การรับประโยชน์ในการรับบริการด้านต่าง ๆ จากโครงการ และเจ้าหน้าที่ การรับประโยชน์ในการเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ การรับประโยชน์ในการจัดการปัจจัยการผลิต การรับประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งในและนอกกลุ่ม และการรับประโยชน์ในการรับปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.98 2.95 2.89 2.88 และ 2.87 ตามลำดับ) ในภาพรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.91)

การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลระดับปานกลางทั้ง 5 ระดับ ได้แก่ การติดตามและประเมินผลกระบวนการตรวจสอบติดตามการบริหารโครงการ การติดตามของเกษตรกรตำบล การติดตามและประเมินผลสำเร็จของ

แผนปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ การติดตามและประเมินผลการติดตามในการดูแลกิจกรรมจากการเลือกเมนูทางการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ และการติดตามการแก้ปัญหาโครงการ กิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.02 2.99 2.93 2.91 และ 2.84 ตามลำดับ) ในภาพรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.94)

ในภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.81)

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร

4.1 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยค่าสถิติถดถอยเชิงพหุ

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีระดับมาตรการวัดต่างกัน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ที่ใช้ค่าสถิติถดถอยเชิงพหุ และการวิเคราะห์ที่ใช้ค่าสถิติไคสแควร์ (χ^2 - test)

4.1.1 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยค่าสถิติถดถอยเชิงพหุ

ตัวแปรอิสระประกอบด้วย ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางเศรษฐกิจ โดยปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ ประสบการณ์การทำงานเกษตร และจำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ส่วนปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้รวมทั้งหมด จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้างภาคการเกษตร ขนาดพื้นที่การเกษตร และจำนวนหนี้สิน ที่จะนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับตัวแปรตามของการมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ดังตารางที่ 4.8 - 4.9

ตารางที่ 4.8 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการปฏิบัติของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

n=195

ตัวแปรอิสระ	การมีส่วนร่วมในวางแผน			การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ		
	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ	ค่า	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ	ค่า
	ถดถอย (b)	ถดถอย (t)	นัยสำคัญ (Sig.)	ถดถอย (b)	ถดถอย (t)	นัยสำคัญ (Sig.)
ปัจจัยทางสังคม						
1. อายุ	0.003	0.959	0.339	0.007	1.644	0.102
2. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-0.030	-1.358	0.176	0.016	0.590	0.556
3. ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่	-0.006	-2.440*	0.016	-0.007	-2.200*	0.029
4. ประสบการณ์การทำเกษตร	0.000	0.103	0.918	-0.002	-0.441	0.660
5. จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่	0.044	3.231**	0.001	0.048	2.769**	0.006
6. แหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตร	0.583	8.018**	0.000	0.987	10.777**	0.000
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ						
1. รายได้รวมทั้งหมด	2.859E-7	0.482	0.630	-5.975E-7	-0.800	0.425
2. จำนวนแรงงานในครัวเรือน	0.065	1.568	0.119	0.006	0.110	0.913
3. จำนวนแรงงานจ้างภาคการเกษตร	0.014	0.525	0.600	0.005	0.135	0.893
4. ขนาดพื้นที่การเกษตร	0.004	0.346	0.729	0.000	-0.007	0.994
5. จำนวนหนี้สิน	-2.742E-6	-1.597	0.112	-3.601E-6	-1.665	0.098
	$R^2 = 0.497$	$F = 16.431$		$R^2 = 0.578$	$F = 22.777$	
	SEE = 0.510024	Sig of F = 0.000		SEE = 0.64259	Sig of F = 0.000	

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการปฏิบัติของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีรายละเอียดดังนี้

การมีส่วนร่วมในการวางแผน มีค่า $F = 16.431$ ค่า Sig of $F = 0.000$ หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการวางแผน) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจเชิงพหุ (multiple coefficient of determination ; R^2) มีค่าเท่ากับ 0.497 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 11 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันแปรการเปลี่ยนแปลงของตัวตามได้ร้อยละ 49.7 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่ามีจำนวนตัวแปรอิสระจำนวน 1 ตัว คือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ส่วนตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 พบว่ามีจำนวนตัวแปรอิสระ 2 ตัว ได้แก่ จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตร มีความสัมพันธ์เชิงบวก ส่วนอายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์การทำงานเกษตร รายได้รวมทั้งหมด จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้างภาคการเกษตร ขนาดพื้นที่ทางการเกษตร และจำนวนหนี้สิน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการวางแผน

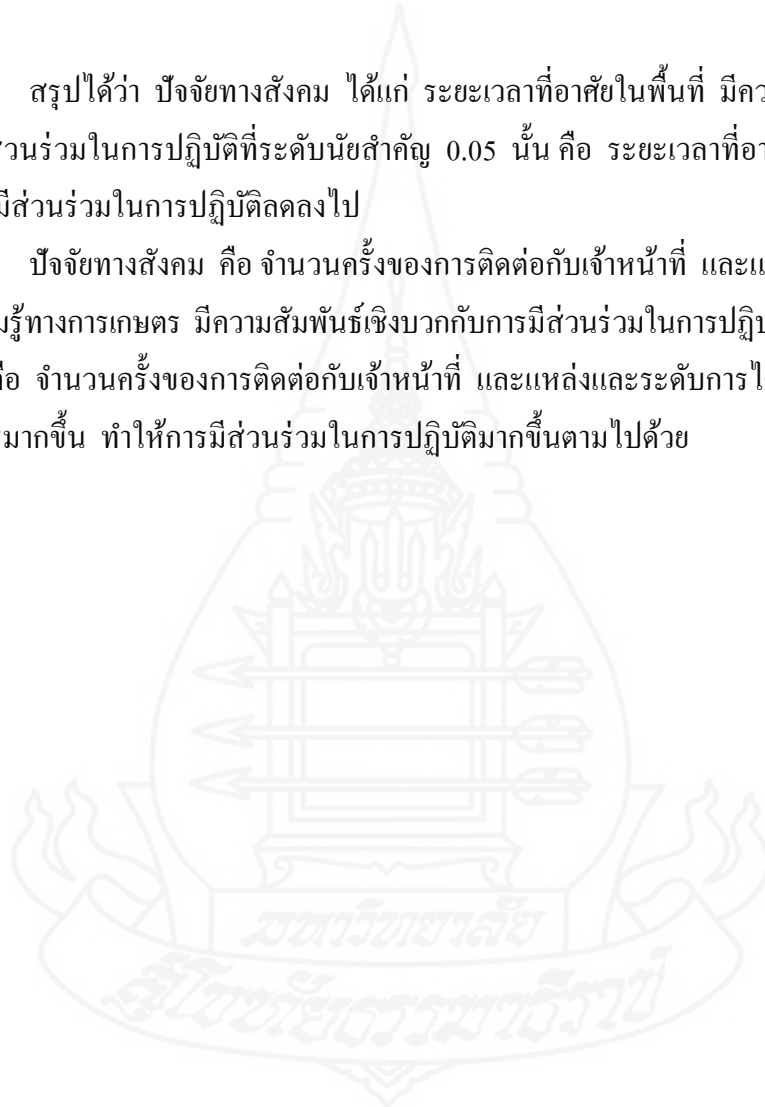
สรุปได้ว่า ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 0.01 และ 0.01 ตามลำดับ นั่นคือ เมื่อระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตรมากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการวางแผนมากขึ้นตามไปด้วย

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีค่า $F = 22.777$ ค่า Sing of $F = 0.000$ หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการปฏิบัติ) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจเชิงพหุ (multiple coefficient of determination ; R^2) มีค่าเท่ากับ 0.578 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 11 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันแปรการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 57.8 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่ามีจำนวนตัวแปรอิสระจำนวน 1 ตัว คือ ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ส่วนตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่

0.01 พบว่ามีตัวแปรอิสระ 2 ตัว ได้แก่ จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตรมีความสัมพันธ์เชิงบวก ส่วนอายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสิทธิภาพการทำการเกษตร รายได้รวมทั้งหมด จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้างภาคการเกษตร ขนาดพื้นที่การเกษตรและจำนวนหนี้สิน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการปฏิบัติ

สรุปได้ว่า ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นั่นคือ ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่มากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติลดลงไป

ปัจจัยทางสังคม คือ จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 นั่นคือ จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตรมากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากขึ้นตามไปด้วย

ตารางที่ 4.9 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการ
รับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผลของเกษตรกรในการดำเนินงาน
พัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

n=195

ตัวแปรอิสระ	การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์			การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล		
	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ	ค่า	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ	ค่า
	ถดถอย (b)	นัยสำคัญ (t) (Sig.)	ถดถอย (b)	ถดถอย (b)	นัยสำคัญ (t) (Sig.)	ถดถอย (b)
ปัจจัยทางสังคม						
1. อายุ	0.007	1.636	0.104	0.007	1.763	0.080
2. จำนวนสมาชิกใน ครัวเรือน	0.008	0.299	0.766	-0.025	-0.882	0.379
3. ระยะเวลาที่อาศัยใน พื้นที่	-0.008	-2.299*	0.023	-0.007	-2.130*	0.035
4. ประสบการณ์การทำ การเกษตร	0.002	0.609	0.543	0.000	-0.046	0.963
5. จำนวนครั้งของการ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่	0.060	3.552**	0.000	0.065	3.635**	0.000
6. แหล่งและระดับการ ได้รับความรู้ทาง การเกษตร	0.948	10.503**	0.000	0.918	9.657**	0.000
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ						
1. รายได้รวมทั้งหมด	-6.551E-7	-0.890	0.374	-1.229E-6	-1.585	0.115
2. จำนวนแรงงานใน ครัวเรือน	0.020	0.388	0.699	0.067	1.238	0.217
3. จำนวนแรงงานจ้างภาค การเกษตร	0.016	0.493	0.622	0.026	0.731	0.466
4. ขนาดพื้นที่การเกษตร	-0.014	-0.971	0.333	-0.006	-0.387	0.699
5. จำนวนหนี้สิน	7.991E-8	0.073	0.970	5.063E-6	2.254*	0.025
	R ² = 0.592	F = 24.106		R ² = 0.573	F = 22.338	
	SEE = 0.63304	Sig of F = 0.000		SEE = 0.66714	Sig of F = 0.000	

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผลของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีรายละเอียดดังนี้

การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ มีค่า $F = 24.106$ ค่า Sig of $F = 0.000$

หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการรับประโยชน์) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจเชิงพหุ (multiple coefficient of determination ; R^2) มีค่าเท่ากับ 0.592 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 11 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันแปรการเปลี่ยนแปลงของตัวตามได้ร้อยละ 59.2 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่ามีจำนวนตัวแปรอิสระจำนวน 1 ตัว คือ ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ส่วนตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 พบว่ามีจำนวนตัวแปรอิสระ 2 ตัว ได้แก่ จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตรมีความสัมพันธ์เชิงบวก ส่วนอายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์การทำงานเกษตร รายได้รวมทั้งหมด จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้างภาคการเกษตร ขนาดพื้นที่การเกษตร และจำนวนหนี้สิน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการรับประโยชน์

สรุปได้ว่า ปัจจัยทางสังคม คือ ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นั่นคือ เมื่อระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่มากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ลดลงไป

ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 นั่นคือ เมื่อจำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตรมากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์มากขึ้นตามไปด้วย

การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีค่า $F = 22.338$ ค่า Sig of $F = 0.000$

หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการติดตามและประเมินผล) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจเชิงพหุ (multiple coefficient of determination ; R^2) มีค่าเท่ากับ 0.573 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 11 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันแปรการเปลี่ยนแปลงของตัวตามได้ร้อยละ 57.3 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัว

กับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่ามีจำนวนตัวแปรอิสระจำนวน 2 ตัว ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ และจำนวนหนี้สินมีความสัมพันธ์เชิงบวก ส่วนตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 พบว่ามีจำนวนตัวแปรอิสระ 2 ตัว ได้แก่ จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตรมีความสัมพันธ์เชิงบวก ส่วน อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ การทำการเกษตร รายได้รวมทั้งหมด จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้างภาคการเกษตร และขนาดพื้นที่การเกษตร พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการติดตามและประเมินผล

สรุปได้ว่า ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นั่นคือ เมื่อระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่มากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลลดลงไป

ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตร ปัจจัยทางเศรษฐกิจ คือ จำนวนหนี้สิน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ นั่นคือ เมื่อจำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ แหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตร และจำนวนหนี้สินมากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลมากขึ้นตามไปด้วย

4.1.2 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยค่าสถิติไคสแควร์

ตัวแปรอิสระประกอบด้วย ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส การเป็นสมาชิกกลุ่ม ตำแหน่งทางสังคม แหล่งการได้รับความรู้ทางการเกษตร ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพ แหล่งออมเงิน แหล่งเงินทุน และรายจ่ายในครัวเรือน ปัจจัยด้านระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่จะนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับตัวแปรตามของการมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์ไคสแควร์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ รับผิดชอบต่อสังคม และการติดตามและประเมินผลของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

n=195

ตัวแปรอิสระ	การวางแผน	การปฏิบัติ	การรับผิดชอบต่อสังคม	การติดตามและประเมินผล
	χ^2	χ^2	χ^2	χ^2
	(Sig.)	(Sig.)	(Sig.)	(Sig.)
ปัจจัยทางสังคม				
1. เพศ	18.328 (0.305)	22.447 (0.168)	23.686 (0.097)	23.872 (0.123)
2. ศาสนา	64.165** (0.000)	94.192** (0.000)	91.105** (0.000)	98.480** (0.000)
3. ระดับการศึกษา	1.411E2** (0.002)	1.538E2** (0.001)	1.443E2** (0.001)	1.486E2** (0.002)
4. สถานภาพการสมรส	45.811 (0.054)	42.893 (0.141)	52.478* (0.013)	57.761** (0.007)
5. การเป็นสมาชิกกลุ่ม	1.990E2** (0.000)	2.224E2** (0.000)	2.162E2** (0.000)	2.412E2** (0.000)
6. ตำแหน่งทางสังคม	62.152** (0.001)	72.836** (0.000)	65.699** (0.000)	53.152* (0.019)
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ				
1. การประกอบอาชีพ	2.500E2** (0.000)	1.776E2** (0.000)	2.621E2** (0.000)	2.170E2** (0.000)
2. แหล่งออมเงิน	1.942E2** (0.000)	2.063E2** (0.000)	2.140E2** (0.000)	2.671E2** (0.000)
3. แหล่งเงินทุน	3.490E2** (0.000)	3.574E2** (0.000)	2.948E2** (0.000)	4.487E2** (0.000)
4. รายจ่ายในครัวเรือน	97.235** (0.000)	83.274** (0.003)	81.070** (0.002)	89.576** (0.001)

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	n=195			
	การวางแผน	การปฏิบัติ	การรับประโยชน์	การติดตามและประเมินผล
	χ^2 (Sig.)	χ^2 (Sig.)	χ^2 (Sig.)	χ^2 (Sig.)
ปัจจัยด้านระดับความรู้เกี่ยวกับ	2.530E2**	2.618E2**	2.868E2**	3.240E2**
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	(0.000)	(0.000)	(0.000)	(0.000)

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผลของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่

เพศ พบว่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล

ศาสนา พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

ระดับการศึกษา พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน และการปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

สถานภาพการสมรส พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในขั้นตอนการรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

การเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

ตำแหน่งทางสังคม พบว่าตำแหน่งทางสังคมมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ และการรับประโยชน์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และขั้นตอนการติดตามและประเมินผล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

แหล่งการได้รับความรู้ทางการเกษตร พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

2. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่

การประกอบอาชีพ พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

การออมเงิน พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

แหล่งเงินทุน พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

รายจ่ายในครัวเรือน พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

3. ปัจจัยด้านระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

สรุปได้ว่า ปัจจัยทางสังคม รวม 5 ปัจจัย ได้แก่ ศาสนา ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม ตำแหน่งทางสังคม และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตรมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ส่วนปัจจัยสถานภาพการสมรส มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมเพียง 2 ด้าน ได้แก่ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ รวม 4 ปัจจัย ได้แก่ การประกอบอาชีพ การออมเงิน แหล่งเงินทุน และรายจ่ายในครัวเรือน มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล

ส่วนปัจจัยระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล

4.2 การทดสอบสมมติฐาน

ตามที่กำหนดสมมติฐานไว้ว่า ปัจจัยต่อไปนี้มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกรในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ในขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ดังนี้

เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ ประสบการณ์การทำงานเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่ม ตำแหน่งทางสังคม จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร แหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตร การประกอบอาชีพของครัวเรือน รายได้ในครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา รายจ่ายของครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้างภาคการเกษตร ขนาดพื้นที่การเกษตร แหล่งออมเงิน แหล่งเงินทุน จำนวนหนี้สินและระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

4.2.1 ปัจจัยทางสังคม ที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

1) *ศาสนา* ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ การเป็นสมาชิกกลุ่ม ตำแหน่งทางสังคม จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่การเกษตร และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตร มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล

2) *สถานภาพการสมรส* มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล

3) *ขนาดของครอบครัวหรือจำนวนสมาชิกในครัวเรือน* มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผน

4.2.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

1) การประกอบอาชีพของครัวเรือน แหล่งออมเงิน แหล่งเงินทุน และรายจ่ายในครัวเรือน มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล

2) จำนวนแรงงานในครัวเรือน มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผน และการติดตามและประเมินผล

3) จำนวนหนี้สิน มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการติดตามและประเมินผล

4.2.3 ปัจจัยด้านระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล

ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ว่าปัจจัยต่อไปนี้เป็นต้น ได้แก่ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส ขนาดของครอบครัว ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น การเป็นสมาชิกกลุ่ม ตำแหน่งทางสังคม จำนวนครั้งของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร แหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตร อาชีพ รายจ่ายของครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา แหล่งออมเงิน แหล่งเงินทุน และระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างน้อย 1 ปัจจัยมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร ในขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ดังสรุปในตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตาม
แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร

ปัจจัย	การวางแผน	การปฏิบัติ	การรับประโยชน์	การติดตามและประเมินผล
1. ปัจจัยทางสังคม				
1.1 ศาสนา	√	√	√	√
1.2 ระดับการศึกษา	√	√	√	√
1.3 สถานภาพการสมรส	-	-	√	√
1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	√	-	-	-
1.5 ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่	√	√	√	√
1.6 การเป็นสมาชิกกลุ่ม	√	√	√	√
1.7 ตำแหน่งทางสังคม	√	√	√	√
1.8 จำนวนครั้งของการติดต่อกับ เจ้าหน้าที่	√	√	√	√
1.9 แหล่งและระดับการได้รับความรู้ ทางการเกษตร	√	√	√	√
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ				
2.1 การประกอบอาชีพของครัวเรือน	√	√	√	√
2.2 จำนวนแรงงานในครัวเรือน	√	-	-	√
2.3 รายจ่ายในครัวเรือนในรอบปี ที่ผ่านมา	√	√	√	√
2.4 แหล่งออมเงิน	√	√	√	√
2.5 แหล่งเงินทุน	√	√	√	√
2.6 จำนวนหนี้สิน	-	-	-	√
3. ปัจจัยด้านระดับความรู้เกี่ยวกับ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง				
	√	√	√	√

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

5.1 ปัญหา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดประเด็นปัญหาของเกษตรกรในกิจกรรมการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ระดับของปัญหาของเกษตรกรในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุข
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

n=195

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
1. การวางแผน						2.44 (0.836)	น้อย
1.1 การประชุมวางแผนมีไม่ บ่อยครั้ง	8 (4.2)	113 (57.9)	63 (32.3)	10 (5.1)	1 (0.5)	2.40 (0.677)	น้อย
1.2 การคัดเลือกบุคคล เป้าหมายไม่เป็นไปตาม หลักเกณฑ์	36 (18.4)	72 (36.9)	67 (34.4)	16 (8.2)	4 (2.1)	2.38 (0.947)	น้อย
1.3 ประเด็นความรู้ไม่ สอดคล้องกับความ ต้องการ	18 (9.3)	85 (43.6)	74 (37.9)	17 (8.7)	1 (0.5)	2.48 (0.802)	น้อย
1.4 ปัจจัยการผลิตไม่ สอดคล้องกับความ ต้องการ	34 (17.4)	67 (34.4)	78 (40.0)	15 (7.7)	1 (0.5)	2.39 (0.881)	น้อย
1.5 ขาดความรู้ด้านการ วางแผน	20 (10.2)	76 (39.0)	77 (39.5)	18 (9.2)	4 (2.1)	2.54 (0.875)	น้อย
2. การปฏิบัติ						2.51 (0.927)	น้อย
2.1 ขาดความเข้าใจด้านการ สื่อสาร	17 (8.7)	85 (43.6)	54 (27.7)	35 (17.9)	4 (2.1)	2.61 (0.948)	ปานกลาง
2.2 ขาดการประชาสัมพันธ์ ทำให้สมาชิกบางคนไม่ เข้าร่วมกิจกรรม	28 (14.4)	78 (40.0)	54 (27.7)	33 (16.9)	2 (1.0)	2.50 (0.971)	น้อย
2.3 สมาชิกไม่ได้เข้าร่วม กิจกรรมเนื่องจากเวลา ว่างไม่ตรงกัน	33 (16.9)	70 (35.9)	62 (31.8)	30 (15.4)	0 (0.0)	2.46 (0.948)	น้อย

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n=195

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
2.4 จัดหาปัจจัยการผลิตไม่ ตรงตามกำหนดเวลาที่ ต้องการใช้	19 (9.7)	84 (43.1)	68 (34.9)	24 (12.3)	0 (0.0)	2.50 (0.833)	น้อย
2.5 กฎระเบียบของโครงการ ปฏิบัติตามได้ยาก	28 (14.4)	73 (37.4)	64 (32.8)	29 (14.9)	1 (0.5)	2.50 (0.933)	น้อย
3. การรับประโยชน์						2.41 (0.923)	น้อย
3.1 การกำหนดผลประโยชน์ แก่นุคคลใดบุคคลหนึ่ง เท่านั้น	29 (14.9)	81 (41.5)	59 (30.3)	24 (12.3)	2 (1.0)	2.43 (0.925)	น้อย
3.2 ไม่สามารถไปเข้ารับการ อบรมถ่ายทอดความรู้ จากหน่วยงานต่างๆ ที่ โครงการจัดขึ้นได้	29 (14.9)	73 (37.4)	73 (37.4)	20 (10.3)	0 (0.0)	2.43 (0.867)	น้อย
3.3 ปัจจัยการผลิตที่ได้รับ นำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่ เต็มที่	31 (15.9)	70 (35.9)	67 (34.4)	26 (13.3)	1 (0.5)	2.47 (0.932)	น้อย
3.4 ไม่มีโอกาสแลกเปลี่ยน เรียนรู้กันทั้งในและนอก กลุ่ม	46 (23.6)	61 (31.3)	64 (32.8)	23 (11.8)	1 (0.5)	2.34 (0.984)	น้อย
3.5 ไม่มีการขอรับบริการด้าน ต่างๆ จากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	37 (19.0)	67 (34.4)	71 (36.4)	20 (10.2)	0 (0.0)	2.38 (0.908)	น้อย
4. การติดตามและประเมินผล						2.26 (0.911)	น้อย
4.1 ไม่เห็นความสำคัญของ การประเมินผล	41 (21.0)	73 (37.5)	65 (33.3)	16 (8.2)	0 (0.0)	2.29 (0.891)	น้อย

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n=195

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
4.2 ไม่ทราบเกณฑ์การ ประเมินผล	49 (25.2)	74 (37.9)	52 (26.7)	19 (9.7)	1 (0.5)	2.23 (0.953)	น้อย
4.3 ขาดการติดตามและรับรู้ ความก้าวหน้าของโครงการ	40 (20.5)	78 (40.0)	55 (28.2)	21 (10.8)	1 (0.5)	2.31 (0.953)	น้อย
4.4 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ โครงการไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่าง จริงจัง	43 (22.1)	77 (39.5)	56 (28.7)	19 (9.7)	0 (0.0)	2.26 (0.913)	น้อย
4.5 ขาดการแก้ไขปัญหาอัน เกิดจากกิจกรรม	39 (20.0)	86 (44.1)	57 (29.2)	13 (6.7)	0 (0.0)	2.23 (0.844)	น้อย
เฉลี่ยรวม						2.41 (0.899)	น้อย

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาของเกษตรกรในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร มีรายละเอียดดังนี้

การวางแผน พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการวางแผนระดับน้อยในประเด็นย่อยทั้ง 5 ประเด็น เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ขาดความรู้ด้านการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 2.54) ประเด็นความรู้ไม่สอดคล้องกับความต้องการ (ค่าเฉลี่ย 2.48) การประชุมวางแผนมีไม่บ่อยครั้ง (ค่าเฉลี่ย 2.40) ปัจจัยการผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการ (ค่าเฉลี่ย 2.39) และการคัดเลือกบุคคลเป้าหมายไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 2.38) ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในการวางแผนในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.44)

การปฏิบัติ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการปฏิบัติระดับปานกลางในประเด็นย่อยการขาดความเข้าใจด้านการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย 2.61) และระดับน้อยในประเด็นย่อย 4 ประเด็น ได้แก่ ขาดการประชาสัมพันธ์จึงทำให้สมาชิกบางคนไม่เข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 2.50) จัดหาปัจจัยการผลิตไม่ตรงตามกำหนดเวลาที่ควรใช้ (ค่าเฉลี่ย 2.50) กฎระเบียบของโครงการปฏิบัติตามได้ยากอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.50) และสมาชิกไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากเวลาว่างไม่ตรงกัน

อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.46) ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในการปฏิบัติในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.51)

การรับประโยชน์ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการรับประโยชน์ระดับน้อยในประเด็นย่อยทั้ง 5 ประเด็น เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัจจัยการผลิตที่ได้รับนำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ (ค่าเฉลี่ย 2.47) การกำหนดผลประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้นและไม่สามารถไปเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่โครงการจัดขึ้นได้ (ค่าเฉลี่ย 2.43 เท่ากัน) ไม่มีการขอรับบริการด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 2.38) และไม่มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งในและนอกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.34) ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในการรับประโยชน์ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.41)

การติดตามและประเมินผล พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการติดตามและประเมินผลระดับน้อยในประเด็นย่อยทั้ง 5 ประเด็น เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ขาดการติดตามและรับรู้ความก้าวหน้าของโครงการ (ค่าเฉลี่ย 2.31) ไม่เห็นความสำคัญของการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.29) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง (ค่าเฉลี่ย 2.26) และไม่ทราบเกณฑ์การประเมินผลและขาดการแก้ไขปัญหอันเกิดจากกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 2.23 เท่ากัน) ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในการติดตามและประเมินผลในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.26)

ในภาพรวมระดับปัญหาของเกษตรกรในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.41)

5.2 ข้อเสนอแนะ

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุข
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

	n=195	
ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านการวางแผน		
1. ประชาสัมพันธ์โครงการและเลือกปัจจัยการผลิตที่ตรงตามความต้องการของแต่ละราย	8	4.10
2. ควรกำหนดประเด็นตามความต้องการของบุคคล	3	1.54
3. ควรสนับสนุนการทำโครงการและคัดเลือกบุคคลเป้าหมายให้ตามหลักเกณฑ์	2	1.03
4. ควรวางแผนให้ละเอียดเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้และทุกคนมีส่วนร่วม	6	3.08
ด้านการปฏิบัติ		
1. ควรเริ่มให้ความรู้กับเกษตรกรก่อนให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำโครงการ	2	1.03
2. ดำเนินงานทุกขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้	6	3.08
ด้านการรับประโยชน์		
1. เจ้าหน้าที่ควรสาธิตและถ่ายทอดความรู้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้	8	4.10
2. ความรู้ที่ได้มีประโยชน์มากสามารถไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและละเอียด อีกทั้งยังสามารถแลกเปลี่ยนกันได้	4	2.05
3. การที่ไม่ทำตามแผนที่วางไว้ทำให้ได้รับประโยชน์ไม่เต็มที่	1	0.51
4. ปัจจัยที่ได้รับไม่สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับ	1	0.51
5. ต้องการให้ทุกคนได้รับประโยชน์เท่าเทียมกัน	2	1.03
ด้านการติดตามและประเมินผล		
1. เจ้าหน้าที่ควรลงพื้นที่สำรวจข้อมูลย่อย ๆ และสัมภาษณ์เพื่อจะได้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ และเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง	15	7.69

จากตารางที่ 4.13 ผลการเสนอแนะของเกษตรกร มีรายละเอียดดังนี้

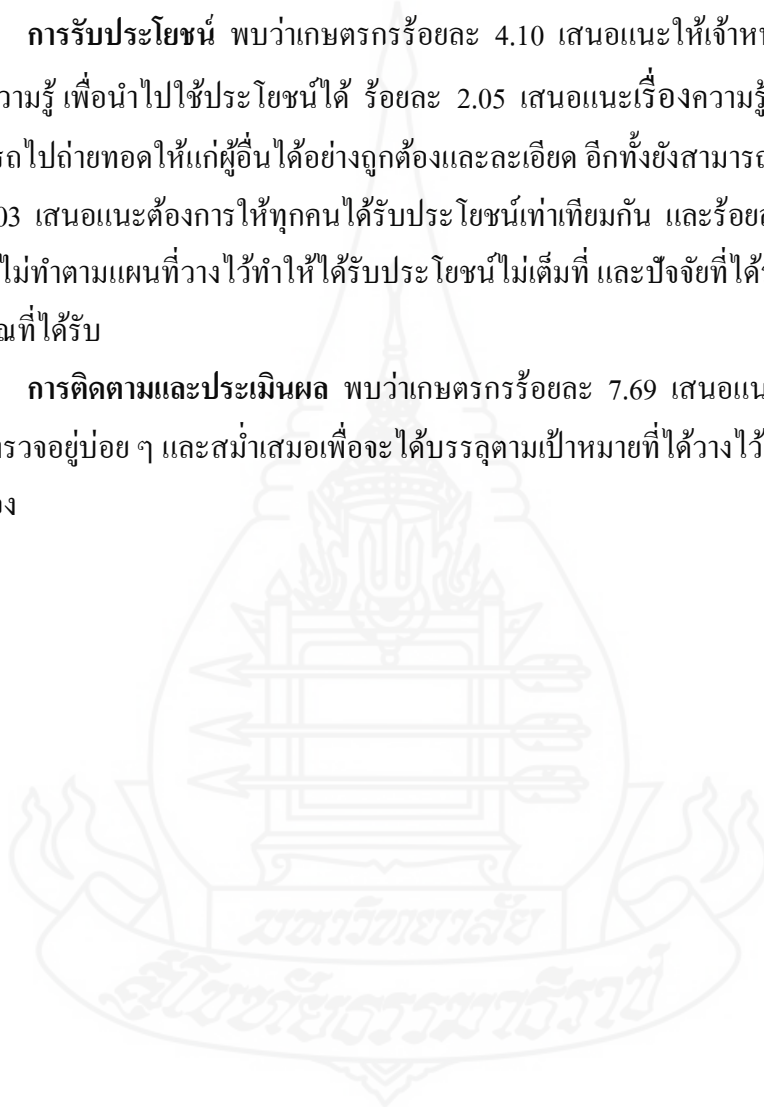
การวางแผน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 4.10 เสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการและเลือกปัจจัยการผลิตที่ตรงตามความต้องการของแต่ละราย รองลงมาร้อยละ 3.08 เสนอแนะให้มีการวางแผนให้ละเอียดเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้และทุกคนมีส่วนร่วม และร้อยละ 1.54

เสนอแนะให้กำหนดประเด็นตามความต้องการของบุคคล และร้อยละ 1.03 เสนอแนะให้สนับสนุนการทำโครงการและคัดเลือกบุคคลเป้าหมายให้ตามหลักเกณฑ์

การปฏิบัติ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 3.08 เสนอแนะให้ดำเนินงานทุกขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และร้อยละ 1.03 เสนอแนะให้มีการเริ่มให้ความรู้กับเกษตรกรก่อนให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำโครงการ

การรับประโยชน์ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 4.10 เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ควรสาธิตและถ่ายทอดความรู้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ ร้อยละ 2.05 เสนอแนะเรื่องความรู้ที่ได้มีประโยชน์มากสามารถไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและละเอียด อีกทั้งยังสามารถแลกเปลี่ยนกันได้ ร้อยละ 1.03 เสนอแนะต้องการให้ทุกคนได้รับประโยชน์เท่าเทียมกัน และร้อยละ 0.51 เสนอแนะเรื่องการทำไม่ทำตามแผนที่วางไว้ทำให้ได้รับประโยชน์ไม่เต็มที่ และปัจจัยที่ได้รับไม่สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับ

การติดตามและประเมินผล พบว่าเกษตรกรร้อยละ 7.69 เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ควรลงพื้นที่สำรวจอยู่บ่อย ๆ และสม่ำเสมอเพื่อจะได้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ และเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยเสนอประเด็นสำคัญโดยจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) น้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาเป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจได้ยึดหลักคิดและแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติ จัดทำโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับครัวเรือนให้สามารถพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเอง โดยยึดถือ “วิถีชีวิตพอเพียง อยู่อย่างเพียงพอ” มีเป้าหมายช่วยเหลือครัวเรือนยากจนผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ภายใต้กระแสวิกฤตทางเศรษฐกิจ โดยเน้นให้ประชาชนมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาในลักษณะคิดเอง ทำเอง ตัดสินใจทางเลือกอาชีพและประกอบอาชีพ ตามแนวทางที่สอดคล้องกับวิถีธรรมชาติ คำสอนทางศาสนา ความเชื่อถือศรัทธา และวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน และมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทั้งในหมู่บ้านชุมชนเดียวกัน และระหว่างหมู่บ้านชุมชนใกล้เคียง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกรในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี เนื่องจากสภาพพื้นที่ในอำเภอไม้แก่นมีความหลากหลายในด้านสภาพพื้นที่ ด้านอาชีพ กิจกรรมด้านการเกษตร นอกจากนี้เกษตรกรในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นอย่างดี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับใช้ในการส่งเสริมการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง และวางแผนการส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

1.1 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัยเป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี จำนวน 380 ราย จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรของ Taro Yamane ขอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จะได้กลุ่มตัวอย่าง 195 ราย สุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งสร้างจากกรอบแนวคิดการวิจัย แล้วนำไปทดสอบกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น โดยเลือกวิธีครอนบาค-อัลฟา (Cronbach's alpha) และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม แล้วนำไปใช้สัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุ และไคสแควร์

1.3 สรุปผลการวิจัย

1.3.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมของเกษตรกร พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.68 ปี นับถือศาสนาอิสลาม ไม่ได้รับการศึกษาซึ่งใกล้เคียงกับจบระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 4) มีสถานภาพสมรสแล้ว สมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.39 คน ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่เฉลี่ย 49.07 ปี ประสบการณ์การทำงานเกษตรเฉลี่ย 18.44 ปี มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 3.36 ครั้ง ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ ในสังคม และไม่มีตำแหน่งทางสังคม

1.3.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่าส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวน รองลงมาคือทำนา มีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 28,126.15 บาทต่อปี มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 47,311.28 บาทต่อปี มีรายได้เฉลี่ยรวม 69,783.59 บาท รายจ่ายในครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมาจะ ใช้เพื่อลงทุนในการประกอบอาชีพภาคการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.48 คน แบ่งออกเป็นจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรเฉลี่ย 1.44 คน และแรงงานนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 1.50 คน ส่วนแรงงานจ้างภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.09 คน ขนาดพื้นที่การเกษตรเฉลี่ย 6.01 ไร่ เก็บเงินไว้กับตนเองหรือที่บ้าน มีหนี้สินเฉลี่ย 29,054.55 บาท และใช้เงินทุนของตนเองในการประกอบอาชีพ

1.3.3 แหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตรจากสื่อต่างๆ ของเกษตรกร
แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) **สื่อมวลชน** ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อมวลชนในภาพรวมระดับน้อย ส่วนใหญ่ในระดับปานกลางจากวิทยุโทรทัศน์ และในระดับน้อยที่สุดจากวีซีดี และอินเทอร์เน็ต ตามลำดับ

2) **สื่อบุคคล** ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อบุคคลในภาพรวมระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ในระดับมากจากญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน และในระดับน้อยที่สุดจากเกษตรกรหมู่บ้าน

3) **สื่อกิจกรรม** ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อกิจกรรมในภาพรวมระดับน้อย ส่วนใหญ่ในระดับปานกลางจากการอบรมให้ความรู้ และในระดับน้อยที่สุดจากจุดสาธิต

ในภาพรวมเกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการ ได้รับความรู้ทางการเกษตรจากต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อย

1.3.4 ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง (ตอบถูกต้อง ร้อยละ 60 - 79) โดยประเด็นความรู้ที่มีเกษตรกรเพียงน้อยกว่าร้อยละ 50 ตอบถูกต้อง รวม 5 ประเด็น ได้แก่ (1) การผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกขัดกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว คือ การไม่เตรียมตัวพร้อมรับกับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (3) เนื้อที่ในการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่จะต้องมีเนื้อที่ประมาณ 40 ไร่ (4) เศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้การผลิตเพื่อบริโภคเองเท่านั้นแต่ไม่ส่งเสริมการผลิตเพื่อการค้า และ (5) ทฤษฎีใหม่ตามแนวความคิดของพระองค์ให้ดำเนินชีวิตอย่างพุ่มเพื่อย

1.3.5 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) **การมีส่วนร่วมในการวางแผน** พบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมระดับปานกลางในภาพรวมและใน 2 ประเด็น ได้แก่ การกำหนดทางเลือกปัจจัยการผลิต และการวางแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ นอกนั้นมีส่วนร่วมระดับน้อยใน 3 ประเด็น ได้แก่ การกำหนดประเด็นเรียนรู้ การประชุมเพื่อพิจารณาการดำเนินงานและกิจกรรม และการคัดเลือกบุคคลเป้าหมาย

2) **การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ** พบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมระดับปานกลางในภาพรวมและใน 5 ประเด็น ได้แก่ การจัดหาปัจจัยการผลิต การประชาสัมพันธ์ให้เพื่อนบ้านเข้าใจ

วัตถุประสงค์ของโครงการ การปฏิบัติตามนโยบายและกฎระเบียบของโครงการ การดำเนินงานของโครงการทุกขั้นตอน และการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตรสู่เกษตรกรข้างเคียง

3) การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ พบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมระดับปานกลางในภาพรวม และใน 5 ประเด็น ได้แก่ การรับประโยชน์ในการรับบริการด้านต่าง ๆ จากโครงการและเจ้าหน้าที่ การรับประโยชน์ในการเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ การรับประโยชน์ในการจัดการปัจจัยการผลิต การรับประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งในและนอกกลุ่ม และการรับประโยชน์ในการรับปัจจัยการผลิต

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมระดับปานกลางในภาพรวมและใน 5 ประเด็น ได้แก่ กระบวนการตรวจสอบติดตามการบริหารโครงการ การติดตามของเกษตรกรตำบล การติดตามและประเมินผลสำเร็จของแผนปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ การติดตามและประเมินผลการติดตามในการดูแลกิจกรรมจากการเลือกเมนูทางการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ และการติดตามการแก้ปัญหาโครงการ กิจกรรม

ในภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง

1.3.6 ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

ปัจจัยด้านสังคมของเกษตรกรที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ปัจจัยด้านศาสนา ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่น การเป็นสมาชิกกลุ่ม ตำแหน่งทางสังคม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากแหล่งต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ปัจจัยด้านสถานภาพการสมรส มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ปัจจัยด้านขนาดของครัวเรือน มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผน

นั่นคือ เมื่อปัจจัยด้านศาสนา ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม ตำแหน่งทางสังคม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และแหล่งและระดับการได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากแหล่งต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผลมากขึ้นตามไปด้วย ปัจจัยด้านระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่นมากขึ้นทำให้การมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผลลดลงไป ปัจจัยด้านสถานภาพการสมรสมากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมการรับประโยชน์

และการติดตามและประเมินผลมากขึ้น และปัจจัยด้านขนาดของครัวเรือนมากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการวางแผนมากขึ้นด้วย

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพของครัวเรือน รายจ่ายในครัวเรือน แหล่งออมเงิน และแหล่งเงินทุน มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ปัจจัยด้านแรงงานในครัวเรือนมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผน และการติดตามและประเมินผล และปัจจัยด้านจำนวนหนี้สินมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการติดตามและประเมินผล

นั่นคือ เมื่อปัจจัยด้านการประกอบอาชีพของครัวเรือน รายจ่ายในครัวเรือน แหล่งออมเงิน และแหล่งเงินทุนมากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผลมากขึ้นตามไปด้วย ปัจจัยด้านแรงงานในครัวเรือนมากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมการวางแผน และการติดตามและประเมินผลมากขึ้น และปัจจัยด้านจำนวนหนี้สินมากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลลดลงไป

ปัจจัยด้านระดับความรู้ของเกษตรกรมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล

นั่นคือ เมื่อปัจจัยด้านระดับความรู้ของเกษตรกรมากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผลมากขึ้นตามไปด้วย

1.3.2 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1) ปัญหาในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอยู่ในระดับน้อยในภาพรวม ในการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล โดยปัญหาขาดความเข้าใจด้านการสื่อสารในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2) ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

(1) ด้านการวางแผน เสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการและเลือกปัจจัยการผลิตที่ตรงตามความต้องการของแต่ละราย ให้มีการวางแผนให้ละเอียดเพื่อบรรลุตาม

วัตถุประสงค์ที่วางไว้และทุกคนมีส่วนร่วม ให้กำหนดประเด็นตามความต้องการของบุคคล และให้การสนับสนุนการทำโครงการและคัดเลือกบุคคลเป้าหมายตามหลักเกณฑ์

(2) *ด้านการปฏิบัติ* เสนอแนะให้ดำเนินงานทุกขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และการเริ่มให้ความรู้กับเกษตรกรก่อนให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำโครงการ

(3) *ด้านการรับประโยชน์* เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ โดยสาธิตและถ่ายทอดความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ สามารถนำไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้อย่างละเอียดถูกต้อง อีกทั้งยังสามารถแลกเปลี่ยนกันได้ ทำให้ทุกคนได้รับประโยชน์เท่าเทียมกัน และปัจจัยที่สมควรให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับ

(4) *ด้านการติดตามและประเมินผล* เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรลงพื้นที่สำรวจบ่อย ๆ และสม่ำเสมอ เพื่อจะได้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ และเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 แหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกร

2.2.1 สื่อมวลชน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์ในระดับปานกลาง ในขณะที่สื่อมวลชนประเภทวิทยุ ป้ายโฆษณา หนังสือพิมพ์ เอกสารเผยแพร่หรือวารสารได้รับในระดับน้อย และสื่อมวลชนประเภทอินเทอร์เน็ตและวีซีดีได้รับในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาในภาพรวมเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อมวลชนในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะวิทยุโทรทัศน์เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าประจำบ้านที่สำคัญของทุกครัวเรือน เกษตรกรรับชมวิทยุโทรทัศน์ทุกวัน ความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกรจึงได้รับจากวิทยุโทรทัศน์ เมื่อเป็นดังนี้การส่งเสริมการเกษตรจึงควรใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์เป็นหลัก

2.2.2 สื่อบุคคล จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อบุคคลประเภทเพื่อนบ้านและญาติพี่น้องในระดับมาก ในขณะที่สื่อบุคคลประเภทผู้นำท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ได้รับในระดับน้อย ส่วนสื่อบุคคลประเภทเกษตรหมู่บ้านได้รับในระดับที่น้อยที่สุด เมื่อพิจารณาในภาพรวมเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อบุคคลในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรมีความใกล้ชิดและกล้าที่จะซักถามรายละเอียดกับเพื่อนบ้านและญาติพี่น้องมากกว่าผู้นำ

ท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ จึงควรส่งเสริมผ่านเพื่อนบ้านและญาติพี่น้องให้มีความเหมาะสมต่อไป

2.2.3 สื่อกิจกรรม จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อกิจกรรมประเภทการอบรมให้ความรู้ในระดับปานกลาง ในขณะที่สื่อมวลชนประเภทนิตยสาร การศึกษา งานหรือทัศนศึกษา ประชุมสัมมนา งานวันเกษตรได้รับในระดับน้อย ส่วนสื่อกิจกรรมประเภทจุดสาธิตได้รับในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาในภาพรวมเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อกิจกรรมในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้จากการฝึกอบรมให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในกิจกรรมปรับทัศนคติโดยใช้ระยะเวลาเพียง 2 วัน เท่านั้น

2.2 ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรน้อยกว่าร้อยละ 50 ตอบถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 5 ข้อ จากจำนวนทั้งหมด 20 ข้อ ได้แก่

2.2.1 การผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกชดกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ข้อเท็จจริงการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกไม่ขัดกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มิได้หมายถึงระบบเศรษฐกิจปิด ที่ไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ส่งออก ไม่ผลิตเพื่อคนอื่นแต่เป็นแนวคิดที่เน้นการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนบนฐานรากที่เข้มแข็ง โดยชี้ให้ชี้หลักการตนเป็นที่พึ่งของตนเองให้ได้ก่อนจากนั้นจึงพัฒนาตนเองเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถเป็นที่พึ่งแก่ผู้อื่นได้ และนำไปสู่สังคมที่มีการเกื้อกูลซึ่งกันและกันได้

2.2.2 การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง คือการไม่เตรียมตัวพร้อมรับกับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ข้อเท็จจริงการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะ เกิดขึ้น ได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

2.2.3 เนื้อที่ในการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่จะต้องมีเนื้อที่ประมาณ 40 ไร่
ข้อเท็จจริงการจัดแบ่งแปลงที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคำนวณและคำนึงจากอัตราถือครองที่ดินทั่วเฉลี่ย คราวเรือนละ 15 ไร่ อย่างไรก็ตาม หากเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองน้อยกว่าหรือมากกว่านี้ ก็สามารถใช้อัตราส่วน 30:30:30:10 ไปเป็นเกณฑ์ปรับใช้ได้ กล่าวคือ ร้อยละ 30 ส่วนแรก ขุดสระน้ำ (สามารถเลี้ยงปลา ปลุกพืชไร่ เช่น ผักบุ้ง ผักกะเฉด ฯลฯ ได้ด้วย) ร้อยละ 30 ส่วนที่สองทำนา ร้อยละ 30 ส่วนที่สามปลูกพืชไร่ พืชสวน (ไม้ผล ไม้ยืนต้น ไม้ใช้สอย ไม้สร้างบ้าน พืชไร่ พืชผัก สมุนไพร เป็นต้น) ร้อยละ 10 สุกท้าย เป็นที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ (ถนน คันดิน กองฟาง ลานตาก กองปุ๋ยหมัก โรงเรือน โรงเพาะเห็ด คอกสัตว์ ไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัวหลังบ้าน เป็นต้น

2.2.4 เศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้การผลิตเพื่อบริโภคเองเท่านั้นแต่ไม่ส่งเสริมการผลิตเพื่อการค้า ข้อเท็จจริง คือ เศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้เราพึ่งพาตัวเองก่อน โดยให้เริ่มจากผลิตเพื่อบริโภค จากนั้นเมื่อมีเหลือเราก็นำออกมาจำหน่าย เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเรา แล้วเราก็นำเงินส่วนที่ได้นี้ไปซื้อสินค้าที่จำเป็นในชีวิตของเราที่เราผลิตเองไม่ได้ เช่น สมูทตี้ ฟัน ผงซักฟอก น้ำดื่ม อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค ฯลฯ ใช้เท่าที่เรามี มีมากก็ใช้มาก มีน้อยก็ใช้น้อย ไม่กู้หนี้ยืมสิน ประเทศก็จะอยู่รอด เศรษฐกิจโลกจะวิกฤตอย่างไร เราก็ไม่เดือดร้อน เพราะเราพึ่งพาตัวเองได้

2.2.5 ทฤษฎีใหม่ตามแนวความคิดของพระองค์ให้ดำเนินชีวิตอย่างพุ่มเพียง ข้อเท็จจริงหมายความว่ามิถุนมิอยู่ไม่พุ่มเพียง ไม่หุหุหุหุหุได้แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูพุ่มเพียง แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรจะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ อันนี้ก็คือความหมายอีกอย่างหนึ่งของเศรษฐกิจหรือระบบพอเพียง

2.3 ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผลในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุกกิจกรรมในระดับปานกลาง ยกเว้นการมีส่วนร่วมระดับน้อยในกิจกรรมการวางแผนในการประชุมเพื่อพิจารณาการดำเนินงานและกิจกรรม การวางแผนในการคัดเลือกบุคคลเป้าหมาย และการวางแผนในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรขาดโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการคัดเลือกบุคคลเป้าหมาย จะตกไปอยู่ที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) แต่เพียงฝ่ายเดียว ทำให้มีการคัดเลือกแต่บุคคลที่รู้จักหรือเครือญาติ และการวางแผนเป็นการดำเนินงานโดยผู้บริหารระดับบนมากกว่าเกิดจากการวางแผนของเกษตรกรเอง เกษตรกรไม่มีโอกาสเข้าร่วมการวางแผน ทำให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวมีระดับน้อย

2.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.4.1 ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกร จากการศึกษพบว่า ศาสนาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ผดุงศักดิ์ ขุนเจริญ (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกระบี่ พบว่า ศาสนา มีผลต่อการร่วมตัดสินใจและการร่วมรับประโยชน์ ทั้งนี้เป็นเพราะศาสนามีผลต่อความรู้สึกนึกคิด ประเพณี

และแรงบันดาลใจให้เกษตรกรสร้างสรรค์วัฒนธรรมต่าง ๆ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของเกษตรกรหากนับถือศาสนาเดียวกัน จะทำให้เกิดความเป็นพวกเดียวกัน ผลที่ตามมาทำให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในโครงการมากไปด้วย

ระดับการศึกษา จากผลการศึกษาพบว่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภิชาติ ศศิสนธิ์ (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในดำเนินกิจกรรมของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดชุมพร พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม ทั้งนี้เป็นเพราะการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก หากไม่รู้หนังสือเลยก็ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ หากมีระดับความรู้ที่สูงก็จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการมาก ดังนั้น ในการคัดเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการจึงควรเลือกเกษตรกรที่มีระดับความรู้สูง

สถานภาพการสมรส จากผลการศึกษาพบว่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกิจกรรมการรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2554: 83) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม ทั้งนี้เป็นเพราะความรับผิดชอบในตัวของผู้สมรสแล้วมีสูง ขณะที่เกษตรกรที่ยังโสดส่วนใหญ่ยังเป็นวัยรุ่นยังไม่สนใจหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

ขนาดของครัวเรือน จากผลการศึกษาพบว่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สันติภาพ วรรณเพิ่มพูล (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรบ้านโสกโฆมงในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสามหลั่น จังหวัดสระบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสามหลั่น จังหวัดสระบุรี ได้แก่ ขนาดของครัวเรือน และการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมของสมาชิกในครัวเรือน ทั้งนี้เป็นเพราะในการประกอบอาชีพของเกษตรกรที่ต้องหารายได้เพื่อนำมาเลี้ยงครอบครัว หากมีขนาดครอบครัวใหญ่จะต้องทำมาหากินเพื่อเลี้ยงครอบครัวจนไม่มีเวลาว่างมากนัก การมีส่วนร่วมก็น้อยตามไปด้วย

ตำแหน่งทางสังคม จากผลการศึกษาพบว่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน

กิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มัลลิกา เจียวหวาน (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตจังหวัดอ่างทองและพระนครศรีอยุธยา พบว่า ตำแหน่งทางสังคมเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ทั้งนี้เป็นเพราะการมีตำแหน่งทางสังคมจะทำให้เกิดความเกรงใจและเคารพเชื่อฟัง อีกทั้งยังเป็นผู้นำในการเชิญชวนให้เข้ามามีส่วนร่วม

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากผลการศึกษาพบว่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นุรุต พึ่งสุข (2546: 40) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ต่อสมาชิก ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรจะมองเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้นำหลักในการดำเนินงาน เมื่อมีการติดต่อสื่อสารกันจะได้ทราบถึงขั้นตอนการดำเนินงาน และทราบถึงวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมด้านการเกษตร

แหล่งความรู้และระดับการรับความรู้ทางการเกษตร จากผลการศึกษาพบว่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชวนพิศ มหาพรหม (2544: 105) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง กรณีศึกษาอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ได้แก่ เพศ อายุ การได้รับข่าวสารและประโยชน์ของโครงการ ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรจะได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ทุกวัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมอย่างมาก เช่น วิทยุโทรทัศน์ หอกระจายข่าว ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน หากเกษตรกรได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรมมากขึ้น ก็น่าจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น

2.4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า การประกอบอาชีพ เป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประเมษฐ์ กิ่งโก้ และคณะ (2545: 819-826) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ

ได้แก่ อาชีพ ทั้งนี้เป็นเพราะรูปแบบการดำรงชีพในสังคมมนุษย์ปัจจุบัน อาชีพเป็นหน้าที่ของบุคคลในสังคม การที่เกษตรกรประกอบอาชีพจะได้มาซึ่งค่าตอบแทน หรือรายได้ เพื่อใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ดังนั้น เกษตรกรที่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรต้องการเพิ่มผลผลิตด้านการเกษตรไม่ว่าจะเป็นการลดต้นทุนหรือเพิ่มผลผลิตต่อไร่ จึงได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อผลดังกล่าว

รายจ่ายในครัวเรือน จากผลการศึกษาพบว่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปราโมทย์ ยอดแก้ว (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการของเกษตรกรในเชิงบวก คือ รายจ่าย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ทั้งนี้เป็นเพราะการเรียนรู้เพื่อจัดสรรเงินได้ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพบุคคลและสถานการณ์ของแต่ละบุคคล หรือกิจการเป็นความสำคัญและจำเป็นอย่างมากในเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน การลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ เป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญอันเป็นสืบเนื่องจากการทำบัญชีครัวเรือน

แหล่งออมเงิน จากผลการศึกษาพบว่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมนึก โพธิ์ชนะพันธุ์ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องกำลังขวัญในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีดังนี้ อายุ อายุราชการ สภาพทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เป็นเพราะการออมเงินทำให้มีเงินสำรองไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็นต้องใช้เงิน การมีเงินออมทำให้เกษตรกรสบายใจ มีความสุข จิตใจเบิกบานส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

แหล่งเงินทุน จากผลการศึกษาพบว่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิตรา เหลืองอ่อน (2543: 73-74) ศึกษาเรื่องการสนับสนุนด้านการเงินแก่ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยเฉพาะประเภทธุรกิจการค้า ที่เริ่มต้นการทำธุรกิจในลักษณะการเป็นแบบเก่ามาก่อนทำให้การดำเนินงานและการจัดการด้านต่างๆขาดมาตรฐาน การดำเนินงานทำอย่างไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน ไม่มีการควบคุมอย่างมีระบบส่งผลให้ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารการเงิน และระบบการบัญชีจึงขาดข้อมูลงบการเงินที่น่าเชื่อถือจึงทำให้เกิดปัญหาในการขอรับการสนับสนุนด้านการเงินจากทางภาครัฐ นอกจากนี้

ยังพบอีกว่าการขาดสภาพคล่องทางการเงินถือเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการพัฒนาการเจริญเติบโตของธุรกิจ เนื่องจากทุนนับเป็นปัจจัยในการดำเนินงานและพัฒนาทั้งทางด้านการบริหารจัดการ การตลาด หรือเทคโนโลยีการผลิต เป็นต้น ทั้งนี้เป็นเพราะความพร้อมของการประกอบธุรกิจหรืออาชีพที่เกษตรกรคาดหวังว่าจะดำเนินการ ซึ่งนอกจากตัวเกษตรกรแล้วต้องขึ้นอยู่กับแหล่งเงินทุนที่นำมาประกอบอาชีพด้วย

จำนวนแรงงานในครัวเรือน จากผลการศึกษาพบว่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมการวางแผน และการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของ กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2544: 83) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน ทั้งนี้เป็นเพราะแรงงานเป็นสิ่งสำคัญในการประกอบอาชีพด้านต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาของปัจจัยในการดำรงชีวิต เมื่อแรงงานในครัวเรือนมีจำนวนมากทำให้สามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันได้ง่าย และผลัดเปลี่ยนหน้าที่ให้กันได้ เกษตรกรจึงสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ

จำนวนหนี้สิน จากผลการศึกษาพบว่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยะ ปิจานำ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของผู้กู้เงินต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของสมาชิกผู้กู้ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ ปัจจัยด้านรายได้และจำนวนเงินกู้ ทั้งนี้เป็นเพราะปัญหาการเงิน ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะมาจากรายได้ลดลง แต่รายจ่ายเท่าเดิม ทำให้ต้องพยายามหมุนเงิน หาเงิน (กู้) จากที่อื่น เพื่อให้พอกับรายจ่าย ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำอย่างยิ่ง เพราะยังทำให้ระบบการเงินแย่ลง และจะกลายเป็นคนที่มีหนี้สินมากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อหาทางออกในการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เกษตรกรจึงให้ความสนใจในการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาหนี้สิน

2.4.3 ปัจจัยด้านระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากผลการศึกษาพบว่า ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติการรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จินตามณี แสงกาญจนวนิช (2538: 129-139) ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

กลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ทั้งนี้เป็นเพราะความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร เมื่อมีความรู้มากก็สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการได้ประสบความสำเร็จ นอกจากเกษตรกรแล้ว เจ้าหน้าที่เองบางคนก็ยังไม่เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลย เพราะสื่อหรือแหล่งถ่ายทอดต่าง ๆ ยังนำไปใช้ไม่ถูกทาง

2.5 ระดับปัญหาของเกษตรกรในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุข

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีปัญหาระดับน้อยในการวางแผน การปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการติดตามและประเมินผลในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยกเว้นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติระดับปานกลาง ในปัญหาการขาดความเข้าใจด้านการสื่อสาร ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรไม่รู้หนังสือ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่นับถือศาสนาอิสลามจะไม่สามารถพูด เขียนและอ่านภาษาไทยได้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1.1 จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขในระดับปานกลาง ดังนั้นในการส่งเสริมการเกษตรสำหรับเกษตรกรในโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุข จึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอนให้มากขึ้น โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทำให้เกษตรกรรู้สึกเป็นเจ้าของหรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนั้น ๆ ในขณะเดียวกันก็ต้องพัฒนาให้เจ้าหน้าที่มีทักษะในการทำงานแบบมีส่วนร่วมให้มากขึ้นด้วย

3.1.2 จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน เกี่ยวกับกิจกรรมการวางแผนในการประชุมเพื่อพิจารณาการดำเนินงานและกิจกรรม การวางแผนในการคัดเลือกบุคคลเป้าหมาย และการวางแผนในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้ในระดับน้อย เพราะกิจกรรมการคัดเลือกบุคคลเป้าหมายเข้าร่วมโครงการเป็นของหน่วยงานอื่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจึงควรชี้แจงเกษตรกรให้เข้าใจคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าร่วมโครงการอย่างละเอียด

3.1.3 วิธีการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรควรมีการปรับปรุง โดยมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ให้มากขึ้นและอย่างทั่วถึง เพื่อให้เกษตรกรได้รับรู้และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยเฉพาะการใช้สื่อโทรทัศน์ ซึ่งในยุคปัจจุบันเกษตรกรมีโทรทัศน์ที่บ้านกันเป็นส่วนใหญ่ อีกแนวทางหนึ่งคือประชาสัมพันธ์ผ่านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและผู้นำท้องถิ่น โดยเฉพาะเพื่อนบ้านและญาติพี่น้องซึ่งเกษตรกรมีโอกาสในการได้รับข่าวสารมากที่สุด

3.1.4 กระบวนการให้ความรู้ในการส่งเสริมอาชีพควรจะมีการเพิ่มพูนความรู้และเสริมประสบการณ์ โดยการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน การปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องสัมพันธ์กับโครงการ เช่น การศึกษาดูงานด้านการทำปุ๋ยหมัก การฝึกปฏิบัติการทำผสมปุ๋ยขึ้นใช้เอง เนื่องจากปุ๋ยมีราคาแพง นอกจากนั้นควรใช้ผู้นำและนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ที่มีคุณลักษณะนับถือศาสนาเหมือน ๆ กัน มาเป็นวิทยากร

3.1.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรให้ความสำคัญโครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มากขึ้น โดยมีแผนติดตามการดำเนินงานอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อทราบปัญหาและให้คำแนะนำเพื่อการแก้ไข

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่อื่น ๆ

3.2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ได้ดียิ่งขึ้น เช่น ทักษะคิด ปัจจัยการผลิตที่คาดหวัง ฯลฯ

3.2.3 ศึกษาเชิงคุณภาพในทำนองเดียวกันนี้ในพื้นที่ เพื่อนำมาเปรียบเทียบ และจัดทำเป็นผลสรุปร่วมกันเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้

3.2.4 ควรมีโครงการต่อเนื่อง ต่อยอดกลุ่มเป้าหมายที่ประสบความสำเร็จ

3.2.5 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้ถ่ายทอด มิใช่ศึกษาเพียงฝ่ายเดียว คือ

เกษตรกร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรณีศ เชื้อศิริถาวร (2544) "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอคูดจับ จังหวัดอุตรธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จิตรรา เหลืองอ่อน (2543) "การสนับสนุนด้านการเงินแก่ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏราชนครินทร์
- จินตามณี แสงกาญจนวนิช (2538) "ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กรุงเทพมหานคร ศักดิ์สยามการพิมพ์
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2529) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร โสภณการพิมพ์
- ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2527) สภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมของสังคมหมู่บ้านชนบทกับการมีส่วนร่วมของประชาชน: วิเคราะห์กรณีหมู่บ้านภาคเหนือ กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภณการพิมพ์
- ชวนพิศ มหาพรหม (2544) "การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองกรณีศึกษา อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล" สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ชูเกียรติ ภัยลี (2536) "การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงานกับเขตพื้นที่ไม่มีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2527) การพัฒนา : เน้นการพัฒนาสังคมและแนวความคิดความจำเป็นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- ทศพล กฤตยพิสฐ (2538) “ การมีส่วนร่วมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตหนองจอกที่มีผลต่อ
โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาตามแนวทาง “บรม” และ “บวร” เพื่อสร้างสรรค์
อุดมการณ์แผ่นดินทองหนองจอก กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ทวี นาคบุตร (2545) "ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษานอกระบบ
จังหวัดนนทบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริม
การเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ธานี ธรรมสุวรรณ (2550) การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์บริการ
และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดชุมพร ชุมพร กองวิจัยและ
พัฒนาส่งเสริมการเกษตร
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) กลวิธีแนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
พัฒนาชุมชน ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กรุงเทพมหานคร
ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล
- นิรันดร์ วิรัชชัย (2526) การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
ศักดิ์โสภาคการพิมพ์
- นรุท พิงสุข (2546) "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร
พัฒนาจำกัด จังหวัดอุบลราชธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544) "การวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน"
วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- บัณฑิต อ่อนคำ และวิริยา น้อยวงษ์ขันธ์ (2533) “ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท :
ประสบการณ์ของประเทศไทย” กรุงเทพมหานคร ภาควิชาการพัฒนารัฐบาล
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ประภาพรเพ็ญ สุวรรณ (2526) *ทัศนคติ : การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย* กรุงเทพมหานคร
โอเดียนสโตร์

- ปธาน สุวรรณมงคล (2527) *ทัศนะบางประการในเรื่องสภาพต่าบลกับการมีส่วนร่วมของชุมชน*
กรุงเทพมหานคร ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล
- ประยูร ศรีประสาธน์ (2542) “รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม
ในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา
ปทุมธานี” มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
- ปรารมภ์ ยานะวิมุติ (2541) "การมีส่วนร่วมในกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรของสมาชิกกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดยะลา" วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ปราโมทย์ ยอดแก้ว (2544) "การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่ล้อม
โถม ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดมุกดาหาร" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร
มหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประเมษฐ์ กิ่งไก่อ (2545) “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะ
อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร” *วารสารวิชาการสาธารณสุข* 11(6) (พฤศจิกายน -
ธันวาคม) : 819 - 826
- ปรีชาติ วลัยเสถียร, พระมหาสุทิตย์ อบอุ่น, สหัทธยา วิเศษ, จันทนา เบญจทรัพย์ และ
ชลกาญจน์ ฮาชันนารี (2543) *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*
กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- ปิยะ ปิจนำ (2546) “ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมืองในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ผดุงศักดิ์ ขุนเจริญ (2545) "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการกองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกระบี่" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร
มหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
บัณฑิตมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช
- ไพบุลย์ เจริญทรัพย์ (2534) *การส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์นวกนก
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) *แนวนโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนยุคศาสตร์*
กรุงเทพมหานคร สักดิ์โสภารการพิมพ์

- มงคล จันทร์ส่อง (2544) "การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารทรัพยากรป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- มัลลิกา เขียวหวาน (2546) "การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตจังหวัดอ่างทองและพระนครศรีอยุธยา" วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) *การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย
- สงวนศรี วิรัชชัย (2527) *จิตวิทยาเพื่อการศึกษา* กรุงเทพมหานคร ศึกษาพร
- สุจินต์ ดาววีระกุล (2527) "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด" วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุนทร กุลวัฒน์วรพงษ์ (2544) *ตามรอยพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง-ทฤษฎีใหม่* กรุงเทพมหานคร ชมรมเด็ก
- สันติภาพ วรรณเพิ่มพูน (2543) "ปัจจัยที่มีผลต่อส่วนร่วมของราษฎรบ้านโสกโฆมงในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน จังหวัดสระบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สมพร เทพสิทธิ์า (2546) *การเดินทางตามรอยพระยุคลบาทเศรษฐกิจพอเพียง* กรุงเทพมหานคร สภาอุรวุทธิกสมาคมแห่งชาติ
- สมนึก โพธิ์ชนะพันธ์ (2542) "กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจลาด กองบังคับการตำรวจนครบาล 1" วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันจิตพัฒนาบริหารศาสตร์
- สรรเสริญ วงศ์ช่อม (2544) *เศรษฐกิจพอเพียงพื้นฐานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน* กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- สุเมธ ตันติเวชกุล (2542) *การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำรินว้างพัฒนา* กรุงเทพมหานคร กรมการพัฒนาชุมชน

- สุรัสวดี หุ่นพยนต์ทอง (2528) “ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของ
ประชาชนยากจน ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านเขาดิน ตำบลวังน้ำลึก อำเภอไพศาลี
จังหวัดนครสวรรค์” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุริย์ ตันท์ศรีสุโรจน์ (2531) "การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้นำเยาวชน
ในชุมชนคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร " วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สำนักงานเกษตรอำเภอไม้แก่น (2554) *ทะเบียนเกษตรกร ปี 2554* จังหวัดปัตตานี แผนพัฒนา
การเกษตรระดับอำเภอ ปี 2554 - 2557 (อัดสำเนา) (สองชื่อเรื่องนี้เป็นเล่มเดียวกันใหม่)
- สำนักพระราชวัง (2542) *คู่มือทฤษฎีใหม่* พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลย
เดชมหาราช พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายชัย
มงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา สวันจิตร์ลดดา พระราชวังดุสิต วันพุธที่
4 ธันวาคม 2540 กรุงเทพมหานคร
- วิทยา อธิปอนันต์ (2542) *เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเกษตรที่พึ่งพาตนเอง* กรุงเทพมหานคร
กรมส่งเสริมการเกษตร
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530) *ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน: ประชาชน ข้าราชการ
และผู้นำรัฐบาล* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2554) *แนวทางการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาชุมชน
สันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พนพ.) ปี 2554* ยะลา
- อคิน รพีพัฒน์ (2527) *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและ
วัฒนธรรมไทย ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา บรรณาธิการ ทวีทอง
หงส์วิวัฒน์ กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภณาการพิมพ์*
_____ (2544) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา* กรุงเทพมหานคร ศูนย์การศึกษา
นโยบายสาธารณะสุข
- อุดมพร อมรธรรม (2549) *ปรัชญาการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์แสงดาว
- อนงค์ พัฒนาจักร (2535) “การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา
หมู่บ้านห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- อนุภรณ์ สุวรรณสิทธิ์ (2529) “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลต่อโครงการปี 2528 อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- อภิชาติ ศศิสนธิ์ (2551) “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดเพชรบุรีในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล” เพชรบุรี กองวิจัยและพัฒนาส่งเสริมการเกษตร
- อภิญา กังสนารักษ์ (2544) “รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา” กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อรพินท์ สฟโชคชัย (2538) รายงานสรุปผลการศึกษาโครงการส่งเสริมและศึกษาศักยภาพสตรีในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจพัฒนาหมู่บ้าน กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย
- อรพินท์ สฟโชคชัย (2538) การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
- Chapin, F.S. (1977) *Social Participation and Social Intelligence*. pp. 215-217. in M. Delbert(ed.). *Handbook of Research Design and Social Measurement*. (3rd ed.). New York: Longman.
- Cohen J.M. and N.T. Uphoff (1980) *Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity*. World Development.
- _____. (1981) *Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Davis, K. and J. Newstrom. (1985) *Human Behavior at Work: Organizational Behavior*. New York: McGraw – Hill.
- Fornaroff. (1980) *A Community Involvement in Health System for Primary Health Care*. Geneva : World Health Organization. U.S. Census Bureau.
- Koufman, H.F. (1949) *Participation Organized Activities in Selected Kentucky Localities*. Agricultural Experiment Station Bulletins. March .
- Reeder, W.W. (1974) *Some Aspects of the Information Social Participation of Farm Families in New York State*. New York: Unpublished Ph.D Dissertation, Cornell University.

- Rogers, Everett M. and Floyd F. Shoemaker (1971) *Communication and Innovation : A Cross Cultural Approach*. 2nd ed. New York: The Free Press.
- Yamane, Taro. (1973) *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York: Harper.
- Department of International Economic and Social Affairs. (1981) *Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development*. Report of the Meeting for the Adhoc Group of Experts. New York: United Nations.
- Verhagen, Koenraad. (1985) *Glossary: Community Participation : What does it Mean. Adult Education and Development*. Royal Tropical Institute, Amsterdam.
- WHO/UNICEF. (1978) *Report of the International Conference on Primary Health Care*. New York: N.P. Press.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบราชสันตติวงศ์

เลขที่แบบสัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์...../...../2555

แบบสัมภาษณ์วิทยานิพนธ์

เรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี
2554 ของเกษตรกรในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

*****

คำชี้แจง :

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม ที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2544 ของเกษตรกรในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบคำถามทุกข้อ ตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน

2. เลขที่แบบสัมภาษณ์มีไว้เพื่อการติดตามแบบสัมภาษณ์เท่านั้น

3. คำแนะนำสำหรับผู้สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟังและผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หรือ เติมข้อความลงในช่องว่าง(....) ของแต่ละคำถามเพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

4. แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ในอำเภอไม้แก่น
จังหวัดปัตตานี

ตอนที่ 2 ความรู้ เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 ของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและเติม
ข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

1.1 ปัจจัยทางสังคม

1. เพศ ( ) 1. ชาย ( ) 2. หญิง a1
2. อายุ..... ปี (มากกว่า 6 เดือนขึ้นไป นับเป็น 1 ปี) a2
3. ศาสนา a3
- ( ) 1. พุทธ ( ) 2. อิสลาม
- ( ) 3. คริสต์ ( ) 4. อื่น ๆ (ระบุ)..... a4
4. ระดับการศึกษา a4
- ( ) 1. ไม่ได้รับการศึกษา ( ) 2. ประถมศึกษาปีที่ 4
- ( ) 3. ประถมศึกษาปีที่ 6 ( ) 4. มัธยมศึกษาตอนต้น
- ( ) 5. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ( ) 6. อนุปริญญา/ปวส.
- ( ) 7. ปริญญาตรี ( ) 8. สูงกว่าปริญญาตรี (ระบุ).....
- ( ) 9. อื่นๆ (ระบุ).....
5. สถานภาพการสมรส a5
- ( ) 1. โสด ( ) 2. สมรส
- ( ) 3. หม้าย/แยกกันอยู่
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน a6
7. ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่..... ปี a7
8. ประสบการณ์การทำงานเกษตร.....ปี a8
9. การเป็นสมาชิกกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) 9.1 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม a91
- ( ) 9.2 สหกรณ์การเกษตร a92
- ( ) 9.3 กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร a93
- ( ) 9.4 กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน a94
- ( ) 9.5 กลุ่ม อกม. a95
- ( ) 9.6 กลุ่มลูกค้า ธกส. a96
- ( ) 9.7 อื่น ๆ (ระบุ) a97

10. ตำแหน่งทางสังคมที่เป็นหรือเคยเป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 10.1 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม a101
- ( ) 10.2 กำนัน/सारวัตรกำนัน a102
- ( ) 10.3 ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน a103
- ( ) 10.4 กรรมการหมู่บ้าน a104
- ( ) 10.5 คณะกรรมการกลุ่ม/สหกรณ์ a105
- ( ) 10.6 สมาชิก อบต./อบจ. a106
- ( ) 10.7 อื่นๆ (ระบุ)..... a107

11. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

- ( ) 1. ไม่ได้ติดต่อ ( ) 2. ติดต่อกันปีละ.....ครั้ง a111

12. แหล่งและระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตร

a12

หมายเหตุ คะแนนระดับการได้รับความรู้ทางการเกษตรจากแหล่งต่างๆ มี 5

ระดับ ดังนี้

- 1 คะแนน ได้รับระดับน้อยที่สุด
- 2 คะแนน ได้รับระดับน้อย
- 3 คะแนน ได้รับระดับปานกลาง
- 4 คะแนน ได้รับระดับมาก
- 5 คะแนน ได้รับระดับมากที่สุด

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ข่าวสาร					รหัส
	1	2	3	4	5	
1. สื่อมวลชน						☐ a121
1.1 วิทยุ						☐ a1211
1.2 โทรทัศน์						☐ a1212
1.3 ป้ายโฆษณา						☐ a1213
1.4 หนังสือพิมพ์						☐ a1214
1.5 เอกสารเผยแพร่/วารสาร						☐ a1215
1.6 แผ่นพับ/ใบปลิว						☐ a1216
1.7 หอกระจายข่าว						☐ a1217

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ข่าวสาร					รหัส
	1	2	3	4	5	
1.8 อินเทอร์เน็ต						☐ a1218
1.9 อื่น ๆ (ระบุ).....						☐ a1219
2. สื่อบุคคล						☐ a122
2.1 ผู้นำท้องถิ่น						☐ a1221
2.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่						☐ a1222
2.3 เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน						☐ a1223
2.4 เพื่อนบ้าน						☐ a1224
2.5 ญาติพี่น้อง						☐ a1225
2.6 อื่น ๆ (ระบุ).....						☐ a1226
3. สื่อกิจกรรม						☐ a123
3.1 นิทรรศการ						☐ a1231
3.2 ศึกษาดูงาน/ทัศนศึกษา						☐ a1232
3.3 การอบรมให้ความรู้						☐ a1233
3.4 ประชุม/สัมมนา						☐ a1234
3.5 งานวันเกษตร						☐ a1235
3.6 อื่น ๆ (ระบุ).....						☐ a1236

1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

13. การประกอบอาชีพของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. ทำนา a131
- ( ) 2. ทำไร่ a132
- ( ) 3. ทำสวน a133
- ( ) 4. เลี้ยงสัตว์ a134
- ( ) 5. ประมง a135
- ( ) 6. รับจ้าง a136
- ( ) 7. ค้าขาย a137
- ( ) 8. ทอผ้า a138
- ( ) 9. รับราชการ a139
- ( ) 10. อื่น ๆ (ระบุ)..... a1310

14. รายได้ในครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา (ม.ค.- ธ.ค.55) a14

- ( ) 1. รายได้ในภาคการเกษตร.....บาทต่อปี
- ( ) 2. รายได้นอกภาคการเกษตร.....บาทต่อปี
- ( ) 3. รวมรายได้ทั้งหมด.....บาทต่อปี

15. รายจ่ายของครอบครัวในรอบปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. ใช้ลงทุนในการประกอบอาชีพภาคการเกษตร a151
- ( ) 2. ใช้ลงทุนในการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร a152
- ( ) 3. ชำระหนี้สิน a153
- ( ) 4. ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา a154
- ( ) 5. อื่น ๆ (ระบุ)..... a155

16. จำนวนแรงงานในครัวเรือน.....คน (อายุตั้งแต่ 13 ปี ขึ้นไป) a16

- ( ) 1. ภาคการเกษตร.....คน
- ( ) 2. นอกภาคการเกษตร.....คน

17. จำนวนแรงงานจ้างภาคการเกษตร.....คน (อายุตั้งแต่ 13 ปี ขึ้นไป) a17

18. ขนาดพื้นที่การเกษตร.....ไร่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. ของตนเอง.....ไร่ a181
 ( ) 2. เช่า.....ไร่ a182
 ( ) 3. ให้ทำโดยไม่เสียค่าเช่า.....ไร่ a183
 ( ) 4. อื่น ๆ (ระบุ).....ไร่ a184

19. แหล่งออมเงิน(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. หยอดกระปุกออมสิน a191
 ( ) 2. สัจจะวันละบาท a192
 ( ) 3. สหกรณ์ออมทรัพย์ a193
 ( ) 4. ธนาคารพาณิชย์ a194
 ( ) 5. อื่น ๆ (ระบุ)..... a195

20. ภาวะหนี้สิน a20

- ( ) 1. ไม่มี ( ) 2. มีหนี้สิน จำนวน.....บาท

21. แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. ของตนเอง a211
 ( ) 2. กองทุนหมู่บ้าน a212
 ( ) 3. กลุ่มออมทรัพย์ a213
 ( ) 4. ธ.ก.ส. a214
 ( ) 5. ธนาคารพาณิชย์ a215
 ( ) 6. สหกรณ์การเกษตร a216
 ( ) 7. เพื่อนบ้าน a217
 ( ) 8. ญาติพี่น้อง a218
 ( ) 9. นายทุนนอกระบบ a219
 ( ) 10. อื่น ๆ (ระบุ)..... a2220

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

คำชี้แจง ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องถูกหรือผิด ตามความคิดเห็น

ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

ประเด็นความรู้	ความคิดเห็น		รหัส
	ถูก	ผิด	
1. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย			☐ b1
2. การพึ่งตนเองหมายถึงประชาชนและชุมชนสนับสนุนระบบเศรษฐกิจของชุมชนที่อยู่ได้ด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งพาพึ่งพิงคนอื่นหรือชุมชนอื่นจนเกินความจำเป็น			☐ b2
3. ความพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว			☐ b3
4. แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้ดำเนินชีวิตทางสายกลาง ยึดความพอดี			☐ b4
5. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการ ส่วนวิธีการปฏิบัติ คือ เกษตรทฤษฎีใหม่			☐ b5
6. ทฤษฎีใหม่ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วนพื้นที่น้ำ: ปลูกข้าว: ที่อยู่อาศัย: พื้นที่เลี้ยงสัตว์ คือ 30:30:20:20			☐ b6
7. การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว คือ การไม่เตรียมตัวพร้อมรับกับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น			☐ b7
8. ความมีเหตุผล เป็นการตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นอย่างรอบรู้รอบคอบ			☐ b8
9. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท			☐ b9
10. หลักปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การเพิ่มรายจ่าย ลดรายได้			☐ b10
11. ทฤษฎีใหม่ตามแนวความคิดของพระองค์ ให้ดำเนินชีวิตอย่างพุ่มเฟิย			☐ b11

ประเด็นความรู้	ความรู้ความเห็น		รหัส
	ถูก	ผิด	
12. หลักเศรษฐกิจพอเพียงต้องการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีฐานะระดับปานกลาง			☐ b12
13. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งแก้ไขปัญหาคะแนนยากจนเป็นสำคัญ			☐ b13
14. เนื้อที่ในการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่จะต้องมีเนื้อที่ประมาณ 40 ไร่			☐ b14
15. การสร้างความสมดุลของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นให้เกิดความสมดุลของความเจริญทางเทคโนโลยีกับภูมิปัญญาไทย			☐ b15
16. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ได้กับคนทุกวัยและทุกศาสนา			☐ b16
17. เศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้การผลิตเพื่อบริโภคเองเท่านั้น แต่ไม่ส่งเสริมการผลิตเพื่อการค้า			☐ b17
18. การผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกขัดกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง			☐ b18
19. เศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน			☐ b19
20. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดอุดมคติ			☐ b20

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ปี 2554 ของเกษตรกร

คำชี้แจง ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นของระดับการมีส่วนร่วม

หมายเหตุ คะแนนการมีส่วนร่วมมี 5 ระดับ ได้แก่

- 1 คะแนน มีส่วนร่วมระดับน้อยที่สุด
- 2 คะแนน มีส่วนร่วมระดับน้อย
- 3 คะแนน มีส่วนร่วมระดับปานกลาง
- 4 คะแนน มีส่วนร่วมระดับมาก
- 5 คะแนน มีส่วนร่วมระดับมากที่สุด

ประเด็นการดำเนินงานพัฒนา	ระดับการมีส่วนร่วม					รหัส
	1	2	3	4	5	
1. การวางแผน						
1.1 การวางแผนในการประชุมเพื่อพิจารณาการดำเนินงานและ กิจกรรม	...	...	...	...	...	☐ c11
1.2 การวางแผนในการคัดเลือกบุคคลเป้าหมาย	...	...	...	...	...	☐ c12
1.3 การวางแผนในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้	...	...	...	...	...	☐ c13
1.4 การวางแผนในการกำหนดทางเลือกปัจจัยการผลิต	...	...	...	...	...	☐ c14
1.5 การวางแผนในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ	...	...	...	...	...	☐ c15
2. การปฏิบัติ						
2.1 การปฏิบัติในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตรสู่เกษตรกร ข้างเคียง	...	...	...	...	...	☐ c21
2.2 การปฏิบัติในการประชาสัมพันธ์ให้เพื่อนบ้านเข้าใจวัตถุประสงค์ ของโครงการ	...	...	...	...	...	☐ c22
2.3 การปฏิบัติในการดำเนินงานของโครงการทุกขั้นตอน	...	...	...	...	...	☐ c23
2.4 การปฏิบัติในการจัดหาปัจจัยการผลิต	...	...	...	...	...	☐ c24
2.5 การปฏิบัติตามนโยบายและกฎระเบียบของโครงการ	...	...	...	...	...	☐ c25
3. การรับประโยชน์						
3.1 การรับประโยชน์ในการรับปัจจัยการผลิต	...	...	...	...	...	☐ c31
3.2 การรับประโยชน์ในการเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้จาก หน่วยงานต่าง ๆ	...	...	...	...	...	☐ c32
3.3 การรับประโยชน์ในการจัดการปัจจัยการผลิต	...	...	...	...	...	☐ c33
3.4 การรับประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งในและนอกกลุ่ม	...	...	...	...	...	☐ c34
3.5 การรับประโยชน์ในการรับบริการด้านต่าง ๆ จากโครงการและ เจ้าหน้าที่	...	...	...	...	...	☐ c35
4. การติดตามและประเมินผล						
4.1 การติดตามของเกษตรกรตำบล	...	...	...	...	...	☐ c41
4.2 การติดตามและประเมินผลในกระบวนการตรวจสอบ ติดตามการ บริหาร โครงการ	...	...	...	...	...	☐ c42

ประเด็นการดำเนินงานพัฒนา	ระดับการมีส่วนร่วม					รหัส
	1	2	3	4	5	
4.3 การติดตามในการดูแลกิจกรรมจากการเลือกเมนูทางการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ	...	...	...	...	...	☐ c43
4.4 การติดตาม และประเมินผลสำเร็จของแผนปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้	...	...	...	...	...	☐ c44
4.5 การติดตามการแก้ปัญหาโครงการ กิจกรรม	...	...	...	...	...	☐ c45

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

4.1 สภาพปัญหา

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือของแต่ละข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงในปัจจุบันของท่านมากที่สุดมีให้เลือก 5 ระดับ ได้แก่

- 1 = ปัญหาระดับน้อยที่สุด   2 = ปัญหาระดับน้อย   3 = ปัญหาระดับปานกลาง
4 = ปัญหาระดับมาก   5 = ปัญหาระดับมากที่สุด

สภาพปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					รหัส
	1	2	3	4	5	
1. การวางแผน						
1.1 การประชุมวางแผนมีไม่บ่อยครั้ง						☐ d11
1.2 การคัดเลือกบุคคลเป้าหมายไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์						☐ d12
1.3 ประเด็นความรู้ไม่สอดคล้องกับความต้องการ						☐ d13
1.4 ปัจจัยการผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการ						☐ d14
1.5 ขาดความรู้ด้านการวางแผน						☐ d15
2. การปฏิบัติ						
2.1 ขาดความเข้าใจด้านการสื่อสาร						☐ d21
2.2 ขาดการประชาสัมพันธ์จึงทำให้สมาชิกบางคนไม่เข้าร่วมกิจกรรม						☐ d22

2.3 สมาชิกไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากเวลาว่างไม่ตรงกัน						☐ d23
2.4 จัดหาปัจจัยการผลิตไม่ตรงตามกำหนดเวลาที่ต้องการใช้						☐ d24
2.5 ภาระเบียดของโครงการปฏิบัติตามได้ยาก						☐ d25
3. การรับประโยชน์						
3.1 การกำหนดผลประโยชน์ตกแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น						☐ d31
3.2 ไม่สามารถเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานต่างๆ ที่โครงการจัดขึ้นได้						☐ d32
3.3 ปัจจัยการผลิตที่ได้รับนำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่						☐ d33
3.4 ไม่มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งในและนอกกลุ่ม						☐ d34
3.5 ไม่มีการขอรับบริการด้านต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						☐ d35
4. การติดตามและประเมินผล						
4.1 ไม่เห็นความสำคัญของการประเมินผล						☐ d41
4.2 ไม่ทราบเกณฑ์การประเมินผล						☐ d42
4.3 ขาดการติดตามและรับรู้ความก้าวหน้าของโครงการ						☐ d43
4.4 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง						☐ d44
4.5 ขาดการแก้ไขปัญหาอันเกิดจากกิจกรรม						☐ d45

4.2. ข้อเสนอแนะ / ข้อคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1.การวางแผน.....
 .....
 .....

2.การปฏิบัติ.....

.....

3.การรับประโยชน์.....

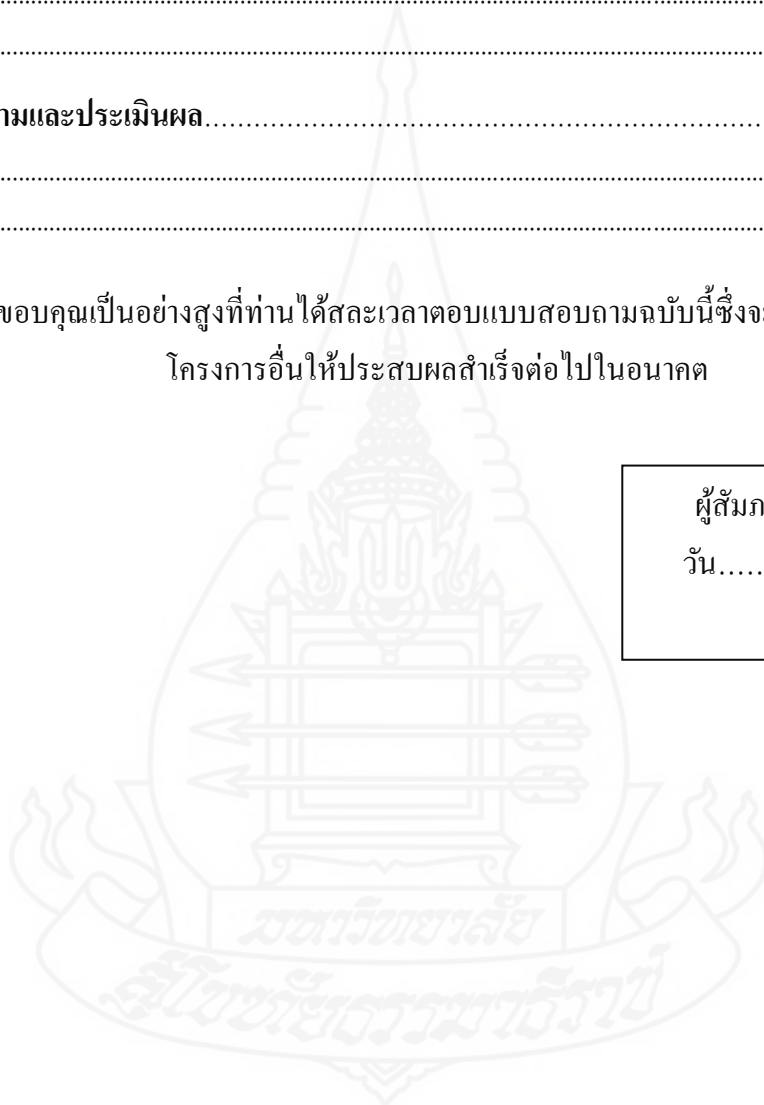
.....

3.การติดตามและประเมินผล.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้สละเวลาตอบแบบสอบถามฉบับนี้ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อ
โครงการอื่นให้ประสบผลสำเร็จต่อไปในอนาคต

ผู้สัมภาษณ์ นายกวี คำพลับ
วัน.....เดือน.....
ปี.....

ภาคผนวก ข

เฉลยแบบสัปดาห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สกลนคร

เฉลยแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

2.1 คำตอบที่ถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ประเด็นความรู้	คำตอบ ที่ถูกต้อง	ประเด็นความรู้ที่ถูกต้อง
1. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย	ถูก	
2. การพึ่งตนเองหมายถึงประชาชนและชุมชนสนับสนุนระบบเศรษฐกิจของชุมชนที่อยู่ได้ด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งพาพึ่งพิงคนอื่นหรือชุมชนอื่นจนเกินความจำเป็น	ถูก	
3. ความพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	ถูก	
4. แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้ดำเนินชีวิตทางสายกลางยึดความพอดี	ถูก	
5. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการ ส่วนวิธีการปฏิบัติ คือ เกษตรทฤษฎีใหม่	ถูก	
6. ทฤษฎีใหม่ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วนตามอัตราส่วนพื้นที่น้ำ:ปลูกข้าว:ที่อยู่อาศัย:พื้นที่เลี้ยงสัตว์ คือ 30:30:20:20	ผิด	6. ทฤษฎีใหม่ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วนตามอัตราส่วนพื้นที่น้ำ:ปลูกข้าว:ที่อยู่อาศัย:พื้นที่เลี้ยงสัตว์ คือ 30:30:20:10
7. การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว คือ การไม่เตรียมตัวพร้อมรับกับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น	ผิด	7. การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว คือ การเตรียมตัวพร้อมรับกับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

ประเด็นความรู้	คำตอบ ที่ถูกต้อง	ประเด็นความรู้ที่ถูกต้อง
8. ความมีเหตุผล เป็นการตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นอย่างรอบรู้รอบคอบ	ถูก	
9. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท	ถูก	
10. หลักปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การเพิ่มรายจ่าย ลดรายได้	ผิด	10. หลักปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
12. หลักเศรษฐกิจพอเพียงต้องการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีฐานะระดับปานกลาง	ถูก	
13. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งแก้ไขปัญหาคาญยากจนเป็นสำคัญ	ถูก	
14. เนื้อที่ในการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่จะต้องมีเนื้อที่ประมาณ 40 ไร่	ผิด	14. เนื้อที่ในการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่จะต้องมีเนื้อที่ประมาณ 15 ไร่
15. การสร้างความสมดุลของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นให้เกิดความสมดุลของความเจริญทางเทคโนโลยีกับภูมิปัญญาไทย	ถูก	
16. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ได้กับคนทุกวัย และทุกศาสนา	ถูก	
17. เศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้การผลิตเพื่อบริโภคเองเท่านั้น แต่ไม่ส่งเสริมการผลิตเพื่อการค้า	ผิด	17. เศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้การผลิตเพื่อบริโภคเอง และยังส่งเสริมการผลิตเพื่อการค้าด้วย
18. การผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกขัดกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ผิด	18. การผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกไม่ขัดกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นความรู้	คำตอบ ที่ถูกต้อง	ประเด็นความรู้ที่ถูกต้อง
19. เศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับ หลักการพัฒนายั่งยืน	ถูก	
20. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น แนวคิดอุดมคติ	ผิด	20. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้เป็นแนวคิดอุดมคติ สามารถปฏิบัติ ได้จริง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายทวี คำพลับ
วัน เดือน ปีเกิด	4 มกราคม 2517
สถานที่เกิด	อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	วท.บ. (ประมง) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2544
สถานที่ทำงาน	2544 - 2552 สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร กรมประมง ปัจจุบัน สำนักงานเกษตรอำเภอไม้แก่น กรมส่งเสริมการเกษตร ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

